

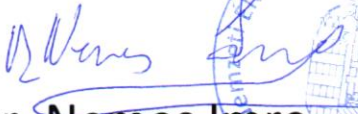
**NEMZETI AKCIÓTERV A
VADDISZNÓÁLLOMÁNY
SZABÁLYOZÁSÁRÓL, ÖSSZEFÜGGÉSBEN
AZ AFRIKAI SERTÉSPESTIS (ASP)
MEGELŐZÉSÉVEL, ELLENŐRZÉSÉVEL ÉS
LEKÜZDÉSÉVEL**

Verzió: 2.0

**Összeállította az
*ASP Szakértői Akciócsoport***

Jóváhagyom:

Budapest, 2026. január 05.

Dr. Nemes Imre
országos főállatorvos

Tartalomjegyzék

Sorszám	Fejezet címe	Oldal
1.	Az akcióterv stratégiai célkitűzései és prioritásai	3.
2.	Az akcióterv hatálya, beleértve az akcióterv hatálya alá tartozó területet is	7.
3.	Az akciótervben meghatározott intézkedéseket megalapozó tudományos adatok bemutatása, vagy pedig hivatkozás az afrikai sertéspestissel kapcsolatban a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottságában elfogadott uniós iránymutatásokra	8.
4.	Az akcióterv végrehajtásában érintett intézmények és érdekelt felek szerepének és funkcióinak leírása	25.
5.	A vaddisznó populáció méretére vonatkozó becslések, valamint a becslési módszerek leírása	29.
6.	Az országban folytatott vadgazdálkodási rendszer leírása, beleértve a vadászterületek, vadászegysületek, vadászati idények, valamint konkrét vadászati módszerek és eszközök áttekintését	39.
7.	Az éves, időközi és hosszú távú minőségi és/vagy mennyiségi célok, valamint a vaddisznóállomány ellenőrzésére és csökkentésére szolgáló eszközök leírása, beleértve adott esetben az évenkénti diagnosztikai kilövésekre vonatkozó célértékeket is	44.
8.	A vaddisznó vadászatával és diagnosztikai kilövésével kapcsolatos nemzeti járványvédelmi (biológiai biztonsági) követelmények és az azokra vonatkozó hivatkozások	50.
9.	A sertéstartó telepekre vonatkozó nemzeti járványvédelmi (biológiai biztonsági) intézkedések vagy az azokra vonatkozó hivatkozások	51.
10.	A kötelező folyamatos surveillance leírása, melynek során az elhullottan talált vaddisznók esetében az afrikai sertéspestis kimutatására az ország egész területén kórokozó-azonosítási vizsgálatokat végeznek	54.
11.	A betegség vadászok általi behurcolásának és terjesztésének megakadályozása érdekében a vadászokra vonatkozóan kidolgozott kommunikációs stratégia, valamint a vadászokra vonatkozó, az afrikai sertéspestissel kapcsolatos célirányos figyelemfelhívó és képzési kampányok leírása és az azokra mutató hivatkozások	56.
12.	Az ASP Tanácsadói Hálózat feladatai és működési szabályai	60.
13.	Közös együttműködési programok a vadgazdálkodási, mezőgazdasági és környezetvédelmi ágazatok számára, amelyek biztosítják a fenntartható vadászati gazdálkodást, a kiegészítő takarmányozás tilalmának érvényesítését, valamint adott esetben az afrikai sertéspestis megelőzésének, az ellene való védekezésnek és a felszámolásnak megkönnyítését célzó mezőgazdasági gyakorlatokat	61.
14.	A vaddisznóállomány szabályozásával kapcsolatban más tagállamokkal és harmadik országokkal folytatott, határokon átnyúló együttműködés leírása	63.
15.	A vadászati tevékenységek által a releváns uniós környezetvédelmi szabályok – többek között a 2009/147/EK és a 92/43/EGK irányelvben meghatározott természetvédelmi követelmények – értelmében védett fajokra és élőhelyekre potenciálisan gyakorolt jelentős negatív hatások felmérése, valamint szükség esetén a környezetre gyakorolt negatív hatások mérséklését célzó megelőző és enyhítő intézkedések leírása	64.
16.	Végrehajtási szabályok és ütemterv	70.

1. Az akcióterv stratégiai célkitűzései és prioritásai

Az ASP az Asfarviridae családba, és azon belül az Asfivirus nemzetségbe tartozó DNS vírus által okozott fertőző állatbetegség, amely a házisertésekben és a vaddisznókban nagy gazdasági kárral járó járványt okoz. A megbetegedett állatok szinte kivétel nélkül elhullanak. A betegség nem gyógyítható, ellene hatékony és jóváhagyott védőoltás nem áll rendelkezésre, bár ilyen vakcina kifejlesztésre több projekt is folyik az EU-ban. Ennek megfelelően a betegség terjedését megakadályozni, illetve lassítani kizárólag igazgatási intézkedésekkel lehetséges. Azokban az országokban, ahol az afrikai sertéspestist megállapították, a betegség terjedésében a vaddisznóállományok, a vaddisznó és a házi sertés állományok közötti kapcsolatoknak, a nemzetközi állatszállításoknak és az illegális vagy ellenőrizetlen élelmiszerforgalomnak volt szerepe.

Komoly probléma az is, hogy az ember fertőzés terjesztő szerepével nem csak a házisertések, de a vaddisznóállomány esetében is számolnunk kell. Ez pedig ahhoz vezet, hogy fertőzött vaddisznó állománnyal közvetlenül szomszédos, a legnagyobb veszélynek kitett vaddisznó populáció fertőződésén túl, akár több száz kilométeres ugrások előfordulhatnak, amikor valaki fertőzött termékkel, ragályfogó tárggyal vagy esetleg fertőzött állatokkal hurcolja tovább a vírust.

A jelenleg is tartó európai járvány során, azon országok közül, ahol a vaddisznóállomány fertőződött, először csak Csehországban, majd 2020 novemberére Belgiumban, illetve 2024 szeptemberére Svédországban is sikerült teljesen felszámolni a betegséget. Egyéb európai országokban eddig legfeljebb lassítani lehetett a vaddisznóállományban való terjedését, sőt Csehországnak a lengyel határ menti területén a vaddisznóállományban újra felütötte a fejét az ASP, és azóta ott már nem sikerült azt felszámolni. Hazánkban – elsősorban a vaddisznóállomány gyérítésre vonatkozó intézkedéseknek, ideértve a 2021-ben kiadott Nemzeti Akcióterv rendelkezéseit is – 2023-ban és 2024-ben sikerült elérni az ASP-vel fertőzött terület jelentős csökkentését Békés és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyék esetében és ezzel összefüggésben a magas kockázatú területet is csökkenteni tudtuk több vármegyében. Azt is meg kell említenünk, hogy a betegséggel érintett országok többségében a házisertés állományban is előfordultak kitörések. Szerencsére hazánkban mindeddig meg tudtuk őrizni a házisertés állomány mentességét

Az ASP megelőzése, ellenőrzése és felszámolása kiemelt fontosságú kérdés az EU számára, mivel súlyos kockázatot jelent a sertésstenyésztés, a vaddisznó populáció és a környezet számára is. A vaddisznóállomány Európa számos régiójában jelentősen megnőtt az utóbbi évtizedekben, és ez - amint az előbbiekben is említésre került - fontos szerepet játszik a betegség terjedésében és fenntartásában. Ennek megfelelően az Európai Bizottság honlapján közzétett, Stratégiai megközelítés az afrikai sertéspestis kezelésében az EU számára című dokumentum (az úgynevezett EU ASP Stratégia) 2020. április végén módosított verziójának (REV-12) IV. melléklete alapján minden tagállamnak 2020. végéig Nemzeti Akciótervet kellett készítenie a vaddisznóállomány szabályozásáról, összefüggésben az ASP megelőzésével, ellenőrzésével és leküzdésével. A kérdés kiemelt fontosságát az is mutatja, hogy végül ez az elvárás rendeleti szintre került az EU-ban. Jelenleg már a Bizottság (EU) 2023/594 végrehajtási rendeletének 56. cikke írja elő, hogy minden tagállamnak rendelkeznie kell a vaddisznóállomány szabályozására vonatkozó Nemzeti Akciótervvel.

A Földművelésügyi Értesítő LXXV. évfolyamának 5. számában megjelent az 5/2025. számú országos főállatorvosi határozat mellékletével kiadott új ASP Mentésítési Terv (továbbiakban: ASP Mentésítési Terv) 16. fejezete szól a vaddisznóállomány szabályozásáról szóló Nemzeti Akciótervről. Az e fejezetben foglaltak értelmében a Nemzeti Akciótervet az országos főállatorvos hagyja jóvá a Nemzeti Klasszikus Sertéspestis és Afrikai Sertéspestis Szakértői csoporton belül működő ASP Szakértői Akciócsoport által összeállított tervezet alapján. A jóváhagyott Nemzeti Akcióterv a NÉBIH honlapján kerül közzétételre.

A vaddisznóállomány szabályozásáról szóló - a Nemzeti Klasszikus Sertéspestis és Afrikai Sertéspestis Szakértői Csoportos belül működő - ASP Szakértői Akciócsoport által 2020-ban még az EU ASP Stratégia alapján összeállított és **2021 januárjában kiadott Nemzeti Akcióterv (továbbiakban: előző ASP Akcióterv) időbeli hatályának utolsó napja 2025 december 31. volt.** Ugyanakkor – amint már említettük - a Bizottság (EU) 2023/594 végrehajtási rendeletének 56. cikke alapján minden tagállamnak rendelkeznie kell ilyen Nemzeti Akciótervvel és azt a végrehajtási rendelet IV. mellékletében meghatározott minimum követelményekkel összhangban kell kidolgozni. Ezen előírások alapján - illetve az előző ASP Akcióterv időbeli hatályának lejártja miatt - **hazánknak 2026. január 1-től már új Nemzeti Akciótervvel kell rendelkeznie a vaddisznóállomány szabályozására vonatkozóan (továbbiakban: új ASP Akcióterv vagy ASP Akcióterv).**

A fent részletesen leírtaknak megfelelően került összeállításra és a Nébih weboldalán közzétételre az új ASP Akcióterv. Az ASP Szakértői Akciócsoport Bizottság (EU) 2023/594 végrehajtási rendelete fent említett cikkében és mellékletében foglaltak figyelembevételével aktualizálta, illetve egészítette ki az előző ASP Akciótervet.

Az ASP esetek számának hazai alakulása egyértelműen mutatja, hogy a vaddisznóállomány gyérítésére vonatkozó hatékony intézkedések bevezetését az esetek számának csökkenése követi azokon a területeken, ahol ezeknek az intézkedéseknek a gyakorlatban is érvényt szereznek. Mindez azt jelenti, hogy **a vaddisznóállomány sűrűsége – az elhullott vaddisznók minél nagyobb arányban való megtalálása mellett – kulcsszerepet játszik az ASP leküzdésében és megelőzésében.** A rendelkezésre álló szakirodalmi adatok szerint az **alacsony állományossűrűség kiemelt jelentőséggel bír a mentes területek esetén is.** Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) 2018 júliusában közzétett tudományos szakvéleményében kimondja, hogy a vaddisznóállomány sűrűségének csökkentése érdekében hozott megelőző intézkedéseknek kedvező a hatásuk mind a területen élő vaddisznók afrikai sertéspestis vírusával való veszélyeztetettségének csökkentésében, mind pedig a leküzdésre szolgáló intézkedésekkel (pl. a hullák összegyűjtésével és ártalmatlanításával) kapcsolatos erőfeszítések mérséklése tekintetében, ha a betegség később mégis behurcolásra kerülne. Éppen ezért **a betegség elleni küzdelemben a vaddisznóállomány csökkentése elengedhetetlen.** Annak érdekében, hogy ez csökkentés eredményes legyen, **már az előző Akciótervben meg kellett határozni egy irányszámot, amelyet el kell érni az eredményes állománygyérítés érdekében.** A szakirodalmi adatok és a nemzetközi tapasztalatokat is figyelembe véve **ezt a számot legfeljebb 0,5 vaddisznó/km²-ben (0,5 vaddisznó/100 hektárban) állapítottuk meg a szabad területi vaddisznóállomány esetében.**

A határérték megállapításnál a legfontosabb szempontok a következők voltak. Egyrészt, ha minél alacsonyabb a vaddisznó létszám, akkor annál nagyobb az esélye, hogy a betegség az esetleges behurcolást követően nem ered meg a területen a vírus, illetve, hogy egy már fertőzött területen a betegséget belátható idő belül sikerüljön leküzdeni. Másrészt olyan célt kellett

meghatározni, amelynek teljesítésére van reális esély a gyakorlatban, illetve nem vezet a vaddisznóállomány teljes kiirtásához. Tisztában vagyunk azzal is, hogy az ASP Akciótervben meghatározott határérték alacsony létszámot jelent, eléréséhez nagy számú egyednek kell kilőni, de az ennél nagyobb állománysűrűség biztosan nem hozna megfelelő eredményt az ASP elleni küzdelemben.

Amint már fent említésre került, az előző ASP Akcióterv a szabad területi vaddisznóállomány esetében 0,5 vaddisznó/km² állománysűrűség elérésének határidejeként 2025. február 28-át határozta meg. Az ASP Szakértői Akciócsoport 2024. január 25-én és 2025. február 15-én tartott ülésein foglalkozott azzal, gyakorlatban miként kell meghatározni a vaddisznóállomány sűrűségét 0,5 vaddisznó/km² irányszám teljesülésének megítéléséhez. Végül arra a megállapításra jutott, hogy a vaddisznó sűrűség kiszámításánál a vadgazdálkodási egységek teljes (bruttó) területével és 2025. februári becslés alapján rendelkezésre álló törzsállománnyal (kanok, kocák és süldők) kell számolni.

A vaddisznósűrűségre vonatkozó cél elérése szempontjából a vadászatra jogosultak között vannak, amelyek fent már említett határidőre elérték a kitűzött célt és szabad területi vaddisznó sűrűségük legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár). Másrésztük azonban nem tudta határidőre teljesíteni ezt a követelményt, aminek objektív akadályai is lehettek (pl. korábban éveken keresztül az SZKT-ba tartoztak, vagy nagyon nagy volt a terület vaddisznósűrűsége, vagy a szomszédos vadgazdálkodási egységekben nem megfelelő intenzitású volt a gyérítés, így onnan származó vaddisznók felöltötték a részben megüresedett életteret). Ezért ezen vadászatra jogosultak esetében az azonnali számonkérés helyett célszerűbb egy újabb, de már rövidebb határidőt megállapítani, az eredeti határidőtől számított két év elteltét (2027. február 28-át) figyelembe véve.

Magyarországon az ASP megelőzésével és leküzdésével kapcsolatos részletes szabályozást a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően az ASP Mentesítési Terv tartalmazza, amelynek intézkedéseit – hasonlóan az előző ASP Akciótervhez - az új ASP Akcióterv is kiegészíti. Az új Akciótervben az ASP Mentesítési Tervben foglaltakon kívül értelemszerűen az előző Akciótervben szereplő feladatokra és azok gyakorlati megvalósulására is figyelemmel kell lenni. Az új ASP Akcióterv legfőbb célkitűzései a fentiek alapján a következők:

- azon alapelvek leírása, amelyek alapján a vaddisznóállomány csökkentése a legeredményesebben tovább folytatható és a vadászatra jogosultak kötelezése, hogy erre vonatkozóan a helyi sajátosságokat figyelembe véve – az elért eredményektől függő időtartamra vonatkozó - tervet készítsenek,
- azon vadászatra jogosultakkal kapcsolatos intézkedések elveinek kidolgozása, amelyek területén a szabad területi vaddisznóállomány 2027. február 28-át követően meghaladja a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget,
- távérzékelési módszerek felhasználásának lehetőségei a vaddisznóállomány becslésére, illetve az ilyen becslések ellenőrzésére, az e témával kapcsolatos projekt eredményei alapján,
- vadaskertek és vadfarmok üzemeltetői, a vadászatra jogosultak és minden vadász ASP-vel - ideértve az általános járványvédelemmel (biológiai biztonsággal) - kapcsolatos ismereteinek fokozása oktatás és kampányok segítségével,
- Vadaskertek és vadfarmok vadállományának állatorvosi felügyelete, illetve járványvédelmi terv megléte az ilyen létesítmények esetében

- további, az ASP Mentelési Tervben foglaltak végrehajtását segítő, illetve azokat kiegészítő intézkedések meghatározása a vaddisznóállomány csökkentésének hatékonyabbá tétele érdekében,
- az e feladatban érintett intézmények és egyéb szereplők feladatainak részletezése, valamint
- javaslatok a végrehajtás ütemezésére és összehangolására minden érintett esetében.

A vaddisznóállomány csökkentésére vonatkozó intézkedések továbbfolytatása Magyarország egész területén szükséges, így ez az új ASP Akcióterv egyik legfőbb prioritása. A vaddisznóállomány csökkentése kiemelt jelentőségű a magas és közepes kockázatú területen is. A magas kockázatú területen történő eredményes csökkentés ugyanis egy védőzónát hoz létre a fertőzött terület körül, és így akár megakadályozhatja a betegség természetes terjedését a vaddisznóállományon belül. A közepes kockázatú területen való eredményes állomány csökkentés, pedig az emberi közreműködés révén esetleg előforduló fertőzés behurcolás esetén is elejét veheti a betegség fennmaradásának az érintett területen.

A vaddisznóállomány csökkentésével összefüggésben szintén **jelentős kérdés a vadászatra jogosultak által végzett becslés ellenőrzése** is. Ezért **szintén kiemelt prioritása van annak, hogy a vaddisznó állomány távérzékelési módszerrel történő becslésére vonatkozó project eredményei miként használhatóak a gyakorlatban a vadászatra jogosultak által végzett becslés eredményeinek ellenőrzésére.**

2. Az akcióterv hatálya, beleértve az akcióterv hatálya alá tartozó területet is

A most kiadott ASP Akcióterv a **2026. január 1-től 2031. február 28-ig** (a 2030/2031. vadászati év végéig) terjedő időszakra és az **ország teljes területére** vonatkozik, függetlenül attól, hogy az adott területnek mi a hivatalos ASP kockázati kategóriája.

Az **adott kockázati kategóriára** (a fertőzött terület szigorún korlátozott területbe tartozó része (SZKT), a fertőzött terület SZKT-n kívüli része, a magas kockázatú terület és a közepes kockázatú terület) csak akkor vonatkozik eltérő szabályozás, ha azt az ASP Akcióterv kifejezetten említi.

A Nemzeti Akcióterv elősorban a vaddisznóállománnyal kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza, de a 9. fejezetben ismerteti a házisertések - azaz az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/429 rendeletében szereplő fogalom szerinti tartott sertésekre - vonatkozó járványvédelmi (biológia biztonsági) szabályokat is. Házisertésnek, azaz tartott sertésnek, csak azok a sertésfélék tekinthetők, amelyeket az állategészségügyi jogszabályoknak megfelelő állattartó telepen tartanak, ideértve az ASP Mentésítési Terv vonatkozó rendelkezéseinek megfelelő külterületi tartást is. **A tartási helyüket elhagyó, elkóboroló sertések már nem tekinthetők tartott állatnak**, hanem úgy kell kezelni ezeket, mint a vadon élő állatokat. **Ezért az ilyen egyedekre is vonatkoznak a vaddisznók diagnosztikai kilövésére vonatkozó rendelkezések.** Ennek megfelelően a tartási helyüket elhagyó, elkóboroló sertések kilövése minden esetben – függetlenül a terület hivatalos ASP kockázati kategóriájától - az az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (Éltv) 51. § (3) bekezdés i) pontja szerinti diagnosztikai kilövésnek minősül.

3. Az akciótervben meghatározott intézkedéseket megalapozó tudományos adatok bemutatása, vagy pedig hivatkozás az afrikai sertéspestissel kapcsolatban a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottságában elfogadott uniós iránymutatásokra

Öt évvel ezelőtt, 2020. április 24-én jelent meg az Európai Bizottság Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatóságának gondozásában (European Commission, 2020) az EU ASP Stratégia utolsó, 12. verziója (SANTE/7113/2015 – Rev 12.) Azonban a dokumentumon feltüntetettek szerint az anyagot az Európai Bizottság nem fogadta el, semmilyen módon nem hagyta jóvá, és az nem képviselte a Bizottság szolgálatainak véleményét. Az is szerepelt a címlapon dokumentumot tájékoztatási és információs céllal hozták létre, tehát hivatalosan nem lett kötelező érvényű a tagországokra nézve. Ezzel szemben az Európai Bizottság mégis elvárta a tagállamoktól, hogy az ASP-vel kapcsolatos intézkedéseik során figyelembe vegyék ezt a stratégiát. Erre jó példa, hogy hazánkban a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottságának (PAFF) 2021. március 15-én tartott ülésén az ASP járványügyi helyzetén kívül be kellett számolnia a vaddisznóállomány szabályozásáról szóló nemzeti Akciótervről is, amelyet éppen az EU ASP stratégia 12. verziója alapján kellett minden tagországnak elkészítenie. Az EU ASP Stratégia utolsó verziója közvetlen előzménye az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság 2019. december 18-án elfogadott és 2020-ban kiadott tudományos jelentése (EFSA, 2020). A kötelezővé nem tett ASP stratégia megújított változata, az időközben felgyülemlett tapasztalatokat felhasználva, 3 és fél évvel később jelent meg, 2023. december 18-án Bizottság C/2023/1504 számú Közleménye az afrikai sertéspestis Unión belüli megelőzésére, az ellene való védekezésre és a felszámolására vonatkozó iránymutatásokról (COMMISSION NOTICE on the guidelines on the prevention, control and eradication of African swine fever in the Union) (European Commission, 2023). Ugyan mindkét dokumentum ún. „soft law”, vagyis ajánlás, **a 2023-as közlemény (EU ASP Iránymutatás) már magasabb szintű, hivatalosabb, szerkezetileg jobban tagolt, könnyebben használható szakmai útmutatást kínál, mint a 2020-as – gyakorlatiasabb és nagyobb súlyt képvisel az ASF-t érintő intézkedések során.**

Mindkét anyag elsődleges célja, hogy az ASP betegséggel kapcsolatos uniós és globális járványügyi helyzetre reagálva iránymutatást nyújtson a tagállamoknak és/vagy az érdekelt feleknek az afrikai sertéspestis megelőzésére, az ellene való védekezésre és a felszámolására vonatkozóan rendelkezésre álló eszközökkel kapcsolatban. **Fontos azonban hangsúlyozni, hogy mindkét anyag a cél elérését az egyes tagállamok sajátosságaihoz igazított intézkedések alkalmazásával kívánta elérni.** Ez annak a felismerését jelenti, hogy ez a cél csak a tagországok eltérő szervezeti, irányítási, gazdálkodási és jogszabályi környezete, nemkülönben hagyományai figyelembevételével érhető el. Vagyis a mindkét dokumentum olyan ajánlás, amelynek a keretrendszerétől indokolt esetben el lehet térni. Ezért a járvány felszámolását vagy korlátozását az egyes tagállamok által meghatározott kockázat szintjével arányosan, az állategészségügyi infrastruktúrára és az uniós és nemzeti jogszabályokra tekintettel kell megtervezni és kivitelezni. Korábban az EU ASP Stratégia ma már az EU ASP Iránymutatás **figyelembevételével hozott nemzeti intézkedéseknek összhangban kell lenniük az állategészségügyre, vadászatra és környezetvédelemre vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályokkal, ideértve a természetvédelmi követelményeket is.** Az intézkedéseket tudományos alapon, a hatás és a hatékonyság figyelembevételével kell megállapítani.

A tudományos közösség, érzékelve a járvány okozta hatalmas gazdasági veszteségeket és a súlyos ökológiai és társadalmi következményeket, az elmúlt három évben jelentős erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy megtalálja azokat a kezelési módszereket,

amelyekkel a járvány megállítható. Így történt ez a vaddisznó állományokkal történő gazdálkodás tekintetében is. **A járvány a szabad területi vaddisznó állományokban történő körforgását, újra és újra megjelenését és tartós fennmaradását, ezáltal a sertéstelepek folyamatos veszélyeztetését olyan vadgazdálkodási intézkedésekkel lehet megkísérelni felszámolni, amelyeket vadbiológiai és viselkedéskölögi tudományos kutatási eredmények kellően alátámasztanak.** Az elkapkodott, rossz irányú intézkedések a helyzetet nemhogy javítanák, de kifejezetten hátráltatják a járvány terjedésének mérséklésére, netán felszámolására tett helyes lépéseket.

Az alábbi összeállítás azokat a tudományos eredményeket szemlézi és veti össze az Európai Bizottság által ajánlott iránymutatással, amelyek figyelembevétele elengedhetetlen a hazai stratégia megalkotásához. Elemzésünkben megtartottuk a 2021 január 14-én közzétett Nemzeti Akcióterv tudományos eredményeit és összevetettük, kiegészítettük azokat az 2021 óta megjelent, a témában közölt publikációkkal. Ezt követően, a megállapításokat hazánk sajátos adottságainak figyelembevételével szintetizáltuk az Európai Bizottság 2023-as közleményével.

Az ASP terjedésével kapcsolatos legújabb kutatási eredmények figyelembevétele mellett olyan régebbi kutatások megállapításait is közreadjuk, amelyek a vaddisznó-populációk sűrűségének csökkentését, az erre ajánlott vadászati, vadgazdálkodási módszereket célozták. Ebben a fejezetben kifejezetten a vaddisznó-populációkat érintő, vadgazdálkodásban alkalmazott módszerek elemzésére szorítkozunk, ami nyilvánvalóan csak egy része a nemzeti ASP stratégiának, melynek értelemszerűen ki kell térnie a vadegészségügyi, vadhigiéniai, kérdésekre, a sertéstelepek higiéniájára és mindezek jogszabályi környezetére is.

Az EU aktuálisan érvényes, 2023-as ASP iránymutatása, akárcsak az EU ASP Stratégia, a járvány epidemiológiai állapotának figyelembevételével tesz ajánlásokat és ez alapján differenciál az egyes területek között. Külön megállapításokat tesz minden, különböző státuszú érintett területre vonatkozóan, a járvány egyes fázisait figyelembe véve: az ASP-től mentes területekre, a fertőzött területekkel határos ASP-től mentes területekre, a fertőzött területekre a járvány felszámolását célozva (epidemikus fázisban), a fertőzött területekre a járvány ellenőrzés alatt tartását célozva (endemikus fázisban). (Az EU ASP Iránymutatásnak természetesen nem célja az endémiás fázis fenntartása.) A járvány egyes fázisait a passzív felderítés (passive surveillance) folyamatos fenntartásával lehet meghatározni, a vadászat során elejtett vaddisznók egyidejű vizsgálatával (active surveillance).

Összeállításunkban az EU ASP Iránymutatás szerkezeti felépítése alapján értékeljük az egyes vadászatot, vadgazdálkodást érintő intézkedéseket. Megjegyezzük, hogy a „minden érintett terület” fogalmát, annak kiterjedését az anyag nem határozza meg. Mivel azonban az ASP humán közvetítéssel gyakorlatilag bárhol megjelenhet az ország jelenleg nem fertőzött területein is, **érintett területként a továbbiakban az ország teljes területét értjük.**

Az EU ASP Iránymutatás értékelése és a hazai gyakorlattal való összevetése során nehézséget okoz, hogy a területek járványügyi besorolásában eltérések mutatkoznak az Iránymutatásban használt és a magyar terminológia között. Az is megjegyzendő, hogy az Iránymutatás terminológiája egy az egyben nem vethető össze Bizottság (EU) 2023/594 végrehajtási rendeletében leírt korlátozott területekkel sem. Mindezek miatt az EU ASP Iránymutatásban használt „infected zone” (fertőzött körzet) fogalom nem feleltethető meg egyértelműen a magyarországi besorolásoknak, de közelítő megfeleltetésként a magyar „szigorúan korlátozott terület” fogalmához áll a legközelebb.

Az uniós stratégiai dokumentum ugyanakkor két alkategóriát különböztet meg az „infected zone”-on belül:

(1) ASP előfordulása (felszámolás)/ASF occurrence (eradication) területe – újonnan fertőzött, kisebb kiterjedésű, korlátozás alá vont területek, ahol a betegség friss megjelenéséről van szó;

(2) ASP endémia (ellenőrzés)/ASF endemic (control) területe – nagyobb kiterjedésű, huzamosabb ideje fertőzött, szintén korlátozás alatt álló területek.

A magyarországi rendszer ezzel szemben a „szigorúan korlátozott területen” belül nem tesz különbséget az újonnan fertőzött és a már endémiás területek között. Ennek egyik oka feltehetően az, hogy a hazai gyakorlatban nem került alkalmazásra az uniós stratégiában javasolt védekezési eszköz, a kerítés használata az új fertőzések elhatárolására. Itt jegyezzük meg, hogy kerítést, mint eszközt eddig mindössze csak három tagállam – Csehország, Belgium és Svédország - tudta eredményesen alkalmazni az ASP elleni küzdelemben. Ugyanakkor Németország Mecklenburg–Elő-Pomeránia tartományában ugyan meg tudták állítani a fertőzés terjedését, de mivel Brandenburgban és Szászországban a kerítés nem megfelelő megépítése miatt a vaddisznók átjutottak rajta, országos szinten nem tudták a teljes mentesítést megoldani.

Az 1. kategória (ASP előfordulása/ASF occurrence területe) elméletileg leginkább a hazai „szigorúan korlátozott területhez” hasonlítható, azonban az EU ASP Iránymutatás „újonnan fertőzött” fogalma is értelmezési kérdéseket vet fel, különösen a járványügyi időkeret tekintetében. A 2. kategória (ASP endémia/ASF endemic területe) közelíthető a magyar „fertőzött terület” fogalmához, azzal a megjegyzéssel, hogy mindkét rendszerben ezen nagyobb területi egység magában foglalja a frissen fertőzött (1. kategóriába sorolható) zónákat is.

Fentiek alapján a továbbiakban a „ASP előfordulása (felszámolás)/ASF occurrence (eradication)” uniós fogalmát egyszerűsítés céljából a magyar „szigorúan korlátozott terület” közelítő megfelelőjeként kezeljük, annak tudatában, hogy a két rendszer eltérő logikájú, és a kategóriák nem minden esetben fedik egymást pontosan. Az „ASP endémia/ASF endemic területe” kategóriát pedig, az eltérések ellenére, a továbbiakban a „fertőzött területtel” vetjük össze.

Az EU ASP Iránymutatás meghatároz olyan területeket, ahol ugyan nem áll fenn az afrikai sertéspestis (ASP) jelenléte, de amelyek határosak a korlátozás alatt álló körzetekkel. E területek a hazai gyakorlatban közelíthetők a „magas kockázatú területek” fogalmához.

Azokat a térségeket pedig, amelyek az EU ASP Iránymutatás szerint sem ASP-fertőzéssel nem érintettek, sem nem szomszédosak korlátozás alatt álló zónákkal, a továbbiakban „közepes kockázatú területként” hivatkozunk, a magyar rendszer terminológiáját követve.

3.1. Mesterséges kiegészítő takarmányozás, szórók üzemeltetése

Mindkét EU ajánlás a vaddisznók kiegészítő takarmányozását minden érintett területen tiltja. De míg a 2020-as stratégiában nevesített, 10 kg/100 ha/hónap mennyiségű korlátozással engedi a szórók üzemeltetését, a 2023-as iránymutatás még az újonnan fertőzött területeken is mindössze annyit ír elő, hogy a „csalizás” „korlátozott, csapdázás és kiselejtezés céljára” történhet. (Megjegyzés: az anyag magyar fordításában az angol „culling” szó helytelenül, szakmaiatlanul fordított kiselejtezésként; magyarul, ebben a kontextusban helyesen állománygyérítés vagy állományszabályozás, a továbbiakban ezeket a szavakat használjuk).

A vaddisznók célzott kiegészítő mesterséges takarmányozása (az ASP Mentelési Terv szóhasználatában „állományfenntartás céljából történő takarmányozás”) hazánkban – helyesen – tiltott, de nem is volt soha jellemző, ezért ennek értékelésére nem térünk ki.

A szórók üzemeltetésének korlátozása elvileg két megfontolással magyarázható. Egyrészt növeli a terület eltartó képességét (EFSA 2020) és ezáltal a faj szaporodóképességét, másrészt megnöveli a találkozások gyakoriságát (contact rate) (Podgórski et al. 2018).

Álláspontunk e tekintetben változatlanul az, hogy nincs jelentősége a szórókon kijuttatott takarmány mennyiségnek a fertőzött területeken kívül, mert a betegség biztosan nincs jelen, így a találkozások gyakoriságának sincs jelentősége. Másrészt a szaporodóképesség esetleges növelése a faj populációdinamikája szempontjából másodlagos tényező a vadászati hasznosítás mértékéhez képest (Massei et al., 2015). Vagyis a faj populációdinamikáját döntően a vadászati hasznosítás mértéke határozza meg, márpedig a hasznosítás a legkisebb zavarással és a legnagyobb hatékonysággal szórókon történő vadászattal végezhető. Hazánkban a vadászat során elejtett vaddisznók nagy részét (becslések szerint akár több mint felét) szórókon ejtik el. Tulajdonképpen ezt támasztják alá közvetetten, egy másik megközelítésben Palencia et al. (2023), akik megállapították, hogy bizonyos beavatkozások, illetve ezek kombinációi képesek lassítani a vírus terjedését, és végső soron – legalább pontszerű behurcolások esetén – a felszámoláshoz is vezethetnek. Különösen a tetemkeresés és -megsemmisítés, valamint a professzionális kilövés számítanak a leggyakrabban tesztelt intézkedéseknek.

Ha tehát a cél az – és ezzel egyetérthetünk –, hogy a fertőzött területekkel határos (magas kockázatú) területeken, netán minden területen csökkentsük a vaddisznóállomány-sűrűségét, akkor a szórón történő vadászat korlátozásának vagy megnehezítésének nincs értelme. Ráadásul a 10-15 kg/100 ha/hónap érték vélekedésen alapult, önkényesen meghatározott, tudományos vizsgálati alapja nem volt, ahhoz pedig kevés, hogy megfelelő vonzerőt gyakoroljon a vaddisznókra, nem utolsósorban pedig ellenőrizhetetlen a betartása.

A korlátozás ilyen módja véleményünk szerint a fertőzött és szigorúan korlátozott területeken sem indokolt. A fertőzött területeken a vaddisznók szórón történő elejtése a diagnosztikai kilövések hatékonyságát segíti. Amennyiben az EU ASP stratégia által kitűzött célt követjük, miszerint itt folyamatosan, hosszabb időszakon keresztül a lehető legalacsonyabb szinten tartsuk a vaddisznó állományt, olyan hasznosítási módszereket kell alkalmaznunk, amelyek a legkisebb zavarással a legnagyobb vadászati hatékonyságot eredményezik. Megint csak: a faj populációdinamikájának alakulását döntően a vadászati hasznosítás mértéke (aránya) határozza meg. A lecsökkent sűrűségű állományokban a szórókon történő találkozások gyakorisága pedig amúgy is minimális mértékű, ha egyáltalán előfordul.

Utolsó érvként pedig az érdemes megemlíteni, hogy a kijuttatott takarmány mennyisége még a vadászatra jogosult szintjén sem ellenőrizhető, nemhogy nagyobb térségekben. Valamely előírás akkor hatékony, ha betartatható. Reméljük, hogy nem véletlen, a 2023-as ASP EU Iránymutatás sem említi már a 10 kg-os korlátot, csak annyit közöl, hogy „korlátozott” mennyiségben használható. **Amíg a Mentésítési Terv úgy rendelkezik, hogy leshelyenként heti 10-15 kg, illetve csapdánként és alkalmanként 10-15 kg takarmány juttatható ki szóróra, jelen akcióterv sem térhet el ettől a szabályozástól.** Ezzel, és az állományfenntartás céljából történő takarmányozás tiltásával, a rendelkezés a jelenlegi EU ASP iránymutatásnak teljesen megfelel, és kisebb hatékonysággal ugyan, mintha nagyobb mennyiség felhasználása lenne lehetséges, de lehetővé teszi a vadászati/állománygyérítési/diagnosztikai célú csalogató takarmányozást.

3.2. Vadászat/diagnosztikai kilövések

A 2023-as EU ASP Iránymutatás „culling” kifejezése az ASP Mentésítési Tervben foglalt előírások állománygyérítésének (szabályozásának) feleltethető meg, amelyeket diagnosztikai kilövések keretében kell elvégezni. A „hunting” kifejezést az EU dokumentumok a vadászatra

vonatkozó általános fogalomként használják, amelybe beletartozhat a sportvadászat éppúgy, mint a gazdasági célú vagy populációszabályozó vadászat. Az alábbi táblázat összehasonlítja a 2020-as, 2023-as stratégiák és az ASP Mentesítési Terv aktuális irányelveit az **diagnosztikai kilövés/állománygyérítés (culling)** tekintetében. Ebben nehézséget okoz, hogy a 2020-as stratégia helyenként keverte a „hunting” és „culling” kifejezéseket, illetve az utóbbit néha az előbbi részeként írja le.

A diagnosztikai kilövésre/állománygyérítésre (culling) vonatkozó EU ajánlások és az ASP Mentesítési Terv előírásai

Stratégia/ Terület státusza	Közepes kockázatú területek	Magas kockázatú területek	Fertőzött területek	Szigorúan korlátozott területek
EU 2020	n/a	n/a	Csak diagnosztikai kilövés/ állománygyérítés	Minden fajra vonatkozó vadászati tevékenység teljes tilalma az epidemikus szakasz visszaszorulásáig. Szelektáló vadászat (culling) csak a járványos szakasz visszaszorulása után
EU 2023	Az illetékes hatóság döntése; a vaddisznó populációjának csökkentése érdekében fontolóra kell venni az állománygyérítést	Az illetékes hatóság döntése; a vaddisznó populációjának csökkentése érdekében fontolóra kell venni és elő kell mozdítani az állománygyérítést	Az illetékes hatóság döntése; a vaddisznó populációjának csökkentése érdekében fontolóra kell venni és elő kell mozdítani az állománygyérítést	Az afrikai sertéspestis felszámolása érdekében fontolóra kell venni az állománygyérítést az endémiás szakasz elérésekor az illetékes hatóság felügyelete mellett
ASP Mentesítési Terv	A vaddisznó-állomány gyérítése és az egyenletes vizsgálati nyomás céljából az áeü. hatóságnak diagnosztikai célú kilövést kell elrendelnie, a terület közepes kockázatú területté nyilvánítását követő 15 napon belül, majd ezt követően minden további	Az ASP megelőzése érdekében a vaddisznóállomány gyérítése és az egyenletes vizsgálati nyomás céljából az áeü. hatóságnak diagnosztikai célú kilövést kell elrendelnie. A diagnosztikai kilövés során törekedni kell arra, hogy a kilőtt egye-	Az ASP megelőzése érdekében a fertőzött terület SZKT-n kívüli részén a vaddisznóállomány gyérítése és az egyenletes vizsgálati nyomás céljából a HJK-nak diagnosztikai célú kilövést kell elrendelnie a fertőzött terület-	Csak a vaddisznók diagnosztikai kilövése engedélyezett. Az SZKT-n a betegség első megállapítását követően a HJK-nak a vaddisznó-állomány gyérítése és az egyenletes vizsgálati nyomás céljából a HJK-nak az Éltv. szerinti diagnoszt-

	vadászati évben. A diagnosztikai kilövés során törekedni kell arra, hogy a kilőtt egyedek legalább 70%-a koca és süldő legyen. A vadászatra jogosult sem írott, sem íratlan formában nem korlátozhatja vagy tilthatja, és nem szankcionálhatja a kocák és a süldők kilövését.	dek legalább 70%-a koca és süldő legyen. A vadászatra jogosult sem írott, sem íratlan formában nem korlátozhatja vagy tilthatja és nem szankcionálhatja a kocák és süldők kilövését	té nyilvánítást követő 15 napon belül, majd minden vadászati évben. A diagnosztikai kilövés során törekedni kell arra, hogy a kilőtt egyedek legalább 70%-a koca és süldő legyen. A vadászatra jogosult sem írott, sem íratlan formában nem korlátozhatja vagy tilthatja, és nem szankcionálhatja a kocák és a süldők kilövését.	tikai célú kilövést kell elrendelnie a SZKT-vá nyilvánítást követő 15 napon belül, majd minden vadászati évben. Csoportos diagnosztikai kilövés csak az alábbi, szöveges értékelésben leírtak szerint engedélyezhető

Ugyanez a vadászat (hunting) esetében az alábbi.

A vadászatra (hunting) vonatkozó EU ajánlások és az ASP Mentesítési Terv előírásai

Stratégia/ Terület státusza	Közepes kockázatú területek	Magas kockázatú területek	Fertőzött területek	Szigorúan korlátozott területek
EU 2020	A hasznosítás mennyiségének növelése a kocák és süldők lelövésnek fokozásával, szokásos vadászati módszerekkel	Intenzív vadászat (maximális vadászati erőfeszítés)	Megengedett, de csak szigorú biológiai biztonsági intézkedések mellett, amelyeket a vizsgálathoz szükséges minták begyűjtése érdekében rendeltek el.	Minden fajra vonatkozó vadászati tevékenység teljes tilalma a epidemikus szakasz visszaszorulásáig. Nincs hajtóvadászat. A járványos szakasz visszaszorulása után a területen elérhető legmagasabb szintű vadászat.
EU 2023	A vadászati erőfeszítések fokozása a populáció csökkentése érdekében; felnőtt és nem teljesen	Az adott területen megvalósítható legnagyobb mértékű vadászat; Magán-/állami részvétel a popu-	Szigorú biológiai védelmi intézkedések mellett történő vadászat a tesztelendő minták	Nincs hajtóvadászat; A járványszakasz intenzitásának csökkenését követően az adott

	kifejlett nőivarú egyedek elejtésének fokozása szokásos vadászati módszerekkel	láció csökkentésére irányuló célkitűzés elérése érdekében	begyűjtése érdekében	területen megvalósítható legnagyobb mértékű vadászat; Magán-/állami részvétel a populáció csökkentésére irányuló célkitűzés elérése érdekében
ASP Mentési Terv	Sem a vaddisznók egyéni és társas vadászata, sem az egyéb vadászható állatfajok egyéni és társas vadászata állategészségügyi szempontból nem esik korlátozás alá.	Vaddisznó társas vadászatot – beleértve a vadaskertekben folytatott társas vadászatot is – csak a HJK vezetőjének (ha a megyében nincs HJK, akkor a megyei főállatorvos) egyedi engedélye alapján lehet tartani.	A fertőzött terület SZKT-n kívüli részén tilos a vaddisznók társas és egyéni vadászata. Ezen felül valamennyi egyéb vadászható állatfajra vonatkozóan a társas vadászatokat ideiglenesen fel kell függeszteni. A vaddisznóktól eltérő állatfajok esetében egyéni és társas vadászatot csak a járványvédelmi vadászkapcsolatban részt vett és ott eredményes vizsgát tett vadász folytathat. A HJK vezetője a betegség első megállapítását követően – tekintet nélkül az első megállapítás óta eltelt időre – engedélyezheti a vaddisznótól eltérő állatfajok társas vadászatát.	Az ASP első megállapítását követően meg kell tiltani a vaddisznók társas és egyéni vadászatát is. Az ASP első megállapítását követően valamennyi egyéb vadászható állatfajra vonatkozóan a társas vadászatokat és az egyéni vadászatokat ideiglenesen fel kell függeszteni. Egyéni és csoportos vadászatot – minden vadászható állatfaj vonatkozásában, a vaddisznó kivételével – az első megállapítást követően – tekintet nélkül az első megállapítás óta eltelt időre – a Helyi Járványvédelmi Központ (a továbbiakban: HJK) vezetője engedélyezheti, az alábbi, szöveges értékelésben leírtak szerint engedélyezhető

A vaddisznó-populációk egyedszáma Európa szerte rendkívül dinamikus növekedést mutatott az elmúlt negyedszázadban, aminek – sok más, a szaporodást elősegítő tényező mellett – elsődleges oka a vadászati alulhasznosítás (Massei et al., 2015). Az ASP megjelenéséig ez nem, vagy nem elsődlegesen élelmiszerbiztonsági, humánegészségügyi vagy állategészségügyi problémákat vetett fel, hanem mezőgazdasági és erdészeti kárral, természetvédelemmel, vadgépjármű ütközésekkel vagy a faj urbanizációjával kapcsolatos gondokat generált (Náhlik et al. 2017). Ezért az ASP megjelenésétől függetlenül külföldön és hazánkban egyaránt voltak olyan kezdeményezések, amelyek a faj egyedszámának visszaszorítását célozták. Hazánkban is jellemzőek voltak az ilyen kampányszerű, kvótarendszeren alapuló csökkentések, amelyek hatása csak időleges volt (Csányi et al. 2020).

A korábbiakban a szigorúan korlátozott területeken kívül 150%-ra emelt hasznosítási számok elvileg indokoltak voltak, azonban sok esetben nem teljesültek, egyes esetekben objektív okok miatt. Ilyen ok volt például, hogy az addigi, vadászati módszerek nem tették lehetővé a hatékony vadászatot. **A jelenleg is érvényes szabályozás, miszerint 100 hektáronként 0,5 példányra kell csökkenteni a vaddisznóállomány sűrűségét, még nagyobb erőfeszítéseket igényel a vadászatra jogosultaktól. Ebben segítséget jelent, hogy a 2023-tól a szabályozás enyhült: a vadász a vadászatra jogosult kérelmére a vadászati hatóság külön engedélyével elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközt is használhatott. Az 5/2025. országos főállatorvosi határozattal kiadott ASP Mentésítési Terv alapján pedig ezek az eszközök a vaddisznó diagnosztikai kilövéséhez már külön engedély nélkül is használhatóak.**

Az állománycsökkentés elérése a kocák és süldők fokozott hasznosításával reális célkitűzés, amennyiben a vadászat intenzitása növelhető. Figyelembe kell azonban venni azt is, hogy a populáció bizonyos határokon belül tud alkalmazkodni a nagyobb vadászati nyomáshoz. A túlélés jelentősen csökkent esélye szelektív nyomást eredményez, ami, a malacok korábbi születését eredményezi (Gamelon et al. 2011) és a süldők már kisebb testtömeg mellett is vemhesülhetnek (Servanty et al. 2009).

A vaddisznó állományok szinten tartásához szükséges hasznosítás legkisebb aránya 100-150% a szaporodást megelőző létszámhoz viszonyítva (Kőhalmy et al. 1987). A kocasüldők túlélése a legfontosabb, sőt döntő hatással van a vaddisznó populációk növekedési rátájára (Gamelon et al. 2011). Keuling et al. (2013) szerint az állománycsökkentéshez a kocák hasznosítási arányának növelése mellett a legfontosabb a fiatal példányok (malacok és süldők) 80%-os hasznosítása. Hasonlóan vélekednek Bieber & Ruf (2005), akik a fiatal korosztály egyedszámának vadászat és természetes elhullás révén 15%-ra csökkenése esetén tartják elérhetőnek az egyedszám szinten tartását. Fertőzött és szigorúan korlátozott területeken az állománycsökkentés során a süldők hasznosítására helyezni a hangsúlyt azért is fontos, mert ennek a korosztálynak a legnagyobb a találkozási rátája (contact rate), így a járvány megfékezésének fontos eszköze a süldők célzott eltávolítása az állományból (Podgórski et al., 2018). **A legújabb kutatások azonban azt mutatják, hogy a kanok gyérítése is kiemelt fontosságú lehet.** Egy friss kutatásban ugyanis Podgórski et al. (2025a,b) kimutatták, hogy a különböző csoportok közötti kapcsolatokat főként a hímek tartják fenn, ami összhangban van a vaddisznók matrilineáris társas rendszerével.

A vadállatok viselkedési plaszticitásának mérése a vadászati nyomásra adott válaszként kulcsfontosságú a rendkívül alkalmazkodóképes vaddisznópopulációk terjedésének megértésében. **Egy ezzel kapcsolatos kutatás kimutatta, hogy a hajtóvadászatok hatással vannak a vaddisznók térbeli viselkedésére. Ugyanakkor csak azok az egyedek mutattak térbeli viselkedésváltozást, amelyek közvetlenül érintettek voltak a hajtóvadászatban.** Azokhoz a vaddisznókhoz képest, amelyek nem vettek részt a hajtóvadászatban

(kontrollcsoport), a hajtóvadászat területén tartózkodó egyedek napi mozgáskörzete 59%-kal, napi megtett távolsága pedig 41%-kal nőtt (Olejarz et al. 2024).

A hajtóvadászatok vaddisznók térbeli viselkedésére gyakorolt hatását több tanulmány is vizsgálta, azonban az eredmények nem voltak egységesek. Németországban például nem figyeltek meg változást az állatok mozgáskörzetét tekintve (Keuling et al. 2008). Ezzel szemben Franciaországban és Svédországban a hajtóvadászatok idején a mozgáskörzet és a mozgásaktivitás is növekedett (Thurfjell et al. 2013, Maillard 2002). Ugyanakkor a mozgáskörzet magterülete minden esetben változatlan maradt, és nem volt hatással az egyedek eloszlására.

Olaszországban a hajtóvadászatok a térhasználat instabilitását okozták, amely a nagyobb mozgáskörzetekben és a pihenőhelyek szétszórtabb elhelyezkedésében nyilvánult meg. A gyakori hajtóvadászatoknak kitett vaddisznócsoportok pihenőhelyei nagyobbak és jobban tagoltak voltak. Scillitani et al. (2009) azt tapasztalták, hogy csak a vadászatban közvetlenül érintett egyedek hajlottak arra, hogy térbeli viselkedésüket megváltoztassák a vadászati zavarás hatására.

Úgy tűnik, hogy a vizsgálati területen belüli hajtóvadászatok gyakorisága hatással lehet a vaddisznók térbeli viselkedésére. Egy vadászidény alatt a vadászati események számának növekedésével a vaddisznók napi mozgáskörzete, napi megtett távolsága nőtt, miközben mozgáskörzetük átfedése a vadászott területtel csökkent. Ezek a térbeli válaszok összességében tapasztalaton alapuló ragadozóelkerülési válaszként értelmezhetők (Saxon-Mills 2018).

A járvány terjedése szempontjából az egyes egyedek térhasználatánál érdekesebb számunkra, hogy a vadászati tevékenység mennyire befolyásolja a vaddisznók egymással történő érintkezését. Egy recens vizsgálat azt mutatja, hogy a hajtóvadászatok jelentősen csökkentik a csoporton belüli kontaktusok gyakoriságát míg a különböző csoportok tagjai közötti érintkezésekre nem volt hatással a vadászat típusa. Az egyéni vadászatok pedig nem befolyásolják számottevően sem a csoporton belüli, sem a csoportok közötti kontaktusokat, ezeket elsősorban a térbeli közelség határozza meg. Ugyanakkor kimutatható volt, hogy a csoporton belüli kontaktusok nyáron és ősszel alacsonyabbak, míg télen és tavasszal magasabbak, a csoportok közötti kontaktusok pedig kevésbé szezonálisak (Podgórski et al. 2025a,b).

Összességében megállapítható, hogy a vaddisznó mozgása, helyváltoztatása elhanyagolható mértékben hat az ASP terjedésére, mert ezek az elmozdulások lokálisak, fokozatosak és lassúak (Podgórski & Śmietanka 2018), a kontakt rátát pedig érdemben nem befolyásolják (Podgórski et al. 2025a,b). A vaddisznók mozgáskörzete kicsi, ezek magterülete még kisebb (Náhlik et al., 2014), az egyedek közötti kontaktusok, amelyek a vírus átvitelét eredményezhetik csak a kondán belül vagy a szomszédos kondák között lehetséges (Podgórski et al. 2018). A vaddisznók alacsony mobilitása, csoport-alapú szociális szerkezetük és az ASP-vírus magas virulenciája korlátozzák a járványkitörések gyorsaságát, amit mutat a betegség megfigyelt lassú terjedése a populációk között. **Az ASP a vaddisznókban a populációk folytonossága miatt fokozatosan terjed, nem jellemzőek az egyes egyedek nagyobb arányú elmozdulásai miatti nagyobb ugrások.** (Podgórski et al. 2020, Taylor et al. 2020).

Mindezeket figyelembe véve, és előre bocsátva azt, hogy az egyedek egymás közötti érintkezése, a kontakt ráta szempontjából irreleváns az, hogy az állománygyérítés diagnosztikai kilövések vagy sportvadászat révén történik, az alábbi ajánlásokat fogalmazzuk meg az állományok, egyébként a járvány kezelése szempontjából kulcsfontosságú sűrűségcsökkentésének elérésére.

Szigorúan korlátozott területeken, egyetértve az ASP Mentelési Terv jelenlegi szabályozásával, amely e tekintetben legnagyobb részt összhangban van az EU ASP Iránymutatással, elsődleges fontosságúnak tartjuk az állománygyerítést, akár csoportos, akár egyéni módszerekkel. Ugyanakkor a csoportos diagnosztikai kilövés esetén az ASP Szakértői Akciócsoport egyetért azzal a Mentelési Tervben leírt szigorítással, hogy „csoportos diagnosztikai kilövés csak ott engedélyezhető, ahol az adott VGE területén az alábbi két feltétel valamelyike teljesül: a) az első pozitív eset megállapításától már legalább 90 nap eltelt, a VGE területéről az utolsó 30 napban legalább az azt megelőző két 30 napos időszak átlagának megfelelő számú vaddisznóból került sor mintaküldésre, valamint az utolsó 30 napban az ASP viropozitív eredmények száma csökkent, vagy b) az a) pontban foglaltak nem teljesülnek, de az első pozitív eset megállapításától már legalább 180 nap telt el. Mind az a), mind a b) pontban foglaltak esetében további feltétel, hogy a csoportos diagnosztikai kilövés helyétől mért három km-es sugarú körön belül nem lehet alacsonyabb kockázatú terület. A vaddisznók csoportos diagnosztikai kilövése során hajtó kutya nem alkalmazható.”

Az ASP Szakértői Akciócsoport nem tartja viszont indokoltnak az EU stratégia óvatosságát, amely az állománygyerítést csak az epidémiás szakasz lecsengése után javasolja. A járvány epidemikus szakaszában is fontos a gyérítés, az endemikus szakaszban pedig különösen, illetve az is, hogy a gyérítés diagnosztikai kilövés formájában valósuljon meg. Azonban legalább ilyen fontos, hogy az ne csak a mintavételt szolgálja, hanem erős kilövési intenzitással tovább csökkentse az állomány nagyságát.

Ugyanakkor a szarvasfélék és a muflon egyéni vadászata kevésbé zavarja a vaddisznót és annak mozgását a terület általános zavarása következtében inkább negatív irányban befolyásolja, mintsem növeli. Másrészt, ezen vadfajok vadászatának tilalma tovább növelheti a legtöbb helyen amúgy is túlszaporodott nagyvadállományt. **Ezért az ASP Szakértői Akciócsoportnak – összhangban az ASP Mentelési Tervben előírtakkal az a véleménye, hogy ezeken a területeken a szarvasfélék és a muflon egyéni és társas vadászata HJK engedély birtokában, szabadon űzhető legyen ne kerüljön bevezetésre az EU ASP iránymutatás szerinti tilalom.**

Az újabb kutatások eredményeinek figyelembevételével is teljes egészében egyet tudunk érteni az ASP Mentelési Terv **fertőzött területeket** érintő előírásaival.

Magas kockázatú területeken az ASP Mentelési terv rendelkezései az EU ASP Iránymutatással összhangban vannak, sőt, annál szigorúbbak, amennyiben a vaddisznó hajtásokat HJK engedélyhez kötik Ez utóbbira azonban az – EU ASP Iránymutatásban is szereplő - általános járványvédelemi (biológiai biztonsági) szabályok érvényesítése miatt van szükség.

A közepes kockázatú területekre vonatkozóan az EU stratégia fokozott vadászatra vonatkozó ajánlásával szakmai szempontból indokolt és ezt az ASP Mentelési Terv intézkedései is tükrözik

Összefoglalva, minden eredmény és a hazai járványterjedési tapasztalat azt mutatja, hogy a járvány terjedésének megfékezése szempontjából kulcsfontosságú a magas kockázatú, fertőzött és szigorúan korlátozott területeken az állomány drasztikus csökkentése vagy az ASP következtében már lecsökkent sűrűség alacsonyan tartása. Ugyanis az ASP előfordulásának valószínűsége a vaddisznókban erősen függ a populáció sűrűségétől és ezzel összefüggésben a táj szerkezetétől. A magas vaddisznósűrűség növeli az ASP előfordulásának esélyét, a terjedési sebességét és perzisztenciáját. Az ASP előfordulása a nagykiterjedésű tömbös erdőkben kétszer olyan magas, mint a mezsei-erdős mozaik élőhelyeken, és ötször

nagyobb, mint a nyílt területeken (Podgórski et al., 2020; Pepin et al., 2020), ezért különösen fontos az állományszabályozás tervezésénél a tájszerkezet figyelembevétele.

3.3. Befogás

A vaddisznó befogók az állomány csökkentésének fontos kiegészítő eszközei. A populációsűrűség csökkentésének hatékony eszköze a befogók üzemeltetése, ha a kellő gyakorlat és szakértelem rendelkezésre áll. Az ASP elleni védekezési intézkedések hatékonyságát vaddisznó populációkban tesztelő szimulációk eredményei (Taylor et al., 2020) azt mutatták, hogy a populációszám 50-75% -os csökkentése korlátozza az új esetek számát. Ilyen arányú csökkentést a szigorúan korlátozott területeken a járvány maga is elvégez (Morelle et al. 2020), azonban **a fertőzött területnek a szigorúan korlátozott területbe nem tartozó részein, és különösen a magas és közepes kockázatú területeken, ahol a járvány még nem végzett jelentős pusztítást, a terjedést lassító vagy megelőző céllal a befogókkal történő intenzív állományapasztás feltétlenül indokolt lehet azokban az esetekben, amikor vadászati hasznosítással nem tudnak megfelelő mértékű csökkentést elérni. Ilyen esetekben megfontolás tárgya lehet a befogások hatósági elrendelése.** Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a befogókat a kilövések helyett kellene alkalmazni, hanem azt, hogy befogókat kilövések mellett, azokkal párhuzamosan kell használni.

Az EU ASP stratégiája tesztelési céllal minden területen és a járvány minden fázisában javasolja engedélyezni a befogásokat. Azonban a tesztelésen túl a befogások jelentősége az állományok csökkentésének igen jelentős eszköze. A vaddisznópopsuláció magas sűrűsége növeli az ASP előfordulásának, terjedésének és hosszú távú perzisztenciájának esélyét, ami azt mutatja, hogy csökkenteni kell a sűrűséget a betegség elleni védekezés érdekében. Az állománycsökkentést zónás rendszerben kell végrehajtani, különös tekintettel a szigorú korlátozás alá eső területtel szomszédos pufferezónára (EFSA 2020).

3.4. Védekezés kerítéssel

Csehországban, amikor Zlín térségében megjelent az ASP, a 158 négyzetkilométeres magas kockázatú területet azonnal bekerítették elektromos és szaganyagokkal ellátott kerítéssel és teljes vadászati tilalmat rendeletek el. Ezzel egyidejűleg a környező 874 négyzetkilométeres alacsony kockázatúnak nyilvánított területen intenzív vadászatot folytattak a rendőrség mesterlövészeinek bevonásával, majd később a vadászatot kiterjesztették a bekerített területre is. Ezzel a módszerrel a járvány terjedését meg tudták állítani és 2 év elteltével ASP mentesnek lehetett nyilvánítani az országot.

Hasonló eljárást követtek Belgiumban, ahol a járványt szintén megállították annak ellenére, hogy a sűrű úthálózat a teljes bekerítést nem tette lehetővé. Az ASP-kezelési zóna – amely a fertőzött és a fehér zónákat foglalta magába – összesen 1106 km² területet ölelt fel, ahonnan 7077 vaddisznót távolítottak el. Ebből 5338 egyedet vizsgáltak qPCR módszerrel, és 833 esetben mutatták ki az ASP-vírust. Az elhullott állatok keresésére fordított össztidő 60631 óra volt, ennek 88%-a a fertőzött zónára koncentrált. Összesen 277 km hosszúságú kerítést építettek ki. A fertőzött területen a elhullás fő oka maga a vírus volt, míg a környező fehér zónákban a vadászattal, csapdázással és éjszakai kilövésekkel csökkentették a vaddisznósűrűséget (Licoppe et al. 2023).

Svédországban a kerítést 2023. október–novemberében állították fel, anyagát tekintve fémhálóból készült, de nem volt villanypásztor, és nem süllyesztették a talajba. A fő cél az volt, hogy az ASP-vel fertőzött vaddisznók ne hagyassák el a magterületet, és megakadályozzák a bejutó friss vaddisznók mozgását ebbe az adott zónába.

A teljes kerítési vonalat hetente megfigyelték, ellenőrizve az esetleges rongálódást vagy áthaladást. Egyetlen eset sem történt, amikor vaddisznó áthatolt volna a kerítésen. Mozcásérzékelő szenzorok és hangriasztó eszközök is működtek a kerítés mentén, hogy a vadat távol tartsák.

A kerítés felállítását követően intenzív gyérítés kezdődött a zónán belül – csapdázás és etetőhelyen történő lelövés kombinációjával. A cél a vaddisznó-állomány teljes kiirtása volt a magterületben, hogy ne maradjon fertőzőési forrás. Minden kilőtt egyedet diagnosztikai vizsgálatnak vetették alá, majd megsemmisítették, általában elégetéssel.

A Svéd Vadászszövetség (Svenská Jägareförbundet) kulcsszerepet játszott a gyérítésben és mintavételezésben, koordinálva az egész akciót országos szinten. A vadászokat anyagi kompenzációval ösztönözték az aktív részvételre, a helyi ismeretek pedig nélkülözhetetlenek voltak a gyors reagálás miatt. A WeHunt mobilalkalmazáson keresztül követhető volt a vadászok mozgása és adatszolgáltatása, a helyzetkép és térképezés így dinamikusan frissülhetett.

A kombinált stratégia alkalmazásának eredményeképp nem történt további fertőzés, sem a magterületen belül, sem azon kívül. 2024. szeptember 25-én az Európai Bizottság újra nyilvánította Svédországot. A kerítés elbontását 2024. decemberében kezdték meg, és 2025. április 1-re fejeződött be.

Itthon, a járvány kiterjedésének jelenlegi fázisában a kerítésépítéssel történő járványfelszámolás módszerét alkalmazni a szigorúan korlátozott területek bekerítésével nem lehet. Lange et al. (2018) a kerítéssel történő területvédelmet kevésbé sikeres stratégiának találták, mint az intenzív vadászat és az elhullott tetemek módszeres keresésének kombinált stratégiáját. Megállapították, hogy a kerítéssel történő védelem nem hatékony, ha annak építését a jelentett és nem a tényleges esetek előfordulására alapozzák.

Taylor et al. (2020) szimulációi azt mutatták, hogy a kerítéssel történő védekezés hatékonysága nagyban függ a kerítés hosszától és annak minőségétől. Azok a kerítések, amelyek csak 50%-os hatékonysággal tartották vissza a vaddisznókat, nem voltak képesek megállítani a vírus terjedését. A 10 km sugarú bekerített terület nem fedte le a teljes fertőzött területet, és így valójában elősegítette a betegség terjedését, mivel a fertőzött vaddisznók igyekezve kikerülni a kerítést, szétszóródtak, ami elősegítette a járvány terjedését. Csak a 20 km-es és 95% -os hatékonyságú kerítés szimulált építésével sikerült csökkenteni a betegség terjedését a kerítésen kívülre. Azonban ez sem csökkentette az esetek teljes számát, mivel a legtöbb eset ezen a 20 km-es körzeten belül fordult elő. A szerzők szerint az ASP elleni védekezés leghatékonyabb stratégiája a zónás rendszerben végzett cselekvések kombinációja: a vadászat tilalma az elkerített fertőzött zónában, a tetemek szisztematikus keresése és eltávolítása a fertőzött zónából, valamint a populáció méretének csökkentése a szomszédos pufferterületen, amit sikeresen alkalmaztak Csehországban és Belgiumban (EFSA 2020).

Az EU ASP stratégiája megengedő a kerítéssel történő védekezés tekintetében és az időben, a járvány kitörését követő rövid időn belül javasolja annak megépítését. Ezzel egyetértve, abban az esetben tarjuk megfontolandó stratégiának a megjelent új esetek bekerítését, ha azok a jelenlegi fertőzött területektől távol, közepes kockázatú területeken, elsősorban a Dunántúl magas állománysűrűségű területein jelennek meg.

3.5. Összefoglalás

Az ASP megelőzését, terjedésének korlátozását és végső soron annak megszüntetését az EU már fertőzött területein **az egyes tagállamok sajátosságaihoz igazított intézkedések alkalmazásával kell elérni. A stratégia figyelembevételével hozott nemzeti intézkedéseknek összhangban kell lenniük az EU környezetvédelmi, vadászatot érintő és állat-egészségügyi európai és nemzeti jogszabályaival, ideértve a természetvédelmi követelményeket is.** Az intézkedéseket tudományos alapon, a hatás és a hatékonyság figyelembevételével kell megállapítani. Az alábbi, vadászatot, vadgazdálkodást érintő megállapításokat a tárgyban megjelent tudományos közlemények eredményeinek figyelembevételével, a hazai ASP-vel kapcsolatos tapasztalatok felhasználásával tesszük.

1. *ASP-től mentes közepes és magas kockázatú területek*

- Cél a vaddisznópopulációk sűrűségének csökkentése arra az esetre készülve, ha megjelenik az ASP.
- Ehhez a magasabb lelövési számok előírása mellett, amennyiben indokolt, a vadászatra jogosultakat segíteni kell vaddisznóbefogók beszerzésének támogatásával és ezek üzemeltetésének és a befogott vaddisznók kezelésének betanításával, illetve erre vonatkozó útmutatók készítésével.
- A kilövési irányszámok előírásánál a hangsúlyt a süldők lelövésének növelésére kell helyezni.
- Minden vadászatra jogosult készítsen beszámolót arról, hogy 2021 óta milyen intézkedéseket tett az állománycsökkentési célok elérésére és annak milyen eredménye lett.
- Minden vadászatra jogosult készítsen tervet arra vonatkozóan, hogy milyen intézkedésekkel tartja fenn, illetve éri el a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² vaddisznósűrűséget.
- Figyelemmel az uniós elvárásokra is a szórókat ASP Mentelési Terv jelenlegi előírásai szerint kell használni, bár tisztán szakmai szempontból a szórók használatának korlátozására nem lenne szükséges.
- A járvány kitörése esetén a lokalizált esetek térségének bekerítése indokolt lehet, ha az megfelelő gyorsasággal végrehajtható.

2. *Fertőzött területek, a szigorúan korlátozott terület kivételével*

- Az ASP megjelenésének kockázata igen magas, sőt egyes területeken már jelen is lehet, ezért a vaddisznópopulációk sűrűségének drasztikus csökkentése indokolt.
- Ehhez a magasabb lelövési irányszámok előírása mellett, különösen, ha azok nem teljesülnek, a vadászatra jogosultakat segíteni kell vaddisznóbefogók beszerzésének támogatásával és ezek üzemeltetésének és a befogott vaddisznók kezelésének betanításával, illetve erre vonatkozó útmutatók készítésével.
- Az egyéni diagnosztikai kilövéseket a jelenlegi ASP Mentelési Tervben foglaltaknak megfelelően folytatni szükséges.
- A hasznosítási számok előírásánál a hangsúlyt a süldők lelövésének növelésére kell helyezni, ugyanakkor a kondák közötti fertőzés-átvitel csökkentésére a fertőzött és szigorúan korlátozott területeken a kanok diagnosztikai gyérítésére is kiemelt figyelemmel kell lenni.
- Minden vadászatra jogosult készítsen beszámolót arról, hogy 2021 óta milyen intézkedéseket tett az állománycsökkentési célok elérésére és annak milyen eredménye lett.

- Minden vadászatra jogosult készítsen tervet arra vonatkozóan, hogy milyen intézkedésekkel tartja fenn, illetve éri el a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² vaddisznósűrűséget.
- A következő időszakban minden vadászatra jogosult készítsen éves terveket arra vonatkozóan, hogy miként tesz eleget az ASP Mentésítési Terv diagnosztikai kilövésekre vonatkozó előírásokban foglaltaknak és hogyan teljesíti minden korcsoportban az előírt irányszámot.
- A csoportos diagnosztikai kilövések engedélyezését (hajtás és terelés) az ASP Mentésítési Tervben foglalt járványvédelmi szabályok szigorú betartása mellett folytatni szükséges.
- Figyelemmel az uniós elvárásokra is a szórókat ASP Mentésítési Terv jelenlegi előírásai szerint kell használni, bár tisztán szakmai szempontból a szórók használatának korlátozására nem lenne szükséges.

3. *Szigorúan korlátozott területek endemikus szakasza, illetve epidemikus szakaszának vége*

- Az ASP jelenléte erősen lecsökkent egyedszámú vaddisznóállományt eredményezett, ezért a populációk sűrűségének lehető legalacsonyabb szinten tartása a cél.
- Ehhez vaddisznóbefogók használatát elő kell segíteni, amennyiben szükséges.
- Az ASP Mentésítési Tervben foglaltaknak megfelelően az egyéni diagnosztikai kilövéseket korlátozni nem szükséges, ha az elhullott vaddisznók esetében folyamatos a mintaküldés, és ha azokon csak megfelelően kiképzett vadászok vesznek részt.
- A csoportos diagnosztikai kilövések (hajtás és terelés) szervezését engedélyezni javasoljuk azzal a feltétellel, hogy az első eset megállapítástól már legalább 3 hónap eltelt és az adott vadászatra jogosult területéről az utolsó hónapban legalább az első két hónap átlagának megfelelő számú elhullott vaddisznóból küldtek be mintát, valamint az utolsó hónapban ASP viropozitív eredmények száma csökkent.
- Minden vadászatra jogosult készítsen tervet arra vonatkozóan, hogy milyen intézkedésekkel tartja fenn, illetve éri el a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² vaddisznósűrűséget.
- Figyelemmel az uniós elvárásokra is a szórókat ASP Mentésítési Terv jelenlegi előírásai szerint kell használni, bár tisztán szakmai szempontból a szórók használatának korlátozására nem lenne szükséges

4. *Szigorúan korlátozott területek epidemikus szakasza (az esetek számának a 3. pontban leírt csökkenéséig)*

- A vaddisznóbefogók használatát, amennyiben szükséges, elő kell segíteni, a populációk sűrűségének lehető legalacsonyabb szinten tartása érdekében.
- Az ASP Mentésítési Terveben foglaltaknak megfelelően az egyéni diagnosztikai kilövéseket korlátozni nem szükséges, ha az elhullott vaddisznók esetében folyamatos a mintaküldés, és ha azokon csak megfelelően kiképzett vadászok vesznek részt.
- A csoportos diagnosztikai kilövés HJK engedélyhez kötése.
- Minden vadászatra jogosult készítsen tervet arra vonatkozóan, hogy milyen intézkedésekkel tartja fenn, illetve éri el a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² vaddisznósűrűséget (lásd 16. fejezet 1. és 2. pont).

Végül minden besorolású területen alapvető fontosságú az elhullott vaddisznók felkutatása és ártalmatlanítása, mert azok rendkívüli mértékben vonzzák a fajtársakat (Cukor et al. 2024).

Palencia et al. (2023) szerint miközben a vakcina áttörést hozó eszköz lenne – amelyre régóta várnak, de eddig nem érkezett meg –, a jelenlegi ASP-ellenőrzés a vaddisznók körében három alapvető eszközre támaszkodik: a hullák ártalmatlanítására, a vaddisznók kilövésére és a kerítések alkalmazására. Megállapítják, hogy az ASP vaddisznókban való terjedését eddig soha nem sikerült megállítani kiterjedté váló járványok esetében. A Nemzeti KSP és ASP Szakértői Csoport azon dolgozik, hogy ezt a megállapítást megcáfolhassuk. Az elmúlt évek során meghozott intézkedések a Dunántúlon is lelassították az ASP terjedését, helyenként meg is állították. Az ország egyes régióiban pedig már egyes területek korlátozásának enyhítését is kezdeményezni lehetett. Mindezeket az eredményeket elsősorban a vaddisznóállományok sűrűségcsökkentésének tulajdonítjuk.

3.6. Felhasznált irodalom

Bieber, C. & Ruf, T. (2005): Population dynamics in wild boar *Sus scrofa*: ecology, elasticity of growth rate and implications for the management of pulsed resource consumers. *J Appl Ecol* 42:1203–1213

Csányi, S., Márton, M., Kiss, K., Köteles, P. és Schally, G.: Vadgazdálkodási Adattár 2019/2020. vadászati év. Országos Vadgazdálkodási Adattár, Gödöllő, 2020. 66pp

Cukor, J., Faltusová, M., Vacek, Z., Linda, R., Skoták, V., Václavek, P., Ježek, M., Šálek, M., & Havránek, F. (2024). Wild boar carcasses in the center of boar activity: crucial risks of ASF transmission. *Frontiers in Veterinary Science*, 11, 1497361. <https://doi.org/10.3389/fvets.2024.1497361>

EFSA (European Food Safety Authority), Miteva A., Papanikolaou A., Gogin A., Boklund A., Bøtner A., Linden A., Viltrop A., Schmidt C.G., Ivanciu C., Desmecht D., Korytarova D., Olsevskis E., Helyes G., Woźniakowski G., Thulke H-H., Roberts H., Abrahantes J.C., Ståhl K., Depner K., González Villeta L.C., Spiridon M., Ostojic S., More S., Vasile T.C., Grigaliuniene V., Guberti V. & Wallo R. (2020): Scientific report on the epidemiological analyses of African swine fever in the European Union (November 2018 to October 2019). *EFSA Journal* 2020(18)1:5996, 107 pp; <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2020.5996>

European Commission (2020): Strategic approach to the management of African Swine Fever for the EU. Directorate-General For Health And Food Safety, Directorate G - Crisis management in food, animals and plants, Unit G3 – Official controls and eradication of diseases in animals. Brussels. Working Document, pp. 27.

European Commission (2023): COMMISSION NOTICE on the guidelines on the prevention, control and eradication of African swine fever in the Union ('ASF guidelines') (C/2023/1504) pp. 25.

Gamelon, M., Besnard, A., Gaillard, J.M., Servanty, S., Baubet, E., Brandt, S. & Gimenez, O. (2011): High hunting pressure selects for earlier birth date: wild boar as a case study. *Evolution* 65-11: 3100–3112.

Keuling, O., Stier, N. & Roth, M. (2008): How does hunting influence activity and spatial usage in wild boar *Sus scrofa* L.? *Eur J Wildl Res* 54: 403–412. <https://doi.org/10.1007/s10344-008-0204-9>

Keuling, O., Baubet, E., Duscher, A., Ebert, C., Fischer, C., Monaco, A., Podgórski, T., Prevot, C., Ronnenberg, K., Sodeikat, G., Stier, N. & Thurfjell, H. (2013): Mortality rates of wild boar *Sus scrofa* L. in central Europe. *Eur. J. Wildl. Res.* 59(6): 805-814.

Kóhalmy, T., Iváncsics, L. és Rakk, T.: Vaddisznóállományunk kezelésének időszerű kérdései. *Nimród Fórum*: 11-17 (1987. július)

Licoppe, A., De Waele, V., Malengreaux, C., Dufour, B., Saegerman, C., Van der Stede, Y., & Brochier, B. (2023). Management of a Focal Introduction of ASF Virus in Wild Boar: The Belgian Experience. *Pathogens*, 12(2), 152. <https://doi.org/10.3390/pathogens12020152>

Maillard, D. Summer and hunting season home ranges of wild boar (*Sus scrofa*) in two habitats in France. *GWS* 19, 281–301 (2002).

Massei, G., Kindberg, J., Licoppe, A., Gačić, D., Šprem, N., Kamler, J., Baubet, E., Hohmann, U., Monaco, A., Ozoliņš, J., Cellina, S., Podgórski, T., Fonseca, C., Markov, N., Pokorný, B., Rosell, C. & Náhlik, A.: Wild boar populations up, numbers of hunters down? A review of trends and implications for Europe. *Pest Management Science*, 2015. 71(4): 492–500.

Morelle K., Bubnicki J., Churski M., Gryź J., Podgórski T. & Kuijper D. P. J. (2020): Disease-induced mortality outweighs hunting in causing wild boar population crash after African Swine Fever outbreak. *Frontiers in Veterinary Science* 7 (378); <https://doi.org/10.3389/fvets.2020.00378>

Náhlik, A., Sándor, Gy., Heffenträger, G., Pócza, G., És Tari, T. (2014): Előzetes eredmények a vaddisznó (*Sus scrofa*) mozgáskörzetének alakulásáról. In: Bidló A., Horváth, A. & Szűcs P. (szerk.): Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, IV. Kari Tudományos Konferencia. Sopron, p. 277-281.

Náhlik, A., Cahill, S., Cellina, S., Gál, J., Jánoska, F., Rosell, C., Rossi, S. & Massei, G.: Wild boar management in Europe: knowledge and practice. p. 339-353. In: Melletti, M. & Meijaard, E. (eds.): *Ecology, Conservation And Management Of Wild Pigs and Peccaries*. Cambridge University Press. 2017

Palencia, P., Blome, S., Brook, R. K., Ferroglio, E., Jo, Y.-S., Linden, A., & Gortázar, C. (2023). Tools and opportunities for African swine fever control in wild boar and feral pigs: a review. *European Journal of Wildlife Research*, 69(1), 69. <https://doi.org/10.1007/s10344-023-01696-w>

Pepin K. M., Golnar A. J., Abdo Z. & Podgórski T. (2020): Ecological drivers of African swine fever virus persistence in wild boar populations: insight for control. *Ecology and Evolution*, 10(6): 2846-2859; <https://doi.org/10.1002/ece3.6100>

Podgórski, T., Apollonio, M & Keuling, O. (2018): Contact rates in wild boar populations: Implications for disease transmission. *The Journal of Wildlife Management*, 82(6):1210-1218 DOI: 10.1002/jwmg.21480

Podgórski, T., Fattorini, N., Augustsson, E., Baubet, E., Cagnacci, F., Fiderer, C., Fischer, C., Heurich, M., Ježek, M., Kjellander, P., Klamm, A., Licoppe, A., Morelle, K., Náhlik, A., Nivois, E., Olejarz, A., Said, S., Suter, S., Tari, T., Vicente Baños, J., & Focardi, S. (2025a). How does hunting affect social contacts in wild boar populations? In: 14th European Vertebrate Management Conference, Ankarán, Slovenia. DOI: 10.20315/evmc.2025.009

Podgórski, T., Fattorini, N., Augustsson, E., Baubet, E., Cagnacci, F., Fiderer, C., Fisher, C., Heurich, M., Ježek, M., Kjellander, P., Klammer, A., Licoppe, A., Morelle, K., Náhlik, A., Nivois, E., Olejarz, A., Said, S., Suter, S., Tari, T., Vicente, J., & Focardi, S. (2025b) (in press). Impact of hunting modality on social contacts in wild boar populations across Europe. *Journal of Applied Ecology*.

Podgórski T., Borowik T., Łyjak M. & Woźniakowski G. (2020): Spatial epidemiology of African swine fever: host, landscape and anthropogenic drivers of disease occurrence in wild boar. *Preventive Veterinary Medicine* 177: 104691; <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2019.104691>

Podgórski T. & Śmietanka K. (2018a): Do wild boar movements drive the spread of African Swine Fever? *Transboundary and Emerging Diseases* 65(6): 1588-1596; <https://doi.org/10.1111/tbed.12910>

Scillitani, L., Monaco, A. & Toso, S. Do intensive drive hunts affect wild boar () spatial behaviour in Italy? Some evidences and management implications. *Eur. J. Wildl. Res.* 56, 307–318. <https://doi.org/10.1007/s10344-009-0314-z> (2009).

Servanty, S., Gaillard, J-M., Toïgo, C., Brandt, S. & Baubet, E. (2009): Pulsed resources and climate-induced variation in the reproductive traits of wild boar under high hunting pressure. *J Anim Ecol* 78(6):1278–1290

Taylor R. A., Podgórski T., Simons R. L., Ip S., Gale P., Kelly L.A. & Snary E. L. (2020): Predicting spread and effective control measures for African swine fever—should we blame the boars? *Transboundary and Emerging Diseases* (in press); <https://doi.org/10.1111/tbed.13690>

Thurfjell, H., Spong, G. & Ericsson, G. (2013): Effects of hunting on wild boar *Sus scrofa* behaviour, *Wildl. Biol.* 19: 87-93

4. Az akcióterv végrehajtásában érintett intézmények és érdekelt felek szerepének és funkcióinak leírása

4.1. Az ASP-re vonatkozó rendelkezések

4.1.1. Jogszabályok

Magyarországon az ASP megelőzésére és leküzdésére vonatkozó felhatalmazást a következő jogszabályok tartalmazzák.

Magyar jogszabályok:

- az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (továbbiakban: Éltv), továbbá a törvény végrehajtási rendeletei, így különösen;
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II. 29.) Kormány rendelet;
- a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016.(XII.2.) Kormány rendelet;
- az állatbetegség bejelentésének rendjéről szóló 113/2008.(VIII.30.) FVM rendelet;
- az egyes állat-járványügyi intézkedésekről és az azokkal összefüggő állami kártalanításról szóló 74/2013. (VIII. 30.) VM rendelet;
- az Afrikai sertéspestis elleni védekezésről szóló 98/2003. (VIII.22.) FVM rendelet (továbbiakban: ASP rendelet);

EU jogszabályok:

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/429 RENDELETE a fertőző állatbetegségekről és egyes állategészségügyi jogi aktusok módosításáról és hatályon kívül helyezéséről („Állategészségügyi rendelet”);
- A Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelete az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a bizonyos jegyzékbe foglalt betegségek megelőzésére és az e betegségekkel szembeni védekezésre vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről (2021.04.21-től alkalmazandó, a 2002/60/EK tanácsi irányelv helyébe lépett);
- A Bizottság (EU) 2020/689 felhatalmazáson alapuló rendelete az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a bizonyos jegyzékbe foglalt és új betegségekre vonatkozó felügyeletre, mentesítési programokra és betegségtől mentes minősítésre vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről (2021.04.21-től alkalmazandó, a 2002/60/EK tanácsi irányelv helyébe lépett);
- A BIZOTTSÁG (EU) 2023/594 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE az afrikai sertéspestisre vonatkozó különleges járványvédelmi intézkedések megállapításáról (2023.04.21-től BIZOTTSÁG (EU) 2021/605 végrehajtási rendelete helyébe lépett, 2028.04.20-ig alkalmazandó)

Az Éltv az élelmiszerbiztonságra és azon belül az állategészségügyre vonatkozó legmagasabb rendű hazai jogszabály, amely többek közt a bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségek megelőzésének és leküzdésének keretrendelkezéseit tartalmazza. A hazánkban bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségeket a 113/2008.(VIII.30.) FVM rendelet sorolja fel. Az eljáró hatóságokat és azok szintjeit a kormányrendeletek határozzák meg. Az ASP rendelet az afrikai sertéspestis leküzdésére vonatkozó részletes rendelkezéseket tartalmazza, még a Tanács 2002/60/EK irányelve átvétele érdekében került kiadásra.

4.1.2. Egyéb ASP-re vonatkozó rendelkezések

Hazai rendelkezések:

- ASP Mentésítési Terv (az ASP rendelet értelmében az ASP megállapítását követően kell összeállítani, tartalmazza az ASP felszámolására, ellenőrzésére és felügyeletére vonatkozó részletes szabályokat, a kiadására vonatkozóan lásd még a 4.2. pont első bekezdését),
- ASP Készenléti Terv (az ASP rendelet kiadást követően, az ASP rendeletben meghatározott részletes szempontok szerint kellett összeállítani egy esetleges ASP kitörésre való felkészülés érdekében),
- ASP Akcióterv, azaz vaddisznóállomány szabályozásáról szóló Nemzeti Akcióterv (jelen dokumentum).

EU rendelkezések:

- A Bizottság C/2023/1504 számú, az afrikai sertéspestisre vonatkozó iránymutatásokat tartalmazó közleménye (továbbiakban: *EU ASP Iránymutatás*), amely az EU ASP Stratégia helyébe lépett.

4.2. Irányítási lánc

Az afrikai sertéspestis megelőzését és leküzdését az Agrárminiszter az Országos Főállatorvos (OFÁ) útján irányítja. Az országos főállatorvos az Éltv. 28. § d) pontja, 42. § (4) bekezdése és 52. § (3) bekezdése, a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 16. § (2) bekezdése, valamint az állatbetegségek bejelentésének rendjéről szóló 113/2008. (VIII. 30.) FVM rendelet 4. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazások alapján adja ki azt az országos főállatorvosi határozatot, amelynek melléklete az ASP Mentésítési Terv.

A betegség felszámolását az OFÁ az Országos Járványvédelmi Központ (OJK) útján irányítja. Az OJK a helyi járványvédelmi központok (HJK), illetve a vármegyei kormányhivatalok élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztályai munkáját közvetlenül irányítja. A betegség kitörését követően a betegség felszámolását területi szinten a helyi járványvédelmi központ irányítja

Az OJK és a HJK feladatait részletesen az ASP Készenléti Terv 6. fejezete tartalmazza.

A betegség elleni küzdelmet a Nemzeti Klasszikus Sertéspestis és Afrikai Sertéspestis Szakértői Csoport segíti.

4.3 Együttműködés az ASP elleni küzdelemben

Az állategészségügyi hatóság az ASP elleni küzdelem során együttműködik az ASP Mentésítési Terv 10. fejezete 10.1. pontjában felsorolt társhatóságokkal, illetve szervezetekkel.

4.4. A Nemzeti KSP és ASP Szakértői Csoport

Az országos főállatorvos 2005. augusztusában hozta létre a Nemzeti Klasszikus Sertéspestis Szakértői Csoportot, amely 2014 februárjában átalakult Nemzeti Klasszikus Sertéspestis és Afrikai Sertéspestis Szakértői Csoporttá (továbbiakban: Nemzeti Szakértői Csoport). A nemzeti Szakértői csoportra vonatkozó legfontosabb jogszabályi rendelkezések az alábbiak.

Az ASP rendelet 22. § (5) bekezdése alapján országos főállatorvos állatorvosokból, vadászokból, vadbiológusokból és járványügyi szakértőkből létrehoz egy folyamatosan működő Nemzeti Szakértői Csoportot, amely segíti a vármegyei kormányhivatalokat az afrikai sertéspestis elleni védekezésben. Az ASP rendelet említett szakaszának (7) bekezdése szerint járványkitörés esetén a Nemzeti Szakértői Csoport segítséget nyújt az országos és a helyi járványvédelmi központnak.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/429 rendelete 43. cikke (2) bekezdésének d) pontja szól az operatív szakértői csoport (a korábbi uniós szóhasználat szerint Nemzeti Szakértői Csoport) felállításáról. A Nemzeti Szakértői Csoport (operatív szakértői csoport) részletes feladatait a Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendeletének 66. cikke tartalmazza.

A Nemzeti Szakértői Csoport részletes feladatait egyrészt az ASP rendelet 22. § (6) és (7) bekezdés alpontjai, valamint a 2019. júliusában kiadott ASP Készenléti Terv 6. fejezete tartalmazza. Ezen felül az országos főállatorvos – az ASP rendelet 22. § (9) bekezdése értelmében a Nemzeti Szakértői Csoport működéséhez és funkciójához az országos főállatorvos további szempontokat határozhat meg.

2021. szeptemberében megkezdődött Nemzeti Szakértői Csoport átszervezése. Az átszervezés legfőbb oka a Nemzeti Szakértői Csoportban végzett munka szakmai színvonalának további növelése, valamint annak hatékonyabbá tétele volt. Ez utóbbihoz tartozott az is, hogy az ülések webkonferencia formájában is gördülékenyen lebonyolíthatóak legyenek. Ugyanis az új koronavírussal (COVID-19) kapcsolatos járványügyi helyzet miatt a Nemzeti Szakértői Csoport online összehívására az átszervezés előtt nem volt reális lehetőség. 2022. júniusára alakult ki az átszervezett Nemzeti Szakértői Csoport pontos összetétele. Az első ülés 2022. szeptember 15-re került összehívásra. Az alakuló ülésen az országos főállatorvos által felkért és a felkérést elfogadó, szavazati joggal, valamint tanácskozási joggal rendelkező állandó szakértők vehettek részt. A felkérés egyrészt a Kormányhivatalok, az AM és Nébih érintett részlegeinek, valamint a Magyarországi Sertésenyésztők és Sertéstartók Szövetsége, az Országos Magyar Vadászkamara, az Országos Magyar Vadászati Védegylet és a Magyar Vadgazdálkodók Egyesülete (továbbiakban: érdekképviseltek) jelölése alapján történt. Másrészt meghívást kaptak a Nemzeti Szakértői Csoportban az átszervezés előtt kiemelkedő munkát végző szakemberek is. Azok a Kormányhivatalok jelölhettek állandó szakértőt, amelyek területén volt ASP-vel fertőzött terült. Ezen Kormányhivatalok mindegyike két állandó szakértőt javasolhatott: egy szakértőt az étel-miszer-ellenőrzési (állategészségügyi) területről, illetve egy másik szakértőt a vadászati hatósági területről. A többi szervezet esetében szervezetenként egy szakértőt lehetett delegálni a Szakértői Csoportba.

A Nemzeti Szakértői Csoport az ülésen kialakított véleményéről – szavazást követően - határozati javaslatokat hoz, amelyet a Nemzeti Szakértői Csoport nevében a Nemzeti Szakértői Csoport vezetője írja alá és küldi ki az érintetteknek. Az akciócsoportok, illetve munkacsoportok ülésein hozott megállapításokat a szakértői csoport vezetője foglalja írásba. Az akciócsoportok a Nemzeti Szakértői Csoporthoz hasonlóan határozati javaslatot is hozhatnak.

A Nemzeti Szakértői Csoport - valamint az azon belül létrehozott akciócsoportok, munkacsoportok – üléseinek megszervezése és az ülések vezetése, illetve koordinálása a szakértői csoport vezetőjének a feladata. A szakértői csoport vezetőjének feladataihoz tartozik továbbá a szakértői csoport képviselője két ülés közötti időszakban

A Nemzeti Szakértői Csoportra vonatkozó részletes szabályozást az ASP Készenléti Terv 6. fejezete, illetve az országos főállatorvos által jóváhagyott Működési Szabályzat tartalmazza.

4.5. Érintett szervezetek és szerepük a vaddisznóállomány szabályozásában

A fentieknek megfelelően a **vaddisznóállomány szabályozására vonatkozó részletes rendelkezéseket** mindenkor a **hatályos ASP Mentesítési Terv tartalmazza**, amelynek elkészítését az ASP rendelet írja elő és - a 4.2. pont első bekezdésében felsorolt felhatalmazások alapján - **Országos Főállatorvosi határozattal kerül kiadásra**. Az **ASP Mentesítési Terv tervezetét** a vonatkozó uniós és hazai jogszabályi rendelkezések, az EU ASP Iránymutatás és a Nemzeti Szakértői Csoport határozati javaslati alapján az **OJK állítja össze**. Az ASP Mentesítési terv rendelkezéseinek **végrehajtásáért és összehangolásáért az OJK felel** és ennek során a **Nemzeti Szakértői Csoport** és annak akciócsoportjai (**ASP Szakértői Akciócsoport, ASP Kockázatelemzési Akciócsoport**) szakmai véleményére, a **területi állategészségügyi hatóságok** (HJK és vármegyei főállatorvos), valamint az **ASP Tanácsadói Hálózat** jelentéseire és visszajelzéseire támaszkodik elsősorban.

Az **ASP Készenléti Terv** összeállítására és kiadására vonatkozó felhatalmazást az ASP rendelet tartalmazza.

Az **Agrárminisztérium Vadgazdálkodási Főosztálya (ideértve a tájegységi fővadászi hálózatot is)**, az **Országos Vadgazdálkodási Adattár** és a **vadászati hatóság**, valamint a 4.3. pontban említett **vadászati érdekvédelmi szervezetek** (Országos Magyar Vadászkamara, az Országos Magyar Vadászati Védegyelet és a Magyar Vadgazdálkodók Egyesülete), illetve szakértőik részt vesznek a Nemzeti Szakértői Csoport munkájában, a mentesítési tervben foglalt feladatok végrehajtásában, ezen feladatok vadászatra jogosultak általi megismertetésében és munkájuk támogatásában. Elsődleges felelősségük az ASP-vel kapcsolatban a vadásztársadalommal való kommunikáció és a vadászok képzése, a vadászok, vadászatra jogosultak és az állategészségügyi hatóságok közötti folyamatos együttműködés támogatása. Az **Országos Vadgazdálkodási Adattár** az ASP kockázatelemzéshez nélkülözhetetlen adatokat biztosít. A szervezetek tagjai az OJK felkérésére részt vesznek a mentesítési terv előírásainak területi ellenőrzésében, illetve felügyelik is tagjaik szabályszerű tevékenységét.

Az előző ASP Akcióterv rendelkezéseinek megfelelően az OJK létrehozta az **ASP Tanácsadói Hálózatot**, amely a területen segíti vadászatra jogosultaknak az ASP megelőzésével és leküzdésével kapcsolatos tevékenységét, különös tekintettel a vaddisznóállomány csökkentésre.

5. A vaddisznó populáció méretére vonatkozó becslések, valamint a becslési módszerek leírása

A jelenlegi vadgazdálkodási-vadászati tervezési rendszer közvetlen elődjének az 1981-ben bevezetett 10 éves üzemtervezési rendszer tekinthető. Felépítését és tartalmi elemeit tekintve ezt a rendszert vitte tovább az 1997-ben és 2007-ben indult 10 éves tervezési ciklus, illetve a 2017 óta tartó 20 éves gazdálkodási ciklus is.

Az említett rendszer a nagyvadfajok és így a vaddisznó esetében is a tavaszi állománybecslések alapján készülő éves lelövési tervekre épül (elkészítési határidő: február 15), amiket a mindenkori vadászati hatóság hagy jóvá (határidő: március 15). A lelövési terveket a vadászatra jogosult (vadgazdálkodási egység) az általa jelentett létszámok (kan, koca, süldő) alapján adja meg, de a tervszámok meghatározásának semmilyen módszere (pl. számítási képlet és értékek) sincs meghatározva. A lelövési terveket a vadászati hatóság úgy hagyja jóvá, hogy sem a jelentett létszámok eredetét, sem pedig a tervezés módszerét és paramétereit nem ismeri. Ezért a hatósági ellenőrzés és a jóváhagyás a tervezésre nézve szubjektív lehet és nem feltétlenül hatékony.

Tekintettel arra, hogy a vaddisznó és a többi nagyvad létszámának növekedése és területi terjeszkedése mintegy 6 évtizede visszatérő és elmélyülő ágazati konfliktusok forrása, ezért a hetvenes évek óta 5-7 „állományapasztási” vagy „állománycsökkentési” program indult. Ezek azonban nem vezettek eredményre, mert az 5-10 éves kifutással tervezett programok néhány év után elhaltak. Ez vezetett oda, hogy a 2000-es évek elejétől ún. „lelövési kvóták” kerültek kidolgozásra, amik országos és vármegyei (majd vadgazdálkodási tájegységi) szinten határozták meg a lelövési célszámokat.

A vaddisznó esetében 2019 óta az aktuális ASP Mentésítési Terv tartalmazza azokat a szabályokat, amelyek alapján a Helyi Járványvédelmi Központnak, illetve a járási főállatorvosnak határozatban meg kell állapítania az adott vadászatra jogosult területén folyó diagnosztikai kilövés során minimálisan teljesítendő darabszámot. Ezen felül az előző ASP Akcióterv 2021-től előírta, hogy minden vadászatra jogosultnak hosszú távú, több éves tervet kell készítenie és a vadászati hatóságnak jóváhagyásra benyújtania annak érdekében, hogy az országosan 0,5 pld/100 ha (km²) állománysűrűsége csökkenjen a vaddisznó tavaszi létszáma.

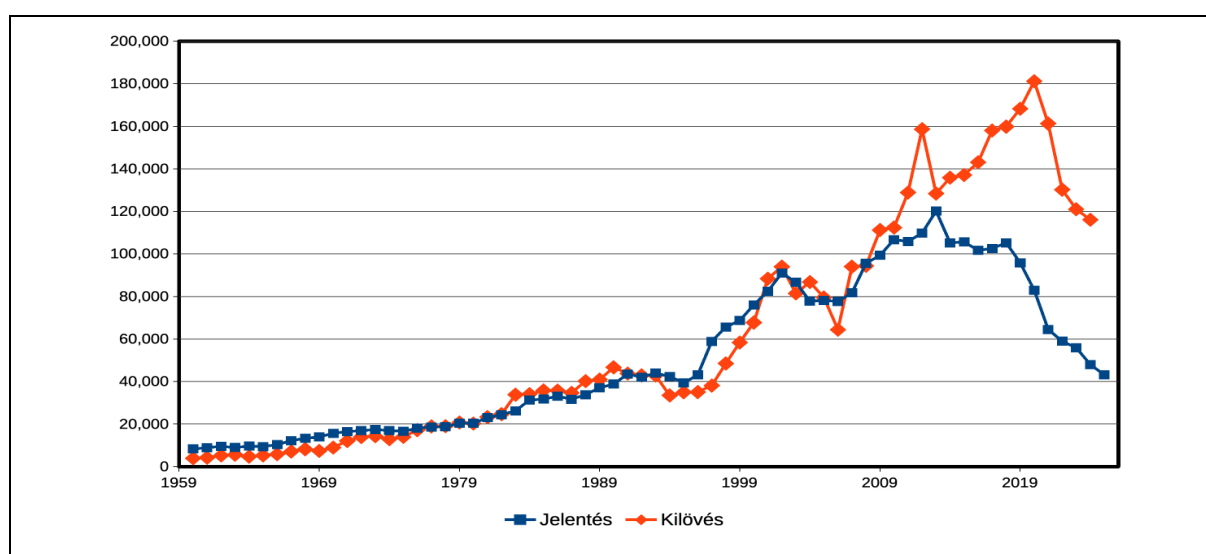
A lelövési tervek végrehajtásának ellenőrzése az évente, a megelőző vadászati év eredményeit tartalmazó vadállomány hasznosítási jelentések alapján történik, melyeket a vadgazdálkodási egységeknek kötelezően kell elkészíteniük (határidő: a vadászati év végét követő március 20). Az állományhasznosítási jelentés a lelövések (és befogások) számát kan, koca, süldő, malac bontásban tartalmazzák, ezáltal lehetőség van/lenne a terv és a tény értékek összehasonlítására és a tervek végrehajtásának mennyiségi (az állományból kivett létszám) és minőségi (a teríték összetétele) értékelésére.

Összességében, rendelkezésre állnak azok az éves jelentések (tavaszi állomány) és lelövési számok (év folyamán kilőtt vaddisznók száma), ami alapján több lépésben lehet elemezni a 2020-2025. közötti állomány csökkentési program eredményeit. Ez lehetővé teszi, hogy az ASP elleni jövőbeni erőfeszítések a szükséges térségekben tovább csökkentsék, illetve ahol a szükséges csökkenés már bekövetkezett, ott az elért kisebb sűrűségen tartsák az állományt.

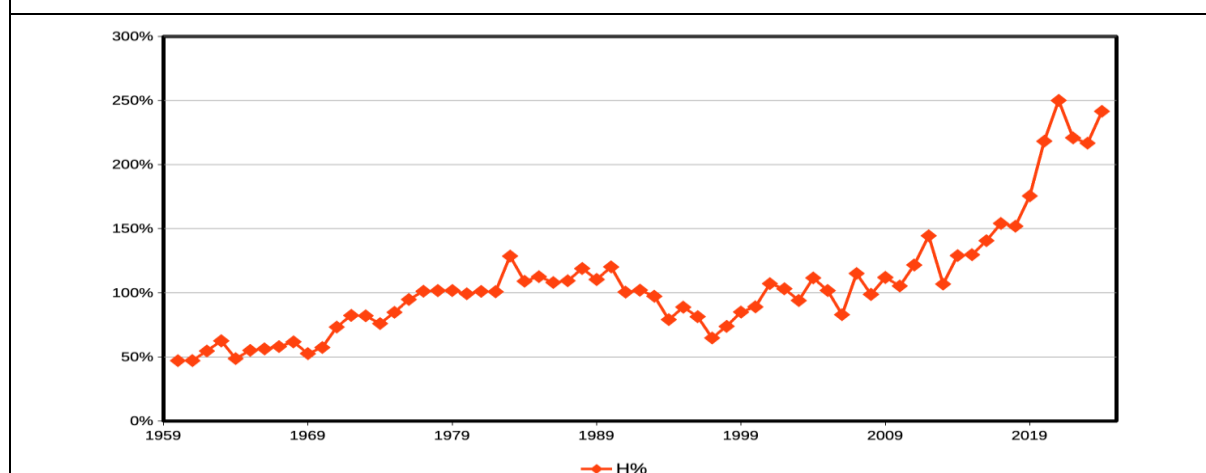
Az országos adatok idősoros értékelése

Az országos adatok a leghosszabb folyamatos időtávon mutatják a vaddisznóállomány jelentett létszámát és a kilövések alakulását (**1. ábra**). Látható, hogy a növekedés megállításához szükséges vadászati nyomást (kilövések) csupán 2010-től gyakoroltak az állományra. A jelentett létszám érdemi csökkenése pedig csak 2018 után indult meg. Ez a csökkenési tendencia folytatódott az ASP elleni védekezés részeként megemelt lelövések következtében.

Az előbbieket árnyalja a vadászati nyomás mértékének, azaz a kilövési arány (kilövés/jelentett létszám) alakulása (**2. ábra**). Ez három szakaszra osztható: 1) a hatvanas-hetvenes évtized (állománynövelő kezelés), 2) nyolcvanas – kétezres évtized (gyenge próbálkozások évtizedei), és 3) kétezres-tizes és -huszas évtized (kvótarendszer és ASP elleni védekezés). A három szakasz ilyen megkülönböztetése a szinten tartó hasznosításhoz viszonyítva határolható el, amely a tavaszi állomány 110-160%-ának megfelelő kilövéseket jelent. Az 1) szakasz meg sem közelítette ezt a szintet, a 2) szakasz időnként átlépte ezt a határt (de például a kocák tilalmi idejének bevezetése idején tartósan visszaesett) és csupán a 3) szakaszban, a kilövési kvóták előírása és az ASP elleni védekezés eredményként érte el ezt a szintet (**2. ábra**).

1. ábra: A jelentett és a kilőtt vaddisznók száma 1960-2025 között

2. ábra: A kilövési arány alakulása 1960 és 2024 között

Az országos adatok tükrözik az utolsó 5-10 évben a vadászati nyomásban bekövetkezett, központilag elhatározott változásokat: jelentősen nőtt a lelövés és láthatóan csökkent a jelentett tavaszi állomány. Az országosan összesített adatok elfednek térségi különbségeket, illetve nem mutatják azokat a különbségeket, amit a vaddisznó állományok nagysága okoz a rájuk a kilövésekkel gyakorolható hatás szempontjából (1. táblázat).

Területi különbségek értékelése

1. táblázat:
VADDISZNÓ ÁLLOMÁNY ÉS SZABÁLYOZÁSI ADATOK

Jelentés								
Vármegye	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Baranya	8 073	7 404	6 350	5 635	4 909	4 408	4 364	4 006
Bács-Kiskun	4 793	4 589	3 339	3 159	2 815	2 849	2 798	2 467
Békés	1 209	952	617	550	484	455	367	258
Borsod-Abaúj-Zemplén	8 707	7 936	5 590	1 860	1 528	1 760	2 128	2 738
Csongrád-Csanád	925	792	740	699	611	556	564	523
Fejér	6 033	5 445	4 316	3 687	3 345	3 313	3 010	3 460
Győr-Moson-Sopron	5 770	5 543	5 089	3 693	3 500	2 947	2 529	2 252
Hajdú-Bihar	2 143	1 913	1 394	787	764	766	664	559
Heves	4 716	3 642	2 823	1 636	1 055	1 198	1 170	1 536
Komárom-Esztergom	5 746	4 835	4 630	3 204	3 020	2 545	2 212	1 941
Nógrád	4 575	3 814	3 064	1 648	1 476	1 639	1 456	910
Pest	7 230	6 576	5 174	4 637	4 549	4 783	3 705	3 626
Somogy	11 922	11 345	10 864	9 188	8 596	8 785	5 444	3 867
Szabolcs-Szatmár-Bereg	3 489	2 860	2 956	1 329	1 212	1 671	1 928	1 398
Jász-Nagykun-Szolnok	883	800	546	418	351	298	221	225
Tolna	6 759	6 758	5 607	4 848	4 235	3 802	3 798	3 771
Vas	5 218	5 170	5 095	4 652	4 432	3 850	3 533	2 730
Veszprém	8 106	7 897	7 013	5 653	5 520	5 081	4 522	4 055
Zala	8 899	7 579	7 752	7 205	6 521	5 141	3 603	2 813
Összesen	105 196	95 850	82 959	64 488	58 923	55 847	48 016	43 135

Killövés								
Vármegye	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Baranya	12 767	13 391	16 901	14 439	10 112	11 189	11 556	
Bács-Kiskun	6 411	6 488	9 331	7 144	6 653	7 072	5 622	
Békés	1 748	1 659	1 412	1 226	1 102	873	637	
Borsod-Abaúj-Zemplén	12 627	14 368	6 025	1 625	2 146	2 911	4 461	
Csongrád-Csanád	1 250	1 518	1 692	1 389	1 363	1 119	1 024	
Fejér	6 027	6 859	8 261	7 489	6 198	5 305	5 308	
Győr-Moson-Sopron	9 632	9 437	9 912	10 422	9 435	7 908	8 618	
Hajdú-Bihar	3 174	3 808	3 269	1 918	1 860	1 479	1 015	
Heves	3 663	9 875	5 568	2 176	2 214	2 266	2 918	
Komárom-Esztergom	8 697	9 018	9 693	7 384	5 670	5 035	6 037	
Nógrád	7 345	9 342	9 493	7 511	7 578	5 652	7 186	
Pest	10 727	13 399	14 730	14 548	12 045	8 356	8 725	
Somogy	16 752	17 039	23 592	21 756	14 572	14 124	12 405	
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2 176	3 637	3 553	2 595	2 889	2 824	3 226	
Jász-Nagykun-Szolnok	1 356	1 394	1 286	917	991	965	759	
Tolna	9 745	10 282	11 618	9 761	7 384	7 843	5 146	
Vas	10 454	10 455	13 331	14 694	11 985	9 852	8 824	
Veszprém	11 958	12 813	15 449	16 267	13 219	12 389	12 150	
Zala	11 535	13 507	16 018	18 009	12 754	13 843	10 408	
Összesen	148 044	168 289	181 134	161 270	130 170	121 005	116 025	

A kilövések szintjének értékeléséhez a kilövési arányt (kilövés/jelentett létszám) lehet használni. A kilövési arány mértékének értékeléséhez viszonyítási (referencia) értéként a szinten tartó hasznosítás aránya szolgálhat alapul (2. táblázat). Az ivararány és a kocánkénti felnevelt szaporulat függvényében ez az arány 107-162% [≈110-160%] között helyezkedhet el (rózsaszín téglalap).

2. táblázat										
A vaddisznó lehetséges hasznosítási aránya a nőivar és a felnevelt szaporulat függvényében										
sz	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%
0.5	16%	18%	20%	23%	25%	27%	29%	32%	34%	36%
0.7	22%	25%	29%	32%	35%	38%	41%	45%	48%	51%
0.9	29%	33%	37%	41%	45%	49%	53%	58%	62%	66%
1.1	35%	40%	45%	50%	55%	61%	66%	71%	76%	81%
1.3	42%	48%	54%	60%	66%	72%	78%	84%	90%	96%
1.5	48%	55%	62%	69%	76%	83%	90%	97%	104%	110%
1.7	55%	63%	70%	78%	86%	94%	102%	110%	117%	125%
1.9	61%	70%	79%	88%	96%	105%	114%	123%	131%	140%
2.1	68%	78%	87%	97%	107%	116%	126%	136%	145%	155%
2.4	74%	85%	96%	106%	117%	127%	138%	149%	159%	170%
2.6	81%	92%	104%	115%	127%	139%	150%	162%	173%	185%
2.8	87%	100%	112%	125%	137%	150%	162%	175%	187%	200%
3.0	94%	107%	121%	134%	147%	161%	174%	188%	201%	214%
3.2	100%	115%	129%	143%	158%	172%	186%	201%	215%	229%
3.4	107%	122%	137%	153%	168%	183%	198%	214%	229%	244%
3.6	113%	130%	146%	162%	178%	194%	210%	227%	243%	259%
3.8	120%	137%	154%	171%	188%	205%	223%	240%	257%	274%
4.0	126%	144%	162%	181%	199%	217%	235%	253%	271%	289%
IA	0.54	0.67	0.82	1.00	1.22	1.50	1.86	2.33	3.00	4.00
m: elhullás; y: nem szaporodó koca; sz: szaporulati ráta; IA: ivararány (1 ♂ : x ♀)										

Ez alapján akkor lehet állomány csökkenésre számítani, ha a kilövések aránya tartósan és/vagy jelentősen meghaladja a 160%-os értéket. Ezen túl az is mondható, hogy minél nagyobb ehhez a „küszöbhez” képest a kilövési arány, annál nagyobb és gyorsabb csökkenés várható. Ha a kilövési ráta tartósan 200% felett van, akkor nem lassú csökkenés, hanem rapid összeomlás, esetleg lokális kipusztulás következhet be.

Az 1. táblázat adatai alapján lehet kiszámolni az egyes évekre vonatkozó vármegyei kilövési arányokat (3. táblázat).

3. táblázat:

Kilövési arány megyénként és évente							
Vármegye	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Baranya	158,1%	180,9%	266,2%	256,2%	206,0%	253,8%	264,8%
Bács-Kiskun	133,8%	141,4%	279,5%	226,1%	236,3%	248,2%	200,9%
Békés	144,6%	174,3%	228,8%	222,9%	227,7%	191,9%	173,6%
Borsod-Abaúj-Zemplén	145,0%	181,0%	107,8%	87,4%	140,4%	165,4%	209,6%
Csongrád-Csanád	135,1%	191,7%	228,6%	198,7%	223,1%	201,3%	181,6%
Fejér	99,9%	126,0%	191,4%	203,1%	185,3%	160,1%	176,3%
Győr-Moson-Sopron	166,9%	170,3%	194,8%	282,2%	269,6%	268,3%	340,8%
Hajdú-Bihar	148,1%	199,1%	234,5%	243,7%	243,5%	193,1%	152,9%
Heves	77,7%	271,1%	197,2%	133,0%	209,9%	189,1%	249,4%
Komárom-Esztergom	151,4%	186,5%	209,4%	230,5%	187,7%	197,8%	272,9%
Nógrád	160,5%	244,9%	309,8%	455,8%	513,4%	344,8%	493,5%
Pest	148,4%	203,8%	284,7%	313,7%	264,8%	174,7%	235,5%
Somogy	140,5%	150,2%	217,2%	236,8%	169,5%	160,8%	227,9%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	62,4%	127,2%	120,2%	195,3%	238,4%	169,0%	167,3%
Jász-Nagykun-Szolnok	153,6%	174,3%	235,5%	219,4%	282,3%	323,8%	343,4%
Tolna	144,2%	152,1%	207,2%	201,3%	174,4%	206,3%	135,5%
Vas	200,3%	202,2%	261,6%	315,9%	270,4%	255,9%	249,8%
Veszprém	147,5%	162,3%	220,3%	287,8%	239,5%	243,8%	268,7%
Zala	129,6%	178,2%	206,6%	250,0%	195,6%	269,3%	288,9%
Összesen	140,7%	175,6%	218,3%	250,1%	220,9%	216,7%	241,6%

A vármegyei kilövési arányok alapján látható, hogy 2020-tól kezdődően 12-14 vármegyében kilövési arányok tartósan a 220-300%-os sávban voltak. Jelentősen, 50-100%-kal haladták meg azt a szintet, ami felett már erős és rohamos csökkenés várható. Egyes vármegyéből a vaddisznónak már ki kellett volna vesznie. Az ilyen arányú kilövések a hivatalosan kimutatottnál nagyobb csökkenést kellett volna, hogy okozzanak. Az, hogy ez nem történt meg, a következők esetében fordulhatna elő:

- A tavaszi állomány ténylegesen (sokkal) nagyobb a jelentett létszámnál és ez „termeli” azt a többletet, ami utána a magas kilövési számokat és a látszólag magas kilövési arányt biztosítja [**valószínű lehetőség**].
- A vaddisznó lényegesen szaporább, mint azt az eddigi vizsgálatok mutatták (2,5-3,5 felnevelt malac/koca) és így a szinten tartáshoz szükséges 110-160% durva alulbecslés, ezért folytatódhat továbbra is az állomány növekedése [**egyes vizsgálatok szerint lehetséges, de akkor sem ilyen mértékben**].
- A vaddisznó állományokban 75% vagy több a kifejlett kocák aránya, ami a nem várt mértékű szaporulatnak az alapja [**elméleti lehetőség**].

A legvalószínűbb lehetőséget, azaz a jelentősen alul jelentett létszámot nézve, az 2025. évi állományra vonatkozó számítások alapján ki lehet számolni ennek a mértékét (**4. táblázat**). A modell-számítással kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a használt értékek (70% koca, 3 malac/koca felnevelt szaporulat, és 5% természetes elhullás) lefelé torzítják az így számított állományt.

A táblázat a következőket mutatja:

1. Célállomány: az adott megyében a 0,5 vaddisznó/km² érték elérésekor megengedett állomány (Békés, Csongrád-Csanád, Jász-Nagykun-Szolnok és néhány vármegye esetében ezek az értékek értelmezhetetlenek, mert a nulla lenne az indokolt célérték).
2. A „J-25 vs Cél” oszlop mutatja a 2025. évi jelentett létszám és a célérték eltérését példányban, "Eltérés 1" pedig %-ban. Ez az oszloppár nem mutat érdemi különbséget. A jelentett számok alapján teljesült a célkitűzés.
3. A „Számított” oszlop a modellel meghatározott létszám, amely összhangban van a 2024/2025 évi létszám változási rátával (λ), a modell által számolt szaporodási aránnyal (S), és a kilőtt vaddisznók számával (H). Feltéve és megengedve, hogy az előbbi számok biológiailag helyesek (bekövetkezhetnek), akkor a 2025. évi létszám legkevesebb ekkora lehetett. Ebben az esetben az összesített országos többlet >40 ezer [J-25 vs Számított] vaddisznó (Eltérés 2: +94%).
4. Valamelyest jobb a helyzet, ha a „Számított vs Cél” oszlopot tekintjük, ami >37 ezres országos eltérést mutat (Eltérés 3: 86,5%).

Az előző oldalon leírtak nem azt jelzik, hogy az ASP terjedésének megakadályozása érdekében megemelt kilövési program eddig nem lett volna eredményes. **Senki sem tudja ugyanis, hogy valójában mekkora volt az a kiinduló állomány, amit a jóval magasabb lelövési számok érintettek és ami valószínűleg nagyobb mérete miatt ellen tudott (tud) állni az erősebb vadászati nyomásnak is.**

Európában a vaddisznó állományai a vírus rezervoárjai. Példa erre, hogy Észtországban a korábbi jelentős csökkenés ellenére, a szükségesnél nagyobb állomány maradt, amely továbbra is hordozza a vírust. A balti államokban a vaddisznó populáció növekedése a járvány első időszakát követően már 2019-ben elkezdődött, és a legfrissebb adatok is megerősítik ezt a tendenciát. Ennek következménye az idén Észtországban kialakult második járvány. Az észtországi vaddisznó populációt túl nagynak ítélik, és magasabb vadászati kvótára lenne szükség az ASP terjedésének megfékezéséhez. Az optimális vaddisznó populáció Észtországban a jelenlegi szint körülbelül negyede lenne. **Magyarország úgy tudja elkerülni az ottanihoz hasonló helyzet kialakulását, ha a vadászati kvótákat nem lazítják, hanem fenntartják, esetenként még szigorítják is azokat.**

A bemutatott számok azt jelzik, hogy a megemelt és központilag elrendelt kilövési számokat a következő években is fenn kell tartani és ellenőrizni, hogy a csökkenés folytatódjon. **A magas kilövési arányok fenntartása azért is szükséges, mert egy állománycsökkentési program nem azzal ér véget, hogy a kitűzött célértéket elérik, hanem azzal, hogy az alacsony szinten való tartáshoz szükséges nyomást ezt követően is kompromisszumok nélkül fenntartják.**

4. táblázat

VADDISZNÓ ÁLLOMÁNY ÉS SZABÁLYOZÁSI ADATOK

Vármegye	2024	2025	Célállomány	J-25 vs Cél	Eltérés 1	Számított	J-25 vs Számított	Eltérés 2	Számított vs Cél	Eltérés 3
Baranya	4 364	4 006	2 215	1 791	80.9%	8 526	4 520	112.8%	6 311	157.5%
Bács-Kiskun	2 798	2 467	4 222	-1 755	-41.6%	3 865	1 398	56.7%	-357	-14.5%
Békés	367	258	2 815	-2 557	-90.8%	305	47	18.0%	-2 510	-973.0%
Borsod-Abaúj-Zemplén	2 128	2 738	3 624	-886	-24.4%	6 704	3 966	144.9%	3 081	112.5%
Csongrád-Csanád	564	523	2 132	-1 609	-75.5%	769	246	47.1%	-1 363	-260.6%
Fejér	3 010	3 460	2 179	1 281	58.8%	6 098	2 638	76.3%	3 919	113.3%
Győr-Moson-Sopron	2 529	2 252	2 104	148	7.0%	6 027	3 775	167.6%	3 924	174.2%
Hajdú-Bihar	664	559	3 105	-2 546	-82.0%	645	86	15.4%	-2 460	-440.1%
Heves	1 170	1 536	1 819	-283	-15.5%	4 623	3 087	201.0%	2 805	182.6%
Komárom-Esztergom	2 212	1 941	1 132	809	71.4%	4 117	2 176	112.1%	2 984	153.8%
Nógrád	1 456	910	1 272	-362	-28.5%	2 893	1 983	217.9%	1 620	178.1%
Pest	3 705	3 626	3 458	168	4.8%	7 234	3 608	99.5%	3 776	104.1%
Somogy	5 444	3 867	3 033	834	27.5%	6 024	2 157	55.8%	2 991	77.4%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1 928	1 398	2 968	-1 570	-52.9%	1 616	218	15.6%	-1 352	-96.7%
Jász-Nagykun-Szolnok	221	225	2 791	-2 566	-91.9%	679	454	201.6%	-2 112	-938.8%
Tolna	3 798	3 771	1 852	1 919	103.7%	4 384	613	16.3%	2 533	67.2%
Vas	3 533	2 730	1 668	1 062	63.7%	4 880	2 150	78.8%	3 212	117.7%
Veszprém	4 522	4 055	2 231	1 824	81.7%	8 602	4 547	112.1%	6 371	157.1%
Zala	3 603	2 813	1 892	921	48.7%	5 851	3 038	108.0%	3 960	140.8%
Összesen	48 016	43 135	46 512	-3 377	-7.3%	83 843	40 708	94.4%	37 331	86.5%

Kocaarány: 70% Szaporulat: 3 malac/koca

Szaporodási ráta: 2.1 felnevelt malac/vaddisznó

Az eredmények fenntartása, illetve ahol szükséges a csökkenési folyamat tovább haladjon, szükséges intézkedések:

1. A bemutatott módszerrel vármegyei, tájegységi és ha szükséges kisebb területi szinteken a számok elfogadhatóságának értékelése.
2. A vaddisznó állomány szaporodási képességének monitorozása (a lecsökkentett állományokban a szaporodási teljesítmény látványosan javulhat).
3. A 160 %-ot meghaladó kilövési kvóták fenntartása mindaddig, amíg a számok közötti „összhang” nem alakul ki. Azaz a számoknak biológiailag is valószínűnek kell lennie.
4. Ezekről való eltérés csak hiteles adatokon alapuló, független szakvélemény alapján legyen engedélyezhető.

Talán meglepő, de ma is egyet kell érteni Dr. Bertóti István (1977) cikkének címével: „Szerintem, egyelőre lőjük, ahol érjük a vaddisznót”

A szakirodalom alapján a figyelembe vehető állomány-felmérési módszerek két nagy csoportra oszthatók: a vaddisznók közvetlen megfigyelésén alapuló (direkt) módszerek és a vaddisznók jelzésein alapuló (indirekt) módszerek:

1. Közvetlen módszereket
  - Közvetlen számlálások meghatározott útvonalon vagy szinkron számlálás meghatározott helyeken
  - Hajtásos számlálások (mintaterületeken)
  - Vonaltranszektek (távolságbecslés alapján)

- Légi számlálások (repülő eszközökről, fotók és infrakamerák stb.)
  - Fogás-jelölés-visszafogás
  - Kameracsapdák
2. Közvetett módszereket
- Vadászati statisztikák (index vagy visszaszámlálás)
  - Havon végzett nyomszámlálás
  - Hulladék számlálása
  - Fekhelyszámlálás
  - Genetikai elemzés (egyedi azonosítás teritékből vagy hullatékból)
3. Egyéb módszerek (minden, ami nem sorolható az előbbiek közé)
- szakértői vélelem
  - éves megfigyelések alapján történő saccolás
  - statisztikai modellezés

A módszerek közül nem lehet a körülmények mérlegelése nélkül egyet és egyben a legjobbat kiválasztani. Mérlegelni kell a rendelkezésre álló időt, a szükséges személyzetet, a munkabér és egyéb ráfordítások költségeit és a szükséges pontosságot, amit felmérések eredményeinek el kell érnie. Szintén szempont, hogy a létszám felmérésére fordított eredmény megtérül-e a gazdálkodási eredményben. A létszámon túl adatokat kell gyűjteni a vaddisznó állomány szaporodási értékeiről és ivararányáról, mivel a populáció mérlegét és a szükséges hasznosítás mértékét is legkevesebb ez a három tényező (létszám, ivararány és szaporulat) határozza meg. Ezeket az adatokat gyűjteni és hatékonyan felhasználni is csak egy pontosan definiált monitoring rendszer keretében lehet.

A tényekre alapozott tervezés akkor fog megvalósulni, ha a fentiekben leírt adatok minőségi javulását az előbbiek szerint sikerül elérni. Ebben az esetben a tervezésben érvényesíthetők és a megvalósulást tekintve ellenőrizhetők azok az elvek, amikben több évtizedes szakmai-tudományos egyetértés alakult ki:

1. Szinten tartó gazdálkodás esetén a tényleges tavaszi létszámhoz képest (törzsállomány) a terítéknek 150-160%-ot kell elérni.
2. A kocák aránya legalább 20 % legyen, de lelövési számukat mindaddig növelni kell, amíg az állomány növekedése nem áll meg.
3. A süldők aránya az összes terítékben kb. 50% legyen, a malacoké pedig mintegy 15-20%.
4. A kanok lelövési aránya a fent maradó mintegy 10% lehet.
5. Az állomány csökkentése esetén az összes hasznosítás arányát és azon belül a kocák arányát is növelni kell, akár 25-30%-ra.

Az állomány csökkentésnek a löfegyveres vadászat az elsődleges, de korlátozott hatékonyságú eszköze (csökkent motiváció, vadászati hatékonyság csökkenése a zavarás és a sűrűség csökkenése miatt). Ezért a befogás eszközeit és módszertanát is fejleszteni kell. A szisztematikusan alkalmazott csoportos befogás, amely egyszerre több egyed befogását teszi lehetővé (1 vagy több konda) szignifikánsan javíthatja a löfegyveres vadászattal elért eredményeket. A kilövések és a befogások együttesen, azaz a csökkentés aktív és passzív eszközei szinergiában hatnak.

Miután az állománycsökkentés során kiemelt jelentősége van az állománybecslésnek, ezért ki kell választani azokat a módszereket, amelyekkel a jelenlegi becslési eljárást

megbízhatóbbá tehető. Erre vonatkozóan részletes javaslatot kell készíteni meghatározva a módszereket, a megvalósítás részleteit és a szükséges anyagi forrást is. Ennek érdekében indult a Nébih finanszírozásában egy project, amelynek célja a vaddisznóállomány nagy pontosságú felmérése távérzékelési módszerek alkalmazásával.

Források:

- Bertóti, I. 1977. Szerintem, egyelőre lőjük ahol érjük a vaddisznót. Nimród, 9(12), 390–391.
- Csányi, S. 1989. A hazai vaddisznóállomány dinamikája 1960-1986 között. Nimród Fórum, 109 (4): 13-19 (Április)
- Csányi, S. 2004. Miért és hol kell csökkenteni a gímszarvas és a vaddisznó létszámát? A Vadgazda, 3 (7): 26-31 (Július)
- Csányi, S. és Márton, M. 2016. A vaddisznó jelentett létszáma, mint a hasznosítás sikerességének indexe? Vadbiológia, 18: 35-43
- Csányi, S., Márton, M., Kiss, K., Köteles, P. és Schally, G. 2020. Vadgazdálkodási Adattár 2019/2020. vadászati év. Országos Vadgazdálkodási Adattár, Gödöllő. 66pp.
- Kőhalmy, T., Iváncsics, L. és Rakk, T. 1987. Vaddisznóállományunk kezelésének időszerű kérdései. Nimród Fórum: 11-17 (1987. július)
- Náhlik, A. és Sándor, G. 2004. Vaddisznó-gazdálkodásunk elemzése a statisztikai számok és a populációdinamikai adatok tükrében. 14-20. oldal in: Nagy, E. (szerk.) A vadgazdálkodás időszerű kérdései. Vaddisznó. 3. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest
- Náhlik, A. (szerk.) 2014. A vaddisznóállomány helyzete és a gazdálkodás perspektívái Magyarországon. NYME Kiadó, Sopron, 90pp.
- Náhlik, A. 2017. A vaddisznó állományszabályozása - mit rontottunk el? Nimród Vadászújság, 105 (11): 8-10

6. Az országban folytatott vadgazdálkodási rendszer leírása, beleértve a vadászterületek, vadászegyesületek, vadászati idények, valamint konkrét vadászati módszerek és eszközök áttekintését

6.1. Bevezetés

A vadgazdálkodás és a vadászat szabályozásával kapcsolatos kérdéseket első helyen a *vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény* (a továbbiakban: Vtv.) és a *vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól* szóló 79/2004. (V.4.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) határozza meg. E törvény a Magyarország területén vadon élő állatfajok közül a vadászható állatfajok természetes állapota fenntartásának igényével tartalmazza a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának, a vadászható állatfajok és élőhelyük védelmének, a vadgazdálkodás, a vadászat, továbbá a vad által és a vadászat során, valamint a vadban okozott károk megtérítésének szabályait, a vadászati jog jogellenes hasznosítása során alkalmazható bírságokat és egyéb szankciókat, a vadászati igazgatással összefüggő állami feladatokat és hatásköröket.

6.2. Magyarország vadászati adottságai

Magyarország vadászati, vadgazdálkodási szempontból kitűnő adottságokkal rendelkezik, több vadfaj tekintetében is jó minőségű és jelentős mennyiségű állomány él hazánk területén. Köszönhető ez az ország természeti adottságainak, valamint a több évtizedes múlta visszatekintő magas színvonalú vadgazdálkodásnak.

A hazai vadászható állatfajok körében apróvad és nagyvad fajokat különböztetünk meg. Az utóbbiak állományának nagyléptékű növekedése miatt egyre nagyobb szerepük lett a vadgazdálkodásban, mind trófea, mind pedig lőtt vad értékesítés kapcsán. Nemzetközi szinten Magyarország még mindig a közép-európai régióba irányuló vadászati turizmus meghatározó célországa, több nagyvadfaj tekintetében is a világranglistán előkelő helyezéseket elfoglaló trófeák produkálására képes állomány továbbra is csábítja a minőségi trófeára, tradicionális vadászatra vágyó külföldi vendégvadászokat.

6.3. Belföldi és külföldi vendégvadászok száma

A külföldi vendégvadászok derékhada hagyományosan a német nyelvterületekről, Szlovákiából, Csehországból, valamint a mediterrán és a skandináv országokból érkezik. A külföldről érkező vendégvadászok száma – több éves átlag alapján – 23-25.000 fő/év körül mozog. Belföldön közel 70.000 vadászjeggyel rendelkező vadász nyújtja a potenciális hazai bázist, melyből 2.700-2.800 fő a hivatásos vadászati szolgálatot teljesítő, képzett szakszemélyzet.

6.4. Vadászat, vadgazdálkodás jogi háttere

A bevezetőben már hivatkozott Vtv. és Vhr. szorosan kapcsolódik a *természet védelemről szóló 1996. évi LIII. törvény*hez és az *erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény*hez. A vadgazdálkodásért felelős miniszter – a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben – rendeletben állapítja meg a Magyarországon honos,

előforduló, engedéllyel telepített, vagy átvonuló, természetvédelmi oltalom alatt nem álló nagyvadnak, illetve apróvadnak minősülő vadászható fajokat. A vadászat a vadnak a törvényben engedélyezett eszközzel, vagy ragadozó madárral, illetve magyar agárral és engedélyezett módon vadász által, vadászterületen történő elejtésére, vagy elfogására irányuló tevékenység.

A vadászatra jogosult (vadgazdálkodási egység) az őt megillető vadászati jogot a törvényben foglaltak alapján köteles gyakorolni vagy hasznosítani. A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog, a földtulajdon elválaszthatatlan része.

A vadászterület kijelölését több lépcsőben a vadászati hatóság végzi. Az üzemtervi ciklust megelőzően a vadászati hatóság a vadászterület határára ajánlást tesz, melyet a földtulajdonosok módosíthatnak. Ezt követően jogerőssé válik a vadászterület határának megállapítása, melynek következő szakasza a vadászati jog hasznosítása. A földtulajdonosok döntése alapján a vadászati hatóság nyilvántartásba veszi a vadászterületen gazdálkodó vadászatra jogosultat. A vadászterület vadgazdálkodási vagy különleges rendeltetésű lehet. 2017-ben új, 20 éves üzemtervi ciklus kezdődött Magyarországon, ami 2037-ig tart. A 2017. évi vadászterület kialakítások kapcsán ma 1.451 db vadászterületet tartanak nyilván. A vadászatra jogosultak szervezeti formája szerint megkülönböztetjük a gazdasági társaságok (állami és magán), nemzeti parkok, illetve az egyesületi formában működő vadgazdálkodási egységeket. Ez utóbbi a döntő többség, 85-90 %.

A vadászatra való jogosultság önmagában nem biztosítja a vadászat gyakorlásának lehetőségét. Vadász az a személy lehet, aki rendelkezik vadászjeggyel (belföldi vadászok) vagy vadászati engedéllyel (külföldi vadászok); az illetékes rendőrhatalóság által kiállított vadászlőfegyvertartási engedéllyel; a ragadozó madárral vadászó vadász esetén a természetvédelmi hatóság által ragadozó madár tartására kiadott engedéllyel; a vadászíjjal vadászó vadász esetében vadászíjtartási engedéllyel; magyar agárral való vadászat esetén agarászatra feljogosító kiegészítő vizsgával, és vadászatra alkalmas magyar agárral rendelkezik. Az elmúlt évtizedekben a vadászok száma lényegében, lassú ütemben, de folyamatosan nőtt. A magyar vadásztársadalomra is jellemző, ami Európában hasonló jelenség, a vadásztársadalom elidősödése,

6.5. Tervezési rendszer

A Vtv. háromszintű tervezési rendszer alkalmazását írja elő, amely céljai:

- a vadállomány és élőhelye védelmének, fennmaradásuk hosszú távon való biztosítása,
- a gazdálkodói érdek, továbbá a vadászterületen folytatott gazdálkodási tevékenységek közötti összhang megteremtése,
- védett természeti területen a természetvédelmi célok megvalósítása, a vadászati jog szakszerű gyakorlása és hasznosítása.

A vadgazdálkodási tervezés három szintjének elemei a következők:

- A tájegységi vadgazdálkodási tervek, melyek célja a nagyobb ökológiai egységekben való gondolkodás, 52 tájegység kijelölése történt meg a 2017. évi üzemtervi ciklust megelőző évben.
- A hosszú távú vadgazdálkodási üzemterv tartalmazza a vadászterület azonosító adatait, az élőhely általános jellemzését, a vadászterületen található vadállomány jellemzőit, a vadállomány szabályozásának helyi irányelveit, a vad takarmányozására, a

vadföldgazdálkodásra vonatkozó előírásokat, a vad és élőhelyének védelmével, továbbá a természet- és tájvédelemmel kapcsolatos kötelezettségeket.

- Az éves vadgazdálkodási tervet a vadászatra jogosult készíti és a vadászati hatóság az előbbi társhatóságok véleményének figyelembevételével hagyja jóvá. Az éves terv tartalmazza a vadfajonként a fenntartandó legkisebb és a fenntartható legnagyobb létszámot, a vadfajonként az elejthető, elfogható vadlétszámot, a vadászterületen vadászat céljából szabadon engedhető mesterségesen tenyésztett vad fajtát és számát, a vad vagy a vadhús értékesítési, illetve vadászrészként történő juttatási tervét, a vad takarmányozásával kapcsolatos feladatokat.

6.6. A vadállomány jellemzői

Az elmúlt évtizedekben a hazai vadállomány mennyiségi arányai és területei eloszlása is jelentősen megváltozott, amiket főleg a vad élőhelyén bekövetkezett folyamatos változások alakítottak. A nagyvadfajok esetében az utolsó jelentett adatok a következők (Vadgazdálkodási Adattár 2024/2025. vadászati év)

- gímszarvas: 85.343 hasznosított, 120.024 becsült egyed;
- dámszarvas: 24.605 hasznosított, 47.868 becsült egyed;
- őz: 95.674 hasznosított, 344.322 becsült egyed;
- muflon: 3.999 hasznosított, 11.309 becsült egyed;
- vaddisznó: 118.185 hasznosított*, 43.193 becsült egyed.

*: Vaddisznó esetében az afrikai sertéspestis kapcsán előírt állományapasztási törekvés.

A felsorolt nagyvadfajok esetében az elmúlt 10-20 év adatait tekintve elmondható, hogy mind teríték, mind a becsült adatokon is jól láthatóan állományaik többszörösére (2-5 szerez emelkedés is tapasztalható) növekedtek. Ezt az emelkedést lekövetve több, országosan kihirdetett állományapasztási program is indult, melyek rövid távú eredményt hoztak, de hosszú távon nem tudták a tendenciát lassítani, megállítani.

6.7. Vadászati hatóság

Hazánkban jelenleg a vadászati hatósági feladatellátás első fokon zajlik (kivétel ez alól a trófeabírálat, ahol az OTT végez másodfokú eljárást). Jogorvoslati szerv a közigazgatási bíróság.

Első fokon vadászati hatóságként – ha kormányrendelet eltérően nem rendelkezik – a vadászterület fekvése szerint illetékes vármegyei kormányhivatal jár el a vármegyére kiterjedő illetékességi területen.

A területi vadászati hatóság felügyeleti szerveként az agrárminiszter jár el.

6.8. Az ágazati minisztérium szerepe a vadászati igazgatásban

Az ágazati jogalkotás a minisztérium elsődleges feladatai közé tartozik. További igazgatási feladatként a vármegyei kormányhivatalok, valamint a vármegyei kormányhivatalok vadászati igazgatási feladat- és hatáskörének gyakorlásával összefüggésben külön törvényben meghatározott hatásköröket, valamint a törvényességi és szakszerűségi ellenőrzési hatásköröket szakmai irányítóként szintén a miniszter gyakorolja. A tényleges feladatellátást az

Agrárminisztérium szervezeti és működési szabályzata szerint a Vadgazdálkodási Főosztály végzi, amely számos jogalkotási, irányítási, felügyeleti, koordinációs és ellenőrzési feladatot lát el a vadgazdálkodási ágazat szakterületén.

6.9. Tájéegységi fővadászi rendszer

A Vtv. 2015-ben elfogadott jelentős mértékű módosítása létrehozta a tájegységi vadgazdálkodás rendszerét. Hazánk területe, elsősorban a természetföldrajzi és ökológiai viszonyok figyelembevételével, 52 tájegységre lett felosztva, tájegységenként egy-egy fővadászsal, akik a minisztérium szervezeti egységébe tartoznak. A miniszter a fenntartható és szakszerű vadgazdálkodással és vadvédelemmel összefüggő feladatokat tájegységenként tájegységi fővadászok útján látja el. A tájegységi fővadászok szakirányítási és szaktanácsadási feladatokat látnak el. Tájéegységi fővadász munkakör ellátására felsőfokú szakirányú végzettséggel, és legalább öt éves szakmai gyakorlattal rendelkező személyt lehet kinevezni.

A tájegységi fővadász többek között

- közreműködik a vadgazdálkodási és vadászati tevékenység hatósági ellenőrzésében;
- közreműködik a zárttéri vadtartás jogszerűségének ellenőrzésében;
- közreműködik a hivatásos vadász jogszerű alkalmazási feltételeinek ellenőrzésében;
- részt vesz a vadászvizsga bizottság munkájában;
- irányítja a hatósági vadászatot;
- javaslatot tesz a vadgazdálkodási üzemterv tartalmára;
- kapcsolatot tart az önkormányzatokkal, a vadászati érdekképviselői szervekkel, a tulajdonosi közösség képviselőjével, a vadászati és természetvédelmi hatósággal, valamint a nemzeti park igazgatósággal;
- segíti a vadászatra jogosultat és a gazdálkodót a vadkármegelőzésben és vadkárelhárításban;
- a vadászatra jogosultat segíti a szakszerű vadkár-felmérési és térítési eljárásban;
- közreműködik a hivatásos vadászok szakmai tájékoztatásában, továbbképzésében.
- a vadászatra jogosultnak szakmai segítséget nyújt az éves vadgazdálkodási terv kidolgozásában.

A tájegységi fővadászok nem rendelkeznek hatósági jogkörökkel, elsősorban a vadgazdálkodásban érintett felek (vadászatra jogosultak, vadászati hatóság, mezőgazdasági termelők, természetvédelem) egymás közti viszonyaiban nyújtanak segítséget, a vadgazdálkodás szakmai, jogi és etikai előírásainak képviselésével. Mind a vadászatra jogosultakkal, mind a vadászati hatósággal együttműködve hozzájárulnak a vadgazdálkodási és vadászati tevékenység magas szakmai színvonalon történő végzéséhez és minél szélesebb körű társadalmi elfogadottságához.

6.10. Vadászati módok, eszközök

A vadászat formája lehet:

- egyéni vadászat;
- három vagy több vadász részvételével tartott vadászat (a továbbiakban: társas vadászat).

Egyéni vadászatnak minősül:

- a cserkelés,
- a les,
- a barkácsolás,
- a vízi járműből történő vadászat,
- az egyéni apróvad vadászat,
- a solymászat, és
- az agarászat.

Társasvadászatnak minősül a nagyvad terelővadászata, az apróvad kereső-, illetve hajtóvadászata amennyiben a felsorolt vadászatokon három vagy több vadász vesz részt. Nagyvad terelővadászatának minősül a hajtóebek használata nélkül, vagy legfeljebb 45 cm marmagasságú hajtóebek használatával szervezett társasvadászat.

Vadat vadászati célra engedélyezett – legalább negyvenöt centiméter csőhosszúságú – vadászlőfegyverrel, legalább negyvenöt centiméter csőhosszúságú elöltöltő fegyverrel, az előírt követelményeknek megfelelő vadászíjjal és vadásznyílvezzővel, solymászatra engedélyezett ragadozó madárral, agarászatra engedélyezett magyar agárral, vagy jogszerű csapdázási módszerrel lehet elejteni, illetve elfogni. Vadászni csak a törvény által nem tiltott módon és csak a vadászat rendjének megfelelően lehet.

6.11. Vadászati idények

A vadászati idényeket a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V.4.) FVM rendelet 5. számú melléklete tartalmazza. A vaddisznókra vonatkozó vadászati idény egész évben tart.

6.12. Felhasznált irodalom

- Csányi, S és Heltai, M. (1999): *A vadgazdálkodás magyarországi helyzete és fejlesztésének lehetőségei az EU csatlakozás során. Zöld Belépő, EU csatlakozásunk környezeti szempontú vizsgálata. Gödöllő, 49. oldal.*
- Csányi, S., Márton, M., Bóti, Sz. és Schally, G. 2025. *Vadgazdálkodási Adattár 2024/2025. vadászati év. MATE VTI, Országos Vadgazdálkodási Adattár, Gödöllő. 70pp*
- *Országos Magyar Vadászkamara 2020. Hatvan, saját adatbázis.*
- *A vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény*
- *A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V.4.) FVM rendelet*

7. Az éves, időközi és hosszú távú minőségi és/vagy mennyiségi célok, valamint a vaddisznóállomány ellenőrzésére és csökkentésére szolgáló eszközök leírása, beleértve adott esetben az évenkénti diagnosztikai kilövésekre vonatkozó célértékeket is

Az afrikai sertéspestis elleni védekezés vaddisznóállományra vonatkozó szabályozási rendszere (gyérítés) az egyéni és csoportos diagnosztikai kilövések keretében valósul meg. A diagnosztikai kilövés az Éltv. 51. § (3) bekezdés i) pontja szerinti állat-járványügyi intézkedés, amelyet az állategészségügyi hatóság (Helyi Járványvédelmi Központ (HJK), illetve ahol nincs HJK ott a járási főállatorvos) határozatban rendel el. Ebben a határozatban kerül elrendelésre, hogy az állománygyérítés érdekében az adott vadászatra jogosultnak a vadgazdálkodási egység területén a minimálisan hány darab vaddisznót kell kilőnie a vadászati év során. A diagnosztikai kilövést csak az végezheti, akit az arra vonatkozó határozatban aktív közreműködésre köteleztek. A diagnosztikai kilövésre aktív közreműködésre kötelezettet a kilövés elvégzéséért állami kártalanítás illeti meg. A fertőzött és azon belül a szigorúan korlátozott területen a vaddisznó vadászata tilos, tehát csak egyéni vagy csoportos diagnosztikai kilövés van. Ugyanakkor a magas és közepes kockázatú területeken vaddisznók vadászata is engedélyezett. A magas és a közepes kockázatú területeken a diagnosztikai kilövés teljesítésével az állomány szabályozás megvalósul, így az éves vadgazdálkodási terv állomány szabályozásra vonatkozó részének tervszámait vaddisznó esetében nem kell meghatározni. A diagnosztikai kilövésre és az ASP szempontjából a vadászatra vonatkozó részletes szabályokat az ASP Mentésítési Terv az egyes ASP kockázati területekre külön-külön tartalmazza. Az 5/2025. országos főállatorvosi határozattal kiadott ASP Mentésítési Terv már a szigorúan korlátozott terület esetében is tartalmazza az állománygyérítési irányszámokat. A diagnosztikai kilövések - mint járványügyi intézkedés - végrehajtása során a klasszikus értelemben vett kilövések mellett, azokkal párhuzamosan vaddisznóállomány gyérítésére élve fogó berendezések is használhatóak. Az 5/2025. OFÁ határozattal kiadott ASP Mentésítési Terv diagnosztikai kilövésre vonatkozó legfontosabb rendelkezései az alábbiakban foglalható össze:

A diagnosztikai kilövések számát a diagnosztikai kilövés elrendelésének évét megelőző első és második lezárt vadászati évben a szabad területen esett vaddisznó kilövési darabszám átlagának (a továbbiakban együtt: átlagos vaddisznó kilövési darabszám) és az adott vadászati évi – a vadgazdálkodási egység teljes területe alapján számított – vaddisznó sűrűség értékének figyelembevételével kell meghatározni.

A diagnosztikai kilövés minimális száma az átlagos vaddisznó kilövési darabszám

- a) 110 %-a, ha a vadgazdálkodási egység adott évi vaddisznósűrűsége 0 és 0,5 vaddisznó/km² között van,
- b) 120 %-a, ha a vadgazdálkodási egység adott évi vaddisznósűrűsége 0,5 és 1 vaddisznó/km² között van,
- c) 130 %-a, ha a vadgazdálkodási egység adott évi vaddisznósűrűsége 1 és 2 vaddisznó/km² között van,
- d) 140 %-a, ha a vadgazdálkodási egység adott évi vaddisznósűrűsége 2 és 3 vaddisznó/km² között van,
- e) 150%-a abban az esetben, ha a vadgazdálkodási egység adott évi vaddisznósűrűsége 3 vaddisznó/km² felett van.

Az így meghatározott diagnosztikai tervszámok minimum értékek, amennyiben szükséges, azoktól magasabb kilövésszám is elrendelhető. A diagnosztikai kilövés során törekedni kell arra, hogy a kilőtt egyedek legalább 70%-a koca és süldő legyen. A vadászatra jogosult sem

írott, sem íratlan formában nem korlátozhatja vagy tilthatja, és nem szankcionálhatja a kocák és a süldők kilövését.

A diagnosztikai kilövést elrendelő határozatban előírt irányszám felett kilőtt vaddisznók is elszámolhatók diagnosztikai kilövésként, illetve a magas kockázatú és közepes kockázatú területeken a teljesítésbe a vadászat során kilőtt vaddisznók is beleszámítanak. A fertőzött területen és azon belül a szigorúan korlátozott területen minden vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskert esetében a HJK-nak intézkednie kell arról, hogy a vadaskertben található vaddisznóállomány az adott vadászati év végéig diagnosztikai kilövés keretében, a diagnosztikai kilövésre vonatkozó kártalanítási szabályok mellett felszámolásra kerüljön. Ha a vadaskert fertőzött területbe, illetve szigorúan korlátozott terület való bekerülése és a vadászati év vége között kevesebb, mint fél év van hátra, a felszámolás időtartamát maximum fél évben kell meghatározni. A magas kockázatú és közepes kockázatú területeken található vadaskertek esetében a diagnosztikai kilövés darabszámát a vadaskertben található vaddisznók száma és a létesítményben maximálisan tartható vaddisznó létszám figyelembevételével kell meghatározni.

Az Éltv 63. § (1) bekezdése kimondja, hogy azzal szemben, aki az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv hatósági tevékenységét akadályozza, intézkedését figyelmen kívül hagyja élelmiszerlánc-felügyeleti bírságot kell kiszabni. Ennek megfelelően kell eljárni azon személyekkel vagy szervezetekkel szemben, akik vagy amelyek bármilyen okra hivatkozva a vaddisznók diagnosztikai kilövését megakadályozzák, vagy annak végrehajtását megnehezítik.

Alapszabály szerint az a vadászatra jogosult, amelynek területén a diagnosztikai kilövés során vaddisznót kilőtték, az ártalmatlanított egyedek után állami kártalanításra jogosult már 2018 óta. Rendkívül fontos, hogy az ASP-vel kapcsolatos állami kártalanítás rendjére vonatkozó, 2025. július 1-től hatályos szabályok alapján már minden ASP kockázati területen és minden esetben jár a kilőtt egyed után járó állami kártalanítás akkor is, ha az egyed nem ártalmatlanításra, hanem felhasználásra kerül. Az SZKT és a fertőzött terület SZKT-n kívüli része esetén továbbra is csak magánfogyasztásra engedélyezheti a vaddisznótest felhasználását a Helyi Járványvédelmi Központ, de a korábbi szabályozással ellentétben ebben az esetben is jár a kilőtt egyed utáni kártalanítási összeg. A magas és közepes kockázatú területeken pedig a magánfogyasztásra való felhasználás már nem kizáró ok a kilőtt egyed után járó állami kártalanítás tekintetében. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a kis mennyiségű, helyi és marginális élelmiszer-előállítás és -értékesítés higiéniai feltételeiről szóló 60/2023. (XI.15.) AM rendeletben foglaltak szerint a közepes és magas kockázatú területeken a vadászatra jogosultak a kilőtt vaddisznók testét értékesíthetik felvásárlással és továbbértékesítéssel foglalkozó élelmiszer-vállalkozónak vagy engedélyezett vadfeldolgozó üzemnek történő eladással, valamint a végső fogyasztónak vagy a végső fogyasztót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó-ipari létesítménynek való átadással is. Bármilyen módon is történik az értékesítés az állami kártalanítás teljes összege minden esetben jár a vadászatra jogosultnak. Elmondható tehát, hogy az ASP-vel kapcsolatos új kártalanítási szabályok és a 60/2023. (XI.15.) AM rendelet tovább javították a vaddisznó testek felhasználásának és értékesítésének pénzügyi feltételeit is.

A betegség elleni küzdelemben a vaddisznóállomány csökkentése elengedhetetlen. Annak érdekében, hogy ez a csökkentés eredményes legyen – az ASP Mentésítési tervben a diagnosztikai kilövésre vonatkozó szabályokon felül - már az előző Akciótervben meg kellett határozni a vaddisznósűrűségekre vonatkozóan egy irányszámot, amelyet el kell érni.

A szakirodalmi adatok és a nemzetközi tapasztalatokat is figyelembe véve **ezt a számot legfeljebb 0,5 vaddisznó/km²-ben (0,5 vaddisznó/100 hektárban) állapítottuk meg a szabad területi vaddisznóállomány esetében.** Ezt a célt minden vadászatra jogosultnak legkésőbb 2025. február 28-ig kellett elérnie és erre vonatkozóan minden vadászatra jogosultnak hosszú távú, több éves tervet kellett készítenie. **Az előző ASP Akcióterv ezen célját nem minden vadászatra jogosult tudta teljesíteni. Ezért a vadászatra jogosultakat ebből a szempontból két csoportba lehet sorolni:**

- a) azok a vadászatra jogosultak, amelyeknek **2025. február 28-ig sikerült elérniük és 2026. február 28-ig meg is tudják őrizni a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget a szabad területi állomány esetében,**
- b) azok a vadászatra jogosultak, amelyeknek **2025. február 28-ig nem sikerült elérniük a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget a szabad területi állomány esetében,** vagy az előbbi határidőre elérték ezt az állománysűrűséget, de 2026. február 28-án ismét meghaladják azt.

Az új ASP Akcióterv hosszú távú stratégiai célja az a) pontban foglalt vadászatra jogosultak esetében a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűség fenntartása, míg a b) pontban szereplő vadászatra jogosultaknak azon kell dolgozniuk, hogy legkésőbb 2027. február 28-ra sikerüljön elérniük e célt. Ennek megfelelően a két csoportnak eltérő időtartamra vonatkozó terveket kell készíteniük (lásd a 16. fejezet 1. és 2. pontjait.)

E tervek kidolgozása során az ASP Mentésítési tervben és új ASP Akciótervben foglaltakat kell alapul venni és elsősorban a klasszikus értelemben vett diagnosztikai kilövéseket, valamint a közepes kockázatú területen a vadászatot kell hatékonyabbá tenni, a leírt módszerek alkalmazásával, illetve – ha arra lehetőség van - kiegészíteni az élve fogó berendezések (befogók) használatával.

Ahhoz, hogy a hosszú távú stratégiai célt el lehessen érni, illetve a diagnosztikai kilövésekre vonatkozó irányszámokat minden korosztályban teljesíteni lehessen, minden vadászterületre vonatkozóan – fent már említett tervekben -indokolt összeállítani a terület adottságainak és az adott vadászatra jogosult lehetőségeinek legjobban megfelelő módszereket, illetve eljárásokat. A stratégia cél elérése érdekében a vadászatra jogosultnak azt is meg kell határoznia (modellszámítással alátámasztania), hogy az egyes vadászati évekre előírt diagnosztikai kilövési irányszámok elérése elegendő-e 0,5 vaddisznó/km² állománysűrűség fenntartáshoz, illetve eléréséhez. Ennek megállapításhoz a vadászatra jogosult adatokat kérhet az Országos Vadgazdálkodási Adattártól.

A vadászatra jogosultak mindkét csoportjának terveiket elbírálásra be kell nyújtaniuk a vármegyei főállatorvoshoz. A terveket a vármegyei főállatorvos – a vadászati hatóság, a tájegységi fővadászok és az ASP tanácsadói Hálózat bevonásával - bírálja el. Ennek során elsősorban arra kell figyelemmel lenni, hogy a tervekben szereplő irányszámok, intézkedések és módszerek valóban alkalmasak-e a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² állománysűrűség fenntartására, illetve a b) pontban leírt vadászatra jogosultak esetében a cél elérésére.

Minden vármegyei főállatorvosnak vármegyében található vadgazdálkodási egységek sajátosságaira és a korábbi évek tapasztalataira való figyelemmel a vadászati hatóság, a tájegységi fővadászok és az ASP Tanácsadó Hálózat bevonásával össze kell állítania az

előbbieken már említett tervekre vonatkozó szakmai szempontokat és azokat írásban közölnie kell a vadászatra jogosultakkal.

ASP Tanácsadó Hálózatnak – az Országos Járványvédelmi Központ (OJK) iránymutatásával - ki kell dolgoznia azon vadászatra jogosultakkal kapcsolatos intézkedések elveit, amelyek területén a vaddisznóállomány 2027. február 28-át követően meghaladja a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget. Az intézkedéseknek tartalmaznia kell a vadászatra jogosultak felelőségre vonásának, valamint a vaddisznóállomány gyérítésére külső segítség igénybevételének szabályait.

A fent részletezettek megvalósítását, illetve a stratégiai cél elérését az alábbi eszközök igénybevitelével, illetve intézkedésekkel indokolt elősegíteni:

Élve fogó berendezések használata az egyéni vagy csoportos diagnosztikai kilövés mellett, azokkal párhuzamosan célszerű és indokolt. Ugyanakkor ezen berendezések kiterjedtebb alkalmazásának több esetben gátja, hogy az abban megfogásra került állatok lőfegyverrel történő leölése, noha jogszabályi alapja adott, a laikusok részéről kifogás alá esik. Ennek kiküszöbölése érdekében – összhangban az ASP Szakértői Akciócsoport korábbi véleményével - javasoljuk állatorvos által végezhető leölés (kiírtás) lehetőségét, oly módon, hogy a diagnosztikai kilövésért járó összeg helyett az állatorvos költsége váljon elszámolhatóvá. Ezen metódus járványügyi szempontból is előnyösebb a lelövésnél, mivel az állatból vér nem távozik, a felesleges és indokolhatatlan állatvédelmi kritikákról nem is beszélve. Ezért a vaddisznó befogókhoz érdemes volna hozzátámasztandó rácsos ládákat készíteni, amelyekbe az állat átkerülhet, ott kisebb a mozgásszabadsága, ezért abban az állat állatorvosi módszerrel történő végleges elaltatása vagy lelövése is biztonságosabban és gyorsabban elvégezhető. Abban az esetben, amikor az élve fogó berendezés olyan helyen van (legfőképpen lakott területen), ahol nem vagy nehezen oldható meg a befogott vaddisznók kiírtása, illetve kilövése ott indokolt, hogy a HJK vagy vármegyei főállatorvos engedélyezhesse, hogy ez a művelet a vadászatra jogosult ugyanazon (azonos kódszámú) vadgazdálkodási területén belül egy erre alkalmasabb helyen történjen meg. Ebben az esetben elő kell írni, hogy a befogott és ilyen módon kiírtott, illetve kilőtt vaddisznókról naprakész nyilvántartást vezessenek, és azt havonta az engedélyezőnek megküldjék. Ezen felül az élve fogó berendezéseknél javasolható azok méretbeli különbözőségeinek megvalósítása is, ugyanis különösen a nagy városokban jelentős számban megtalálható elhanyagolt ingatlanokba könnyebben, olcsóbban helyezhetőek be kisebb méretű szerkezetek, azok szükség szerinti mobilitása is egyszerűbben megoldható, amivel a hatékonyság fokozható. **Az élve fogó berendezések hatékony használatához speciális szakmai ismeretekre és jártaságra van szükség, ezért fontos erre vonatkozóan útmutató összeállítása és azt igénylő vadászatra jogosultak számára oktatás szervezése is.**

Az előző bekezdésben foglaltak hatékonyabbá tételére eredményesen használhatók a megfelelően elhelyezett **vadkamerák**, amelyek üzenetet küldenek az alkalmazónak, aki így késedelem és felesleges utazás nélkül lehet a helyszínen, ami meggátolhatja az állat befogóból történő kiengedését, eltulajdonítását, fényképezését és annak kevesebb stresszt okoz. Azok használata kellő technikai minőség - az állatok testhőmérsékletének jelzésére alkalmas berendezések - esetén a vaddisznók által sűrűn látogatott dagonyák mellett jelzik az esetleges lázas állapotot is.

A befogók működtetésénél gondot jelenthet, hogy a környékükön szabálytalanul tartott - kóborolni hagyott - kutyák azokat feleslegesen működésbe hozhatják.

A különböző határoló berendezések telepítése (**kerítés, villánpásztor**) nem csak az állatok mozgását akadályozzák és lassítják, hanem ezek mellett, mivel megszabják azok útirányát könnyebb a diagnosztikai lövések számát fokozni ill. élvefogó berendezések is hasznosabban telepíthetők nyomvonalukban.

Az éjjellátó eszközök, valamint a hangtompítók használata az állománygyérítés során már megoldott.

A rendőri szervekkel való együttműködés keretében a **drónos** felderítés hatékonyan fokozhatja a lövésre kerülő egyedek számát, mivel a terület felesleges háborgatása nélkül azon helyek vadászata történhet meg, ahol valóban tartózkodik vaddisznó. Ez által elkerülhető más fajok felesleges zavarása, továbbá a meglőtt, de nem megtagolt, elhullott egyedek felderítésében is eredményesen használható.

A lelőtt állatok szállítását hatékonyabbá és biztonságosabbá teheti az összehúzható kivitelben alkalmazható csepegsmentes jó minőségű **ponyva** alkalmazása, amely eszköz mosható, fertőtleníthető, kis helyen elfér, beszerzése nem jelent nagy terhet.

Az ún. **csalogató szaganyagok** használata vaddisznó esetében, különösen a bűgási időben eredménnyel jár, ezért ezek engedélyezése megfontolandó.

A **lakott területeken** nagy segítséget jelentene, ha az önkormányzatoknak lehetősége volna nem csak az allergén növények miatt szankcionálni, mivel nagy kiterjedésű, erdő határos ingatlanokon az áttekinthetetlen növényzet miatt a vaddisznók azokat rendszeres élőhelyül használják, így sem meglövésük, sem elhullás esetén azok eltávolítása nem történhet meg.

Számtalan esetben előfordul, hogy vadászat közben - különösen rossz látási körülmények esetén - nem lehet eldönteni, hogy az elejtésre kerülő állat vaddisznó, elkóborolt házisertés vagy a kettő kereszteződéséből származó példány. Amint az már a 2. fejezetben leírásra került, a tartási helyüket elhagyó, elkóboroló sertések már nem tekinthetők tartott állatnak (azaz házisertésnek), hanem úgy kell kezelni ezeket, mint a vadon élő állatokat. Ennek megfelelően az ilyen egyedekre is vonatkoznak a diagnosztikai kilövésre vonatkozó rendelkezések, amelyek a vaddisznókra vonatkoznak, azaz diagnosztikai kilövés és az azt követő mintavétel is vonatkozik rájuk. +mondat a 2. fejezetből

Az **Országos Magyar Vadászkamara** az előző Akciótervben foglaltaknak megfelelően felülvizsgálta a vadászképzést, így követelményei már összhangban vannak jelenlegi állategészségügyi követelményekkel. Ugyanakkor további intézkedésekre van szükség annak érdekében, hogy az állategészségügyi ismertek oktatásába és az ezzel kapcsolatos vizsgáztatásba minden esetben bevonásra kerüljenek olyan állatorvosok, akik járványos állatbetegségekkel kapcsolatosan a felsőoktatásban, a laboratóriumi munkában vagy a járványügyi igazgatásban legalább hároméves gyakorlattal rendelkeznek.

A fentieken túl indokolt **ASP Tanácsadói Hálózat** további működtetése az állategészségügyi szempontok figyelembevételével, abból a célból, hogy a vadászatra jogosultaknak az ASP megelőzésével és leküzdésével kapcsolatos és ezen belül a vaddisznóállomány csökkentését célzó tevékenységét – a területen tett látogatáson alapuló javaslataikkal - elősegítsék.

Ha hosszabb távot tekintve is eredményesen kívánjuk a vaddisznóállomány csökkentését végrehajtani, akkor a vaddisznók **vadaskertekben vagy vadfarmokon való tartásának folyamatos állategészségügyi felügyeletét továbbra** biztosítani kell. Ennek érdekében továbbra is kötelezni kell az ilyen létesítmények üzemeltetőit, hogy erről szolgáltató állatorvossal kötött írásos szerződéssel gondoskodjanak. Ezen felül a vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőinek – az ellátó állatorvos ellenjegyzésével - a létesítményükre kidolgozott járványügyi szabályzatot kell készíteniük és jóváhagyásra benyújtaniuk a HJK vezetőjének, illetve ahol nincs HJK a vármegyei főállatorvosnak. A járványügyi szabályzatnak tartalmaznia kell a létesítményben maximálisan tartható vaddisznó létszámot és a létesítménybe befelé és az abból kifelé irányuló forgalomra vonatkozó szabályokat, valamint az ASP esetleges megállapítása esetén a vaddisznóállomány felszámolására vonatkozó eljárást is.

8. A vaddisznó vadászatával és diagnosztikai kilövésével kapcsolatos nemzeti járványvédelmi (biológiai biztonsági) követelmények és az azokra vonatkozó hivatkozások

A vaddisznó vadászatával és diagnosztikai kilövésével kapcsolatos járványvédelmi (biológiai biztonsági) szabályokat az ASP Mentésítési Terv, valamint az ASP Akcióterv jelen fejezete tartalmazza. A vaddisznó vadászata a fertőzött területen és ezen belül a szigorúan korlátozott területen tilos, ezeken a területeken csak diagnosztikai kilövés folyik. Az ASP Mentésítési Terv 7. függeléke tárgyalja a vaddisznók társas vadászatával, illetve csoportos diagnosztikai kilövésével kapcsolatos, a fertőzött (beleértve az SZKT-t is) és magas kockázatú területekre vonatkozó járványvédelmi szabályokat.

A magas kockázatú területen történő egyéni vadászat, illetve magas kockázatú vagy a fertőzött területen (beleértve az SZKT is) végrehajtott egyéni diagnosztikai kilövés esetén az alábbiakat kell betartani:

- Arra kell törekedni, hogy a kilőtt vaddisznók zsigerelését ASP Mentésítési Terv 7. függeléke 1.8. pontja szerint a zsigerelésre kialakított területen végezzék el (diagnosztikai kilövésre ez nyilvánvalóan akkor vonatkozik, ha fel kívánják használni a testet és ezért zsigerelni kell).
- A kilőtt vaddisznó szállítása a kilövés helyéről a zsigerelés helyére műanyag ponyván vagy ládán, felemelve vagy csúsztatva (szánszerűen), vagy gépjárművel történhet. Gépjárművel történő szállítás esetén a platót műanyag fóliával kell védeni a szennyeződéstől.
- A kilőtt vaddisznó megtalálási helyét és a zsigerelés helyét (akkor is, ha nem az 1.8. pont szerint kijelölt helyen történik!) fertőtleníteni kell, az ASP ellen hatékony fertőtlenítő szerrel (a használható vegyszerekről szóló tájékoztatás elérhetősége: <http://portal.nebih.gov.hu/afrikai-sertespestis>).
- Minden egyedből vérmintát és mandulamintát kell venni laboratóriumi vizsgálat céljára. A zsigereléshez, illetve a mintavételhez használt eszközöket minden használat után fertőtleníteni kell. A zsigerelést, illetve a mintavételt végző személyek annak helyét kézfertőtlenítést és lábbeli fertőtlenítést követően hagyhatják el.
- A zsigereket és a felhasználásra nem kerülő testeket az azok gyűjtésére kijelölt gyűjtőhelyre, vagy ha van a vadászatra jogosult területén az az állati eredetű melléktermék feldolgozó üzem által biztosított konténer, akkor abban kell elhelyezni.

A közepes kockázatú területen történő társas vagy egyéni vadászat, illetve csoportos vagy egyéni diagnosztikai kilövés esetén is javasolt az előző bekezdésben leírt járványvédelmi szabályok betartása.

A fenti általános járványvédelmi szabályok megismerésében és elsajátításában jelentős szerepet játszanak a vadászoknak szánt kampányok (lásd 11. fejezet), a vadászvizsgával kapcsolatos oktatás (lásd 16. fejezet 8. pont), illetve vadaskertek esetében a szolgáltató állatorvosokkal kötött írásos szerződés (lásd 16. fejezet 9-10. pontjai).

9. A sertéstartó telepekre vonatkozó nemzeti járványvédelmi (biológiai biztonsági) intézkedések és az azokra vonatkozó hivatkozások

Magyarországon alapvető előírás az, hogy a terület ASP kockázati kategóriájától függetlenül be kell tartani a 41/1997. (V.28.) FM rendelettel kiadott Állategészségügyi Szabályzatban (továbbiakban: ÁSZ) foglalt általános járványvédelmi előírásokat. Az ÁSZ két kategóriába sorolja a sertéstartó telepeket, ezek a nagylétszámú, valamint a kislétszámú sertéstelepek. Nagylétszámú az a sertéstelep, amely alkalmas száz vagy száznál több sertés tartására. Azok a telepek, amelyeken kevesebb, mint száz sertés tartható, kislétszámú telepnek minősülnek. Az ASP mentesítési terv az ÁSZ kategorizálását tovább finomítja, a kislétszámú állományokat két csoportba sorolja, ezek a kislétszámú árutermelő állományok és a kislétszámú nem árutermelő állományok. Az ASP Mentesítési Terv azt is kimondja, hogy minden nagylétszámú állomány egyben árutermelő állomány. Ezen felül úgy rendelkezik, hogy minden olyan kislétszámú sertésállományt árutermelő állománynak kell besorolni, amelyben a sertéseket nem csak saját fogyasztás céljából tartják. Kislétszámú nem árutermelő az az állomány, ahol tenyészsertéseket (sem kocát, sem kant) nem tartanak, a sertéseket kizárólag saját fogyasztás céljára hizlalják, és sem a sertések, sem a belőlük készült termékek nem hagyják el a tartási helyet.

Az illetékes állategészségügyi hatóságnak minden évben a fenti szempontok szerint kell besorolnia az területen található sertésállományokat, továbbá fel kell mérnie, hogy az illetékességi területén lévő sertésállományok között vannak-e ideiglenesen vagy tartósan kültéren tartott állományok. Az ilyen állományokról külön nyilvántartást kell vezetni. Kültéri sertéstartásnak minősül, ha a sertéseket állandóan vagy ideiglenesen olyan helyen tartják, ahol nem áll rendelkezésre egy akkora alapterületű zárható istálló, ahol a sertések – a szabad területre való kijutásukat megakadályozható módon, az állatjóléti előírásokat is figyelembe véve – tartósan elhelyezhetők, vagy a sertések szabad területre történő kijutását, vagy onnan vadon élő állatok bejutását megakadályozó, határoló elemekkel épített karám (kifutó) közvetlenül érintkezik a külvilággal, és nem az állattartó helyet körülvevő folyamatos kerítéssel belül helyezkedik el, vagy az épülethez tartozó karám (kifutó) területe több, mint háromszorosa a tartott állatok állatjóléti előírásoknak is megfelelő elhelyezésére szolgáló istálló alapterületének. A fertőzött területen (beleértve az SZKT-t is), valamint a magas kockázatú területen a kültéri sertéstartás helyét kettős kerítéssel körülvéve, vagy más, a HJK vezetője (ha nincs a vármegyében HJK, akkor a vármegyei főállatorvos) által elfogadott módszerrel kell megakadályozni a házi sertések (tartott sertések) és vaddisznók érintkezését. Azt a sertésállományt, amely a gazdaság zártágára vonatkozó előírásnak a fertőzött (beleértve az SZKT-t is) vagy a magas kockázatú területbe való sorolást követő 90 napon belül nem tesz eleget, állami kártalanítás nélkül fel kell számolni.

9.2.1. Az ÁSZ fontosabb járványvédelmi szabályai

Az ÁSZ rendelkezéseinek megfelelően állattartáshoz olyan állattartó épületet, telepet, karámot stb. kell létesíteni, továbbá olyan állattenyésztési, állattartási technológiát kell alkalmazni, amely lehetővé teszi az állatok fertőzésmentes, egészséges környezetben való tartását és biztosítja, hogy az állati termék közvetlenül emberi fogyasztásra vagy élelmiszer-előállításra alkalmas legyen. Az állatok tartása az emberek, az állatok egészségét nem veszélyeztetheti, a környezetet nem károsíthatja. Az állattartó telep vagy állattartó épületek létesítése során állategészségügyi hatóság (az illetékes járási hivatal) szakhatóságként működik közre. Az állategészségügyi szakhatóság az állattartó telep és technológia járványügyi, állathigiéniai

alkalmasságának megállapításához a 9.2.1.1 és a 9.2.1.2 pontokban ismertetett feltételek fennállását vizsgálja.

9.2.1.1. Nagylétszámú sertéstartó telep esetében

A nagylétszámú sertéstartó telepekre vonatkozó feltételek az alábbiak:

- a hígtrágya kezelésére a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló rendelet szerinti zárt trágyatároló;
- az állattartó telepen szükséges tisztításhoz, fertőtlenítéshez legalább egy nagynyomású – lehetőleg meleg vízzel vagy gőzsugárral működő – fertőtlenítő gép;
- a telepet olyan kerítéssel körülvették, amely alkalmas ember vagy kóbor állat behatolásának megakadályozására;
- fekete-fehér rendszerű öltöző, amelynek az utcai ruha tárolására szolgáló külső öltözőjét mosdó-zuhanyozó helyiség választja el a munkaruha elhelyezésére szolgáló belső öltözőtől;
- a kapuban az útburkolat kialakítása lehetővé teszi a járművek kerekeinek megtisztítását és fertőtlenítést (pl. kerékfertőtlenítő medencét) alakítottak ki, leereszthető folyadékkal, vagy jármű fertőtlenítésére alkalmas gépet állítottak be;
- boncolásra alkalmas hullakamra, melynek falai és padozata lemosható, fertőtleníthető, a létesítmény hideg-meleg vízzel és csatornával ellátott;
- az állati hullák gyűjtéséhez és elszállításához konténertároló hely vagy helyiség, és/vagy hullaégető;
- a kerítés vonalában helyezték el mindazokat az építményeket, amelyek a külső személy- és járműforgalommal kapcsolatosak (pl. öltöző, állatrakodó, kényszervágó, hullakamra);
- az állattartó épületek padozata, oldalfalai könnyen takaríthatók, fertőtleníthetők, a keletkezett szennyvíz, trágya, trágyalé maradéktalanul eltávolítható, a megfelelő csúszásmentesség, szellőztetés, világítás biztosított, a berendezések könnyen kezelhetők, takaríthatók és fertőtleníthetők, az állatok egészségét, testi épségét nem veszélyeztetik és nem balesetveszélyesek;
- az építmények alkalmasak arra, hogy szükség esetén megvédjék az állatokat az időjárás káros hatásától;
- az állatok fájának, fajtájának megfelelő mozgási igény kielégítésére alkalmas kifutóról, karámról gondoskodtak.

9.2.1.2. Kislétszámú állattartó telep esetében

A kislétszámú sertéstartó telepekre vonatkozó feltételek az alábbiak:

- átöltözésre, mosakodásra és személy-fertőtlenítésre alkalmas helyiségről gondoskodtak;
- az állattartó épületet úgy helyezték el, hogy járványveszély esetén lehetővé teszi a védelem szempontjainak megfelelő személy- és járműforgalom megszervezését.

9.2.2. Az ASP szempontjából kiemelt járványvédelmi (biológiai) biztonsági követelmények

Az ASP Mentésítési Terv a terület ASP kockázati kategóriájához igazodóan sorolja fel az ASP megelőzése szempontjából kiemelt jelentőségű járványvédelmi (biológiai biztonsági) követelményeket, amelyeket a Mentésítési Terv 6. függeléke tartalmaz. Fontos hangsúlyozni, hogy a vírusölő fertőtlenítő szerek, szerves anyag jelenlétében hatástalanok, emiatt a lábbelik takarítása a fertőtlenítés előtt felértékelődik.

9.2.3. A szigorúan korlátozott területen tartott kislétszámú sertésállományokra vonatkozó speciális járványvédelmi feltételek

Tekintettel arra, hogy az ÁSZ-ban előírt, kislétszámú állományokra vonatkozó járványvédelmi (biológiai biztonsági) előírások enyhébbek, mint nagylétszámú állományok esetében ezért fertőzött terület SZKT-n kívüli részén további speciális, az ASP megelőzése szempontjából fontos előírásokra van szükség. Ezeket az ASP mentesítési Terv 2.2.3.4.1-2.2.3.4.11. pontjai tartalmazzák

9.2.4. Vérszívó legyek és egyéb rovarok esetleges szerepe az ASP terjesztésében

Nemzetközi szakirodalmi adatok alapján (Fila and Woźniakowski, 2020) a vérszívó legyek szerepet játszhatnak az ASP terjesztésében is. Ezért a nagylétszámú telepek védelme tekintetében fokozottan fel kell készülni a vérszívó legyek és egyéb rovarok esetleges fertőzés közvetítő szerepére. A vérszívó rovarok nem valódi vektorok, ezért csak rövid távon képesek a fertőzés közvetítésére, de egy az állattartó telep közvetlen közelében előforduló fertőzött vaddisznó reális veszélyt jelent a házisertésekre.

A védekezés tekintetében fontos az állattartó telepeken a kisebb állóvizek (tócsák) megszüntetése, valamint az aljnövényzet folyamatos vágása, a gázosodás megszüntetése. A szűnyogok nyílt területen történő mozgása akadályozott, míg magasabb fű között, bokros területen tovább tudnak haladni.

Az istállók szűnyoghálóval történő védelme nem valósítható meg az állathigiéniai körülmények jelentős romlása nélkül (magas ammónia koncentrációhoz vezethet), de légzsilipek és repellens szerek használata, erősen javasolt.

Irodalom:

Mateusz Fila and Grzegorz Woźniakowski: African Swine Fever Virus – The Possible Role of Flies and Other Insects in Virus Transmission, J Vet Res. 2020 Mar; 64(1): 1–7., <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7106000/>

10. A kötelező folyamatos surveillance leírása, melynek során az elhullottan talált vaddisznók esetében az afrikai sertéspestis (ASP) kimutatására az ország egész területén kórokozó-azonosítási vizsgálatokat végeznek

Az ASP-vel kapcsolatos surveillance rendszerre vonatkozó szabályokat az ASP Mentelési Terv tartalmazza ASP kockázati területenként. Ezek területek jelenleg Magyarországon: a fertőzött terület szigorún korlátozott területbe tartozó része (SZKT), a fertőzött terület SZKT-n kívüli része, a magas kockázatú terület és a közepes kockázatú terület. Az ASP Mentelési Terv az alacsony kockázatú területekre vonatkozó szabályokat is tartalmazza, de a gyakorlatban - Nemzeti Szakértői Csoport javaslatának megfelelően – 2019. decembere óta nincs ilyen terület hazánkban. Az egyes kockázati területre vonatkozó szabályokon belül külön fejezetekben találhatóak a vaddisznóállományra és a házisertésállományra vonatkozó előírások. A továbbiakban vaddisznóállományokra vonatkozó surveillance szabályait foglaljuk röviden össze.

10.1 Megerősített passzív surveillance

Az egész országban – tekintet nélkül a terület ASP kockázati kategóriájára - megerősített passzív surveillance során a hatóságilag megerősített gyanún túl szükséges az alábbiak virológia (PCR) vizsgálata

- minden elhullott vaddisznó, a gázoltakat is ideértve (de az utóbbiakat külön kell jelenteni, a többi elhullottól),
- minden klinikai tünetek miatt kilőtt vaddisznó.

A fentieknek érdekében a vadászatra jogosultak kötelesek az állategészségügyi hatóságnak bejelenteni minden tudomásukra jutott elhullott vaddisznót, a gázolás következtében elhullottakat is beleértve. Ezen felül a vadászatra jogosultaknak szervezeten és dokumentáltan keresniük kell az elhullott vaddisznókat területükön. A bejelentést a hulla észlelését követően minél előbb meg kell tenni, és annak tartalmaznia kell a hulla fellelési helyének földrajzi koordinátáit, vagy a helyszín részletes leírását. Az ASP-re vonatkozó rendelkezések szempontjából nem tekintendő elhullott vaddisznónak az az egyed, amelyet utánkeresés során találnak meg. Az így megtalált egyedeket a diagnosztikai célból kilőtt vaddisznók közé kell sorolni, és a mintaazonosító lapot ennek megfelelően kell kitölteni. Az elhullott vaddisznók megtalálásáért állami kártalanítás jár.

A bejelentési kötelezettség teljesítése érdekében a vadász az általa talált elhullott vaddisznóról köteles haladéktalanul tájékoztatni a vadászatra jogosultat. A vadászatra jogosultnak írásban kell e kötelezettségre felhívnia az érintettek figyelmét.

Az elhullott vaddisznóból a laboratóriumi vizsgálathoz szükséges mintát az állategészségügyi hatóság által e célból aktív közreműködésre kötelezettnek kell vennie. A feladat elvégzéséért állami kártalanítás jár.

10.2. Célzott (aktív) surveillance

Vaddisznók esetében az aktív surveillance a klinikailag egészségesnek látszó az állománygyérítés vagy a vadászat során kilőtt vaddisznók ASP-re irányuló virológiai (PCR) vizsgálatát jelenti. A diagnosztikai kilövésért és a mintavételért az e feladatokra aktív közreműködésre kötelezettnek állami kártalanítás jár.

Az SZKT-n, a fertőzött terület SZKT-n kívüli részén és a magas kockázatú területen, valamint a közepes kockázatú területnek a horvát határ mellett elhelyezkedő vadgazdálkodási egységeiben minden kilőtt vaddisznóból mintát kell venni és az ASP vírus genomjának kimutatásra irányuló PCR vizsgálatot kell végezni. Az SZKT-n ezen kívül vírus elleni ellenanyagok kimutatása is történik ELISA módszerrel.

A közepes kockázatú területen – a horvát határ menti vadgazdálkodási egységek kivételével – a diagnosztikai célból kilőtt vaddisznókból kell az ASP jelenlétére mintát venni oly módon, hogy a vírus 10%-os előfordulás és 95%-os biztonság mellett végzett PCR vizsgálattal kimutatható legyen.

11. A betegség vadászok általi behurcolásának és terjesztésének megakadályozása érdekében a vadászokra vonatkozóan kidolgozott kommunikációs stratégia, valamint a vadászokra vonatkozó, az afrikai sertéspestissel kapcsolatos célirányos figyelemfelhívó és képzési kampányok leírása és az azokra mutató hivatkozások

11.1. Időtartam

A Nemzeti Akcióterv hosszú távú, 2026. január 1-től 2031. február 28-ig szóló intézkedéseket tartalmaz, beépítve az évenkénti felülvizsgálatot.

11.2. Cél

Az ASP megelőzése, ellenőrzése és leküzdése érdekében tett intézkedések támogatása kommunikációs eszközökkel, azaz a Nébih széleskörű tájékoztató tevékenysége révén felhívja valamennyi érintett figyelmét annak fontosságára, hogy megakadályozzuk a betegség terjedését.

11.3. Célcsoportok

1. vadászok, szakmai szervezetek
  2. sertéstartók – (nagylétszámú és kislétszámú telep vonatkozásában egyaránt)
  3. állatorvosok
  4. lakosság
  5. polgármesterek, önkormányzati vezetők, jegyzők
  6. sajtó
-

11.4. Üzenetek

A) Vadászok

Miért fontos az ASP megállítása?

- A vadászat, a vadászati turizmus korlátozásainak és az ezekből eredő gazdasági veszteségeknek az elkerülése, minimalizálása érdekében.
- Az ASP miatt a vaddisznó populáció jelentősen csökkenhet, vagy akár el is tűnhet hazánkból.
- A fertőzött vaddisznók a környezet szennyezésével is terjesztik a vírust, így nagyobb a másodlagos kitörések esélye a házi sertéseknél.

Mit tegyenek?

Elengedhetetlen a fokozott figyelem. Minden vadász gyűjtse be az elhullott testeket, a gyanús állatokat lője ki, jelentse és haladéktalanul gondoskodjon a minta vizsgalatra küldéséről! Vadászatot követően fertőtlenítsék az eszközöket, ruházatot, lábbelit még a vadászat helyszínének elhagyása előtt! Fontos az állategészségügyi szabályok fokozott és maradéktalan betartása.

B) Sertéstartók

Miért fontos az ASP megállítása?

- Az ASP súlyos fenyegetést jelent a sertésenyésztés számára, nincs ellene gyógyszer vagy védőoltás, a megelőzés az egyetlen védekezési mód.

- A betegség rendkívül jelentős (közvetlen és közvetett) gazdasági veszteségeket okozhat.
- Az ASP veszélyeztetheti a gazdálkodók megélhetését.

Mit tegyenek?

Minden sertéstartónak saját jól felfogott érdeke, hogy mindent megtegyen a betegség megelőzéséhez! A javasolt járványvédelmi intézkedéseket tartsák be. Haladéktalanul jelentsék be a gyanús vagy elhullott állatot! Ne vásároljanak igazolatlan eredetű sertést, ha ilyet kínálnak eladásra, jelentsék a hatóságnak. Az igazolatlan eredetű sertés vásárlása nem csak a vonatkozó jogszabályokba ütközik, de jelentős kockázattal jár. Ez a kockázat rendkívül nagy azon szomszédos országok esetében, ahol az ASP már jelen van.

C) Állatorvosok

Miért fontos az ASP megállítása?

- Az ASP súlyos fenyegetést jelent a sertésenyésztés számára, nincs ellene gyógyszer vagy védőoltás, a megelőzés az egyetlen védekezési mód.
- A felismerése nem könnyű, mert egyszerre viszonylag kevés állat fertőződik meg, így egy ideig rejtve maradhat az állományban.
- A megfertőzött egyedek döntő többsége elhullik, esetleg sok állat hirtelen, jellemző klinikai tünetek nélkül hullik el, ezért nagyon fontos a hullák laboratóriumi vizsgálata (passzív surveillance).
- A fertőzött vaddisznók a környezet szennyezésével is terjesztik a vírust, így nagyobb a másodlagos kitörések esélye a házi sertésekénél.
- A betegség rendkívül jelentős (közvetlen és közvetett) gazdasági veszteségeket okozhat.

Mit tegyenek?

Minden állatorvos fokozott körültekintéssel járjon el felügyelt telepein, megbízóinál. Az elhullott egyedekből küldjenek az ASP Mentelési Terv előírásai szerint mintákat virológiai vizsgálatra. Minden gyanús esetet haladéktalanul jelentsenek a hatóságnak. Az információk megosztásával segítsék a betegség jelentette kockázat össztársadalmi megértését, ezáltal a megelőzést. Ügyeljenek a biológiai biztonságra: minden helyszíni vizsgálatot követően fertőtlenítsék az eszközöket, a ruházatot, a lábbelit, még a helyszín elhagyása előtt! A sertésállományokban tett látogatások során, valamint vadászokkal való találkozás esetén minden esetben hívják fel figyelmet az ASP Mentelési tervben foglaltak betartásának fontosságára.

D) Lakosság

Miért fontos az ASP megállítása?

- A betegség jelenléte és a házi sertések esetleges fertőződése – bár az ASP az ember egészségére semmilyen veszélyt nem jelent - saját ételmszerfogyasztási szokásaikra is hatással van/lesz.
- Az ASP más szektorokra is hatással lehet (turizmus, feldolgozóipar), ami munkahelyeket veszélyeztethet.

Mit tegyenek?

Ne hozzanak be külföldről állati eredetű ételmszert! Piacokon ne vásároljanak külföldiektől állati eredetű ételmszert, sertéshúst, sertéshúskészítményt! Ételmszert csak ellenőrzött helyről! Erdőjárás után a lábbelit, ruházatot cseréljék le mielőtt házi sertés

közelébe mennek. A legjobb megoldás, ha a sertések gondozásánál használt ruhát és lábbelit nem használják más célra.

E) polgármesterek, önkormányzati vezetők

Miért fontos az ASP megállítása?

- Az ASP súlyos fenyegetést jelent a sertésenyésztés számára, nincs ellene oltóanyag vagy gyógyszer, a megelőzés az egyetlen védekezési mód.
- Az ASP veszélyeztetheti a gazdálkodók megélhetését. A betegség jelenléte és a házi sertések esetleges fertőződése a lakosság étel- és élelmiszerfogyasztási szokásaira is hatással van/lesz.
- A betegség rendkívül jelentős (közvetlen és közvetett) gazdasági veszteségeket okozhat.
- Az ASP más szektorokra is hatással lehet (turizmus, feldolgozóipar), ami munkahelyeket veszélyeztethet.

A Nébih mindent kézben tart, de a hiteles információk terjesztésben aktív közreműködésre van szükség a részükről. A Nébih kommunikációs segítséget nyújt.

F) Sajtó

Minden szükséges információt megtalálnak a Nébih tematikus weboldalon.

11.5. Csatornák, eszközök

- tematikus aloldal a hatóság saját weboldalon,
- social media felületek,
- szakmai tájékoztató levelek,
- szórólapok (DM-mel),
- plakátok,
- közlemények,
- fizetett hirdetések (a rendelkezésre álló pénzügyi forrás függvényében)
  - országos rádiók
  - országos nyomtatott lapok
  - online hírportálok,
- lakossági és szakmai fórumok,
- felmérések.

Tervezett eszközök

Eszköz	Alkalmazás időpontja	Költségvonzat (van/nincs)
Aloldal a Nébih portálon	folyamatos	nincs
Kérdőíves felmérés a vadászok körében ASP témában (akár OMVK vagy OMVV bevonásával) – tájékoztatók készítése és terjesztése az eredmények tükrében	szükség szerint	van
Szakmai tájékoztató levelek	szükség szerint	nincs
Sajtóközlemények	szükség szerint	nincs
Kiadványok: - Rövid ismertető az afrikai sertéspestisről és közép-európai megjelenésének veszélyéről - Hasznos tanácsok az afrikai sertéspestis megelőzéséhez	időszakosan	van (gyártás+terjesztés)
Rádióspot – 15 sec/display rövid videó hirdetések	szükség szerint	van (terjesztési díj)
Közösségi média célzott hirdetések (Google Ads, Meta, Tiktok)	szükség szerint	van (médiavásárlás)
banner – „Az afrikai sertéspestis (ASP) veszélyezteti Magyarország sertésállományát.” méretek: 1242*185px, 990*90px, „kapu” banner	szükség szerint	van (médiavásárlás)
PR szócikk vadászati (kiemelten Nimród és Vadászlap újság), mezőgazdasági, állattenyésztési print és online lapokba	szükség szerint	van (médiavásárlás)
Print hirdetési grafikák – „Az afrikai sertéspestis (ASP) veszélyezteti Magyarország sertésállományát.” méretek: 184*152 mm, 265*340 mm	nem	---
Szakmai fórumok	folyamatosan	nincs (járulékos költségeket, pl. utazás, nem számítva)
Információs videók (megelőzési jó gyakorlatok és az állatorvos által készített tájékoztató) népszerűsítés	folyamatos	van

12. Az ASP Tanácsadói Hálózat feladatai és működési szabályai

Az Országos Járványvédelmi Központ (OJK) előző ASP Akcióterv 13. fejezetének 6. pontja alapján hozta létre az ASP Tanácsadói Hálózatot.

12.1. Az ASP Tanácsadói Hálózat feladatai

1. Az afrikai sertéspestis terjedésének megelőzése, illetve leküzdésének érdekében a vadászatra jogosultaknak a vaddisznó állomány csökkentését célzó tevékenységének felmérése, elősegítése, szakmai tanácsadás
2. Az Akciótervben meghatározott stratégiai cél (a legfeljebb 0.5 vaddisznó/ km² állománysűrűség) elérését alátámasztó adatok gyűjtése (helyszíni szemle, terepi bejárás, adatbekérés) és elemzése, az eredmények alapján információ átadás, javaslattétel az Országos Járványvédelmi Központ részére.
3. A hatályos ASP Mentésítési Tervben, az Akciótervben és az OJK által hozott rendelkezésekben leírt feladatok megvalósításával kapcsolatban előadások tartása a vadászatra jogosultak, vadászati érdekvédelmi szervezetek, tájegységi fővadászok számára.
4. Helyszíni személyes kapcsolattartás, szaktanácsadás, a meghatározott feladatok megvalósításával kapcsolatban a vadászatra jogosultakkal, az állategészségügyi hatósággal, a vadászati hatósággal, a vadászati érdekvédelmi szervezetekkel, illetve a tájegységi fővadászokkal. Részvétel a vármegyei főállatorvos vagy a Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) vezetője által szervezett megbeszélésen, értekezleten. A vármegyei állategészségügyi hatóság, a vadászati hatóság feladatainak folyamatos vadászszakmai és járványvédelmi támogatása.
5. A hatályos ASP Mentésítési Tervben, az Akciótervben és az OJK által hozott rendelkezésekben az ASP Tanácsadói Hálózat számára leírt feladatok végrehajtása.

12.2. Az ASP Tanácsadói Hálózat működése

1. Az OJK és az ASP Tanácsadói Hálózat vezetője által megjelölt vadgazdálkodási tájegységi területeken, vadgazdálkodási egységeken a Tanácsadói Hálózat kijelölt tagja látja el a feladatokat.
2. A feladatellátást a Tanácsadói Hálózat vezetője közvetlenül irányítja az OJK iránymutatásai alapján.
3. A Tanácsadói Hálózat vezetője Magyarország bármely tájegységi területén, vadgazdálkodási egységén a Tanácsadói Hálózat feladatait elláthatja.

13. Közös együttműködési programok a vadgazdálkodási, mezőgazdasági és környezetvédelmi ágazatok számára, amelyek biztosítják a fenntartható vadászati gazdálkodást, a kiegészítő takarmányozás tilalmának érvényesítését, valamint adott esetben az afrikai sertéspestis megelőzésének, az ellene való védekezésnek és a felszámolásnak megkönnyítését célzó mezőgazdasági gyakorlatokat

Az ASP a házi sertés- és vaddisznóállományt veszélyeztető, tömeges elhullással járó, vírus okozta fertőző betegség. Jelenleg Magyarországon kizárólag a vaddisznóállományban van jelen és az érintetteknek mindent el kell követni, hogy ne terjedjen át a házi sertés állományokba, mert ennek beláthatatlan gazdasági következményei lennének. Ehhez a vadgazdálkodóknak, az állattartóknak, az Országos Járványvédelmi Központnak, a vármegyei állategészségügyi és vadászati hatóságoknak, a tájegységi fővadászoknak és az ASP Tanácsadói Hálózatnak szorosan együtt kell működniük.

A járvány ellen jelenleg az egyetlen hatékony védekezési forma a vaddisznó állomány intenzív gyérítése abból a célból, hogy a fertőzés lánc megszakadjon. Emiatt a vadászatra jogosultaknak, mint ezen feladat végrehajtóinak, be kell tartani az állategészségügyi hatóság által kiadott utasításokat és törekedni kell az előírt állománygyérítés teljesítésére. Különös tekintettel fontos ezen feladat végrehajtása az olyan helyeken, ahol vaddisznók a gyengébb járványvédelemmel rendelkező kis létszámú telepek sertés állományával érintkezhetnek, vagy a kifejezetten nagy létszámú sertést tartó gazdaságok környezetében. Ugyanis egy kifejezetten nagy létszámú sertésállomány esetleges fertőzése jelentős gazdasági kárral jár, továbbá a telep felszámolásának végrehajtása is igen jelentős feladatot ró az állategészségügyi szolgálatra, az ATEV-re és az állattartóra is, ráadásul az ilyen nagy létszámú sertésállományok fertőződése a nemzetközi megítélés szempontjából is igen kedvezőtlen. Ugyanakkor ehhez nagyon fontos, hogy a telep is megfeleljen a hatósági előírásoknak. A kis létszámú telepeknek is maradéktalanul meg kell felelniük az ASP Mentesítési Tervben foglalt járványvédelmi előírásoknak. A nagy létszámú sertéstelepek esetében a teljesen zárt rendszer alapfeltétel, a telepet határoló kerítés megfelelő állapotát folyamatosan fenn kell tartani. A telep vezetésének fokozottan ügyelni kell arra, hogy a telepen dolgozó és esetleg szabadidejükben vadászati tevékenységet folytató munkatársak szigorúan betartsák a járványvédelmi előírásokat. Kifejezetten ügyelni kell a telepre bekerülő takarmány eredetére és a pihentetési idő betartására. Az extenzíven tartott állományok (mangalica, duroc) tartását meg kell szüntetni, vagy kettős kerítéssel kell körül venni a területet az ASP Mentesítési Terv előírásainak megfelelően, megakadályozva ezzel a vaddisznóval történő érintkezést.

A kiegészítő takarmányozás tilalma a vadászok, vadgazdálkodók körében eléggé negatív megítélésű. Nyilván tisztában vannak azzal, hogy a vaddisznóállomány fenntartó célú takarmányozása nem lehetséges, mivel ezzel az állomány növekedését elősegítenék, ami ellentétes a jelenlegi törekvéssel. Ugyanakkor bizonyított tény, hogy a vaddisznók helyben tartásához szükséges bizonyos mennyiségű és állandó jellegű takarmányozást folytatni, amivel szűkíteni lehet a vaddisznó mozgásterületét. Ugyanis amennyiben nem talál a bűvőhelye közvetlen közelben elegendő és számára megfelelő élelmet, akkor képes nagy távolságokra elmenni és így egy esetleges ASP pozitív vaddisznó nagy területeket tud megfertőzni. Pozitív fejlemény, hogy az 5/2025. OFÁ határozattal kiadott ASP Mentesítési Terv, már a gyakorlathoz közelítően, engedélyezi a diagnosztikai kilövés eredményességét növelő célzattal a takarmány kihelyezését. Ezzel elősegíthető a vaddisznó állomány gyérítése.

Az ASP felszámolását több jó mezőgazdasági gyakorlat is elősegítheti, amelyeknek alapja, hogy a vadászatra jogosult jó viszonyt ápoljon a vadászterületen gazdálkodókkal. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az állománygyérítés eredményességét segítő tevékenységekkel a gazdálkodó hozzájárulhat az ASP terjedésének lassításához. Ilyen tevékenység az erdőszélével határos magas növésű mezőgazdasági kultúrák (kukorica, napraforgó, cirok) széleinek, illetve a táblák belsejének legalább 5 m szélességben történő lezúzása és tisztán tartása, ezzel elősegítve a vad időbeni észlelését és elejtését. Ezen kívül a vadászatra jogosult megegyezhet a gazdálkodóval, hogy a vadászterület néhány frekvenciált pontján lévő kukoricatáblának egy minimális részét hagyja lábon. Ezáltal a környéken lévő vadászok a téli táplálékszegény időszakban nem fognak nagy távolságokat megtenni élelem után kutatva, egyúttal ez az állománygyérítés kivitelezését is segítheti.

14. A vaddisznóállomány szabályozásával kapcsolatban más tagállamokkal és harmadik országokkal folytatott, határokon átnyúló együttműködés leírása

Az együttműködés a szomszédos országokkal, különösen azokkal, ahol az ASP előfordul rendkívül fontos, hiszen e nélkül a határ menti területeken eredményes vaddisznóállomány csökkentés nem képzelhető el. Az együtt működés javasolt formája kétoldalú vagy többoldalú találkozók szervezése, ahol a szakemberek informálhatják egymást egyrészt országuk ASP járványügyi helyzetéről, másrészt a vaddisznóállomány csökkentésre tett erőfeszítésekről is. Az ilyen fórumok egyben a szomszédos országok intézkedéseinek összehangolására is alkalmasak.

Megjegyzendő, hogy ez a szisztéma jól bevált a szlovák és magyar intézkedések összehangolására a 2007 és 2013 között Nógrád megyében és Pest megyének a Dunától északra elterülő, Szlovákiával határos részében lezajlott klasszikus sertéspestis (KSP) járvány esetében.

E találkozók megszervezésével, illetve részletes forgatókönyvével kapcsolatos döntés az Országos Főállatorvos hatáskörébe tartozik.

15. A vadászati tevékenységek által a releváns uniós környezetvédelmi szabályok – többek között a 2009/147/EK és a 92/43/EGK irányelvben meghatározott természetvédelmi követelmények – értelmében védett fajokra és élőhelyekre potenciálisan gyakorolt jelentős negatív hatások felmérése, valamint szükség esetén a környezetre gyakorolt negatív hatások mérséklését célzó megelőző és enyhítő intézkedések leírása

15.1. Vadászati tevékenységek hatása a védett fajokra és élőhelyekre

A vadászati tevékenységek alapos felmérése szükséges a releváns uniós természetvédelmi szabályok – különösen a 2009/147/EK (Madárvédelmi Irányelv) és a 92/43/EGK (Élőhelyvédelmi Irányelv) – értelmében védett fajokra és élőhelyekre gyakorolt negatív hatások azonosítására. Jelen kontextusban a vadászat a vaddisznó populációra irányul (mintavétel és/vagy állománycsökkentés céljából), és nem közvetlenül a védett fajokra. Ugyanakkor, a vadászat, még ha más fajokra irányul is, potenciálisan zavarhatja a védett fajokat és befolyásolhatja a védett terület ökológiai helyzetét.

Potenciális negatív hatások (általánosan, az élőhely és védett fajok zavarása révén):

- **Fajok zavarása:** A vadászattal járó emberi jelenlét (mozgás, zaj) zavarhatja a védett madár- és emlősfajokat, különösen érzékeny időszakokban, mint a költés, vonulás vagy telelés.
- **Élőhelyek zavarása:** A vadászati infrastruktúra (pl. vadászlesek, etetők, utak) kiépítése, a vadföldek kezelése vagy a vadászati célú járműforgalom zavarhatja az élőhelyek állapotát és minőségét.
- **Ökoszisztéma-folyamatok:** Bár a vadászat célja specifikus, a megváltozott populációdinamika vagy a területi zavarás közvetve lehet hatással az ökoszisztéma szintjén is.

Megelőző és enyhítő intézkedések:

- **Szigorú szabályozás és ellenőrzés:** A vadászati időszakok, területek és módszerek pontos meghatározása, különösen a védett területeken belül, figyelembe véve a védett fajok érzékenységét és az élőhelyek sajátosságait.
- **Élőhelykezelés:** A vadászati gyakorlatok összehangolása a természetvédelmi célokkal, pl. a vizes élőhelyek védelme, a sűrű növényzet fenntartása, a kritikus fontosságú élőhelyek kímélete.
- **Zavarásmentes zónák:** Szükség esetén vadászattól mentes területek fenntartása a különösen érzékeny fajok számára, vagy a vadászati tevékenység időbeni korlátozása (pl. költési időszakban).
- **Monitoring:** A vadászott populációk és a védett fajok állapotának folyamatos nyomon követése.
- **Oktatás és tájékoztatás:** A természetvédelmi szakszemélyzet, a vadászok, és a nagyközönség képzése a természetvédelmi követelményekről és a felelős vadászati gyakorlatokról, a zavarás minimalizálásának fontosságáról.

15.2. Az ASP terjedésének megelőzése és felszámolása védett területeken

Az afrikai sertéspestis (ASP) megjelenése és terjedése elsősorban gazdasági problémát jelent a sertéstartók számára, és fenyegetés a vadon élő vaddisznó-populációkra nézve is. Védett területeken is szükség lehet vaddisznó monitoringra, mintavételezésre és kilövésre az ASP elleni védekezés részeként, az ASP Mentesítési Tervben foglaltak szerint.

Megelőző intézkedések (ASP) az ASP Mentesítési Terv és az (EU) 2023/594 rendelet alapján:

- **Higiénia (ASP Mentesítési Terv 7. függelék; az ASP Akcióterv 8. fejezete; (EU) 2023/594 rendelet, III. melléklet):** Szigorú higiéniai előírások betartása a vadászati tevékenységek során (pl. fertőtlenítés, ruházatsere), különösen a magas kockázatú és a fertőzött területeken.
- **Populáció-szabályozás (ASP Mentesítési Terv; (EU) 2023/594 rendelet, 56. cikk és IV. melléklet):** A vaddisznóállománysűrűségének aktív kezelése diagnosztikai kilövással. Az ASP Mentesítési Terv meghatározza a kilövési tervszámokat, a célzott diagnosztikai kilövések minimumát és a vadászati módszerekre vonatkozó korlátozásokat (pl. kutya nélküli terelővadászat). Ezt rendkívül óvatosan kell végezni, figyelembe véve a védett területek helyzetét és a védett fajok zavarásának minimalizálását.
- **Monitoring és korai felismerés (ASP Mentesítési Terv; (EU) 2023/594 rendelet, IV. melléklet (n) pont):** A vaddisznóállományainak aktív surveillance-a (vadászati minták, elhullások vizsgálata) az ASP korai felismerése érdekében. Ez magában foglalja a rendszeres mintavételt (ASP Mentesítési Terv 2., 4. függelék) és a betegségekre utaló jelek felkutatását védett területeken is. Kiemelt a passzív surveillance, az elhullott állatok bejelentése és szervezett keresése. A Bizottság (EU) 2023/594 végrehajtási rendelet IV. melléklete (n) pontja kötelező folyamatos surveillance-t ír elő az elhullott vaddisznók vizsgálata révén.
- **Tájékoztatás és együttműködés (ASP Mentesítési Terv 10. fejezet; (EU) 2023/594 rendelet, 57., 58., 59. cikkek):** A vadászok, erdészek, gazdálkodók és a természetvédelmi szakemberek közötti szoros együttműködés és információmegosztás. Az ASP Mentesítési Terv előírja a kötelező járványügyi képzést a vadászok részére (10.2.1. pont). Az uniós rendelet is hangsúlyozza a széles körű tájékoztatási és képzési kötelezettséget.
- **Korlátozások (ASP Mentesítési Terv; (EU) 2023/594 rendelet, IV. melléklet (l) pont):** A vaddisznó-etetés korlátozása vagy megtiltása a fertőzésveszély csökkentése érdekében.
- A vadgazdálkodási tájegységi tervek kihirdetéséről szóló **10-14/2018. (VII.3.) AM rendelet**ek szerint: *“A nagyvadfajok takarmányozása, etetése – a vaddisznó intenzív vadászatát biztosító szórók üzemeltetésének kivételével – a vadászterületen belül az 1000 ha kiterjedést el nem érő védett természeti területeken tilos. A vadászterületen belül az 1000 ha kiterjedést elérő védett természeti területeken takarmányozás csak abban az esetben végezhető, ha a vadlétszám az élőhelyet még nem veszélyeztető legmagasabb vadlétszám alá csökken.”*
- Az ASP Mentesítési Terv a szabad területi vaddisznóállomány fenntartó célú etetését. Az uniós rendelet IV. melléklete (l) pontja is megemlíti a kiegészítő etetés tilalmát.

Felszámolási intézkedések (ASP kitörés esetén) az ASP Mentesítési Terv és az (EU) 2023/594 rendelet alapján:

- **Zónák kialakítása (ASP Mentesítési Terv 1. fejezet; (EU) 2023/594 rendelet, 1. cikk (1) bekezdés b) pont, 6., 7. cikkek):** Fertőzött zónák (fertőzött terület és azon belül a Szigorúan Korlátozott Terület - SZKT), magas, közepes és alacsony kockázatú területek kijelölése a betegség terjedésének megakadályozására kockázatelemzés alapján.
- **Szigorított vadászat és állománycsökkentés (ASP Mentesítési Terv):** A fertőzött zónákban a vaddisznó-populációk drasztikus csökkentése diagnosztikai kilövessel. Az SZKT-n a vadászat tilos, csak diagnosztikai kilövés engedélyezett, szigorú szabályok (pl. társas vadászat felfüggesztése) mellett. Fontos, hogy ezen intézkedések végrehajtása során minimalizálják az védett élőhelyek zavarását és ne befolyásolják aránytalanul a védett fajokat.
- **Hullák eltávolítása és ártalmatlanítása (ASP Mentesítési Terv, 5. függelék; (EU) 2023/594 rendelet, 35-40. cikkek):** Az elhullott vaddisznók szakszerű gyűjtése és ártalmatlanítása a vírus tovább terjedésének megakadályozása érdekében, a védett élőhelyek legkisebb zavarásával. Az ASP Mentesítési Terv részletesen szabályozza a gyűjtőhelyek működését és az ártalmatlanítás módját, beleértve a helyszíni elásás lehetőségét is, ha a feldolgozóba szállítás akadályba ütközik.
- **Korlátozások (ASP Mentesítési Terv; (EU) 2023/594 rendelet, 9-13. cikkek):** A vadászati és egyéb emberi tevékenységek korlátozása a fertőzött zónákban. Az SZKT-n és a fertőzött terület SZKT-n kívüli részén a vaddisznóvadászat tilos, kivéve a diagnosztikai kilövést.
- **Kommunikáció és transzparencia (ASP Mentesítési Terv 10. fejezet; (EU) 2023/594 rendelet, 57., 58., 59. cikkek):** A helyi lakosság, a természetvédelmi szakszemélyzet, a vadászok és az érintettek folyamatos tájékoztatása a helyzetről és a szükséges intézkedésekről, kiemelve a természetvédelmi szempontokat.

15.3. Derogációs lehetőségek az uniós irányelvek alapján a vaddisznóállomány ASP-vel összefüggő kezelésére

A Madárvédelmi Irányelv 9. cikke és az Élőhelyvédelmi Irányelv 16. cikke lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy bizonyos feltételek mellett eltérjenek (derogációt alkalmazzanak) az irányelvek szigorú védelmi rendelkezéseitől. Ezek a derogációk rendkívüli esetekre vonatkoznak, és csak akkor alkalmazhatók, ha nincs más kielégítő megoldás és a derogáció nem veszélyezteti az irányelvek általános célkitűzéseit.

- **A derogációk hatóköre: egyedek és populációk védelme**

Az irányelvek szerinti derogációk elsősorban a fajok védelmére, az egyedi állatok vagy populációk szintjén történő kivételekre irányulnak. **A derogációs rendelkezések az irányelvek fajvédelmi intézkedéseire – mint az állatok elejtésének, befogásának vagy zavarásának tilalmára – vonatkoznak, nem pedig közvetlenül az élőhelyvédelmi kötelezettségekre.** Az élőhelyek változása, mint például a költőhelyek vagy pihenőhelyek romlása vagy megsemmisülése, nem tartozik a fajvédelemre vonatkozó derogációs rendelkezések hatálya alá.

- **Élőhelyi változások és a 6. cikk**

Bármely olyan terv vagy projekt (beleértve az ASP elleni védekezési tevékenységeket is), amely valószínűsíthetően jelentős hatással van egy Natura 2000 területre (amely a Madárvédelmi vagy Élőhelyvédelmi Irányelv értelmében védett), az Élőhelyvédelmi Irányelv 6. cikk (3) bekezdése szerinti megfelelő hatásvizsgálat tárgyát képezi. Csak akkor engedélyezhető a terv vagy projekt, ha az értékelés nem mutat ki káros hatást a terület integritására. Ellenkező esetben csak a 6. cikk (4) bekezdésének szigorú feltételei mellett engedélyezhető, amely egy külön jogi mechanizmus, eltér a fajok védelmére vonatkozó derogációktól.

- **A vaddisznóállomány monitoringjára, mintavételére és csökkentésére vonatkozó derogációs indokok (az ASP Mentésítési Terv és az (EU) 2023/594 rendelet céljait figyelembe véve):**

Az ASP elleni védekezés részeként, az (EU) 2023/594 rendelet értelmében, továbbra is összeegyeztethető kell legyen az uniós természetvédelmi szabályokkal, beleértve a Madárvédelmi és Élőhelyvédelmi Irányelvekben foglalt természetvédelmi követelményeket (2023/594 rendelet, 56. cikk (4) bekezdés). Ez azt jelenti, hogy a vaddisznóra vonatkozó állománykezelési intézkedések nem sérthetik az irányelvek céljait, és különösen nem károsíthatják a Natura 2000 területek integritását vagy az ott védett fajokat.

Amennyiben a vaddisznóállomány monitoringjával, mintavételével és csökkentésével kapcsolatos tevékenységek hatással vannak az Élőhelyvédelmi Irányelv IV. mellékletében szereplő vagy a Madárvédelmi Irányelv I. mellékletében szereplő szigorúan védett fajokra (pl. zavarás, vagy károsításuk révén), akkor az uniós irányelvek szerinti derogáció válhat szükségessé. Ezen túlmenően, az állománykezelési tevékenységek (például a megnövekedett emberi jelenlét, járműforgalom, elhullott állatok kezelése) Natura 2000 területekre gyakorolt esetleges negatív hatásait az Élőhelyvédelmi Irányelv 6. cikk (3) bekezdése szerinti megfelelő hatásvizsgálatnak kell alávetni.

- **Jelentős károk megelőzése** (92/43/EGK Irányelv 16. cikk (1) bekezdés b) pontja; 2009/147/EK Irányelv 9. cikk (1) bekezdés a) pontjának első alpontja): A derogációk lehetővé teszik a súlyos károk megelőzését, különösen a termésre, állatállományra, erdőkre, halászatra és vizekre, valamint az egyéb tulajdonra. Ez alapvető relevanciával bír az ASP terjedése által a házisertés-állományokban okozott gazdasági károk megelőzése céljából, amennyiben a vaddisznó-állomány csökkentése, mint fertőzésforrás kezelése, válik szükségessé.
- **Közegészségügyi és közbiztonsági okok**, vagy egyéb kiemelkedő közérdekű okok (92/43/EGK Irányelv 16. cikk (1) bekezdés c) pontja; 2009/147/EK Irányelv 9. cikk (1) bekezdés a) pontjának első alpontja): Az ASP jelentős gazdasági hatásai (sertéságazat) és a közegészségügyi kockázatok (járványügyi helyzet, ideértve a vadon élő populációban történő tartós jelenlétét is) indokolhatják a derogációt. A vaddisznó-állomány kezelése a járvány megfékezése érdekében kiemelkedő közérdekű célt szolgál.
- **Tudományos kutatás és oktatás**, valamint fajmegőrzési célok (92/43/EGK Irányelv 16. cikk (1) bekezdés d) pontja; 2009/147/EK Irányelv 9. cikk (1) bekezdés c) pontja): Az ASP

Mentesítési Terv előírt vaddisznó-monitoring és mintavétel tudományos kutatási célokat szolgál az ASP terjedésének monitorozása és a járványtan megértése érdekében. Ez még a fajmegőrzési célokat is szolgálhatja az egészséges vaddisznó-populáció hosszú távú megőrzésével.

- **Szelektív befogás vagy kilövés, korlátozott számban** (2009/147/EK Irányelv 9. cikk (1) bekezdés c) pontja): Az ASP elleni védekezés minimális eséllyel vetheti fel ennek szükségességét.

15.4. Alkalmazás a vaddisznó-monitoring és -kilövés kontextusában védett területeken az ASP Mentésítési Terv tükrében

Az ASP elleni védekezés keretében a vaddisznó-monitoring, -mintavétel és -kilövés védett területeken alapvetően állománykezelési tevékenységnek minősül. Azonban, amennyiben ezen tevékenységek hatással vannak az Élőhelyvédelmi Irányelv IV. mellékletében szereplő vagy a Madárvédelmi Irányelv I. mellékletében szereplő szigorúan védett fajokra (pl. zavarás, vagy elejtésük, befogásuk, károsításuk révén), akkor az uniós irányelvek szerinti derogáció válhat szükségessé. Ezen túlmenően, az állománykezelési tevékenységek (például a megnövekedett emberi jelenlét, járműforgalom, elhullott állatok kezelése) Natura 2000 területekre gyakorolt esetleges jelentős negatív hatásait az Élőhelyvédelmi Irányelv 6. cikk (3) bekezdése szerinti megfelelő hatásvizsgálatnak kell alávetni.

- **Szigorú szükségesség:** Az ASP Mentésítési Terv alapvető célja az ASP leküzdése és megelőzése, ami magában foglalja a vaddisznó-populációk szabályozását. Ezt a szükségességet a járványügyi helyzet indokolja, és a "Nincs más kielégítő megoldás" elvet a "Mentesítési terv" intézkedései hivatottak alátámasztani.
- **Minimális zavarás:** Az ASP Mentésítési Terv számos előírást tartalmaz a zavarás csökkentésére, például a társas vadászatok korlátozását, a zaj minimalizálását, a higiéniai szabályokat, amelyek közvetetten a védett fajokat is óvják. Az 5. függelék részletezi az elhullott állatok helyszíni elásásának feltételeit, ami csökkentheti a szállításból eredő zavarást.
- **Tudományos alapok:** Az állománycsökkentés mértékét és a monitoring protokollokat tudományos adatoknak kell alátámasztaniuk. Az ASP Mentésítési Terv a diagnosztikai kilövések számát az adott vadgazdálkodási egység vaddisznósűrűsége alapján határozza meg, és előírja a laboratóriumi vizsgálatokat (pl. PCR), biztosítva a tudományos háttérrel.
- **Átláthatóság és jelentéskészítés:** Az ASP Mentésítési Terv szigorú jelentési és ellenőrzési rendszert ír elő a különböző kockázati zónákban, beleértve a mintaküldést, a nyilvántartások vezetését, és a rendszeres ellenőrzéseket. Az ASP Mentésítési Terv maga is a nemzeti cselekvési terv része, amelyet az Európai Bizottság felé jelentenek (16. fejezet).

Az ASP Mentésítési Terv 14. fejezete kifejezetten rögzíti: "A Mentésítési tervben foglalt intézkedésektől a terv módosítása nélkül eltérni kizárólag az országos főállatorvosnak a Szakértői Csoport véleményén alapuló utasítása alapján lehet." Ez maga is egy operatív derogációs mechanizmus, amely a nemzeti jogrendszeren belül biztosítja a rugalmasságot, de hangsúlyozza a szakértői véleményre és a felügyeletre való támaszkodást.

Mindkét esetben alapvető fontosságú a tudományos adatokon alapuló, integrált megközelítés, amely a vadgazdálkodás, az állat-egészségügy és a természetvédelem céljainak összehangolására törekszik. Kiemelten fontos a védekezési intézkedések során az élőhelyek integritásának megőrzése és a védett fajok zavarásának minimalizálása. Még az ASP felszámolásának gazdasági kényszere mellett is, ennek a derogációs keretek és az ASP Mentésítési Tervben foglalt szabályok szigorú betartásával, és a Bizottság (EU) 2023/594 végrehajtási rendeletének célkitűzéseivel.

Források:

Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds: Article 9. Hozzáférés az CELEX:32006L0105:EN:TXT.pdf fájlön keresztül.

Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora: Article 16. Hozzáférés az CELEX:32006L0105:EN:TXT.pdf és CELEX:31992L0043:EN:TXT.pdf fájlön keresztül.

Commission Implementing Regulation (EU) 2023/594 of 16 March 2023 laying down special disease control measures for African swine fever and repealing Implementing Regulation (EU) 2021/605. Official Journal of the European Union L 79:65–150.

Az Országos Főállatorvos 5/2025. számú határozata és a mellékleteként kiadott ASP Mentésítési Terv. Földművelésügyi Értesítő 75 (5): 21–86.

16. Végrehajtási szabályok és ütemterv

Magyarországon az ASP az ASP megelőzésével és leküzdésével kapcsolatos részletes szabályozást a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően az ASP Mentésítési Terv tartalmazza. Az ASP Mentésítési Terv 16. fejezete szól a vaddisznóállomány szabályozásáról szóló Nemzeti Akciótervről, azaz az ASP Akciótervről. Az e fejezetben foglaltak értelmében az ASP Akciótervet az országos főállatorvos hagyja jóvá a Nemzeti Klasszikus Sertéspestis és Afrikai Sertéspestis Szakértői csoporton belül működő ASP Szakértői Akciócsoport által összeállított tervezet alapján. A jóváhagyott ASP Akcióterv a NÉBIH honlapján kerül közzétételre. **Az ASP Akcióterv az ASP Mentésítési Terv rendelkezéseit további olyan intézkedésekkel egészíti, amelyek a vaddisznó állomány csökkentését hatékonyabbá teszik. Ezek az intézkedések az alábbiak:**

1. Azoknak a vadászatra jogosultnak, amelyeknek 2025. február 28-ig sikerült elérniük és 2026. február 28-ig meg is tudják őrizni a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget a szabad területi állomány esetében, hosszú távú, több éves tervet kell készíteniük arra vonatkozóan, hogy milyen intézkedésekkel tartják fent ezt az állománysűrűséget. A tervnek a 2026. március 1-től 2031. február 28-ig terjedő időszakra kell vonatkoznia és abban ki kell térni az ASP Mentésítési Terv diagnosztikai kilövésekre vonatkozó előírásaiban foglaltak teljesítésére is. A vadászatra jogosultnak a tervet minden vadászati évet követően felül kell vizsgálnia és szükség esetén módosítania. A feladat végrehajtása során a vadászatra jogosult kérheti az ASP Tanácsadói Hálózat és a tájegységi fővadászok segítségét. A vadászatra jogosultnak a kész tervet elbírálásra a vármegyei főállatorvosnak kell benyújtania. A vadászatra jogosult a felülvizsgálat eredményéről is köteles írásban tájékoztatni a vármegyei főállatorvost, ha a tervet módosítani kellett, akkor a módosított tervet is meg kell küldeni a felülvizsgálat eredményével együtt.

Felelős: minden olyan vadászatra jogosult, amely fenti meghatározásnak megfelel

Határidő: a terv elkészítésre 2026. április 30.

az éves felülvizsgálatra és szükség esetén a módosításra az adott év március 31.

2. Azoknak a vadászatra jogosultnak, amelyeknek 2025. február 28-ig nem sikerült elérniük a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget a szabad területi állomány esetében, vagy az előbbi határidőre elérték ezt az állománysűrűséget, de 2026. február 28-án ismét meghaladják azt, legkésőbb 2027. február 28-ig el kell érniük a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² állománysűrűséget és erre vonatkozó tervet kell készíteniük. A tervben ki kell térni az ASP Mentésítési Terv diagnosztikai kilövésekre vonatkozó előírásaiban foglaltak teljesítésére is. A feladat végrehajtása során a vadászatra jogosult kérheti az ASP Tanácsadói Hálózat és a tájegységi fővadászok segítségét. A vadászatra jogosultnak a kész tervet elbírálásra a vármegyei főállatorvosnak kell benyújtania.

Felelős: minden olyan vadászatra jogosult, amely fenti meghatározásnak megfelel

Határidő: 2026. április 30.

3. Minden vármegyei főállatorvosnak a vármegyében található vadgazdálkodási egységek sajátosságaira és a korábbi évek tapasztalataira való figyelemmel -a vadászati hatóság, a tájegységi fővadászok és az ASP Tanácsadó Hálózat bevonásával - össze kell állítani az 1. és 2. pontban említett tervekhez vonatkozó szakmai szempontokat és azokat írásban közölnie kell a vadászatra jogosultakkal.

Felelős: minden vármegyei főállatorvos

Határidő: 2026. március 15., esetleges módosítás esetén az adott év február 28.

4. Minden vármegyei főállatorvosnak el kell bírálnia a vadászatra jogosultak által benyújtott terveket – a módosított terveket is beleértve - a vadászati hatóság, a tájegységi fővadászok és az ASP Tanácsadó Hálózat írásos véleménye alapján.

Felelős: minden vármegyei főállatorvos

Határidő: 2026. május 31, módosított tervek esetében: az adott év április 30.

5. Az Országos Járványvédelmi Központnak (OJK) működtetnie kell az előző ASP Akcióterv rendelkezéseinek megfelelően létrehozott ASP Tanácsadói Hálózatot a 12. fejezetben foglaltaknak megfelelően.

Felelős: OJK

Határidő: folyamatos

6. Az ASP Szakértői Akciócsoportnak az Országos Járványvédelmi Központtól (OJK) kapott adatok alapján meg kell vizsgálnia, hogy a vaddisznó állomány távérzékelési módszerrel történő becslésére vonatkozó project eredményei miként használhatóak a gyakorlatban a vadászatra jogosultak által végzett becslés eredményeinek ellenőrzésére.

Felelős: ASP Szakértői Akciócsoport és az OJK

Határidő: 2026. december 31.

7. Az ASP Tanácsadó Hálózatnak – az Országos Járványvédelmi Központ (OJK) iránymutatásával - ki kell dolgoznia azon vadászatra jogosultakkal kapcsolatos intézkedések elveit, amelyek területén a szabad területi vaddisznóállomány 2027. február 28-át követően meghaladja a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget. Az intézkedéseknek tartalmaznia kell a vadászatra jogosultak felelőségre vonásának, valamint a vaddisznóállomány gyérítésére külső segítség igénybevételének szabályait. A vaddisznóállomány sűrűségének számításánál figyelembe vett becsült létszám távérzékelési módszerekkel történő ellenőrzésére is sor kerülhet, a 6. pontban leírt vizsgálat megállapításainak függvényében.

Felelős: ASP Tanácsadó Hálózat és az OJK

Határidő: 2026. december 31.

8. Az Országos Magyar Vadászkamara az előző Akciótervben foglaltaknak megfelelően felülvizsgálta a vadászképzést, így követelményei már összhangban vannak jelenlegi állategészségügyi követelményekkel. Ugyanakkor további intézkedésekre van szükség annak érdekében, hogy az állategészségügyi ismertek oktatásába és az ezzel kapcsolatos vizsgáztatásba minden esetben bevonásra kerüljenek olyan állatorvosok, akik járványos állatbetegségekkel kapcsolatosan a felsőoktatásban, a laboratóriumi munkában vagy a járványügyi igazgatásban legalább hároméves gyakorlattal rendelkeznek.

Felelős: Országos Magyar Vadászkamara

Határidő: 2026. május 31.

9. Az előző ASP Akcióterv alapján vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőinek írásos szerződéssel kellett gondoskodniuk a vadállomány állatorvosi ellátásáról 2021. március 31-ig. A vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőinek továbbra is írásos szerződéssel kell gondoskodniuk a vadállomány állatorvosi felügyeletéről.

Felelős: Vadaskertek és vadfarmok üzemeltetői

Határidő: folyamatos

10. Az előző ASP Akcióterv alapján vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőinek – az ellátó állatorvos ellenjegyzésével - a létesítményükre kidolgozott járványügyi szabályzatot kellett készíteniük és jóváhagyásra benyújtaniuk a HJK vezetőjének, illetve ahol nincs HJK a vármegyei főállatorvosnak 2021 április 30-ig. A járványügyi szabályzatnak tartalmaznia kell a létesítményben maximálisan tartható vaddisznó létszámot és a létesítménybe befelé és az abból kifelé irányuló forgalomra vonatkozó szabályokat, valamint az ASP esetleges megállapítása esetén a vaddisznó állomány felszámolására vonatkozó eljárást is. A vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőinek ezen előírásnak továbbra is meg kell felelniük.

Felelős: Vadaskertek és vadfarmok üzemeltetői

Határidő: folyamatos.

11. Az ASP Szakértői Akciócsoport az Országos Járványvédelmi Központ (OJK) bevonásával – összhangban a 9. és 10. pontban foglaltakkal - útmutató tervezetet állít össze vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskertek és vadfarmok állatállományának állategészségügyi felügyeletét ellátó állatorvosok számára.

Felelős: ASP Szakértői Akciócsoport és az OJK

Határidő: 2026. március 31.